

UNIVERSITAS

SCIENTIAE
ET
PATRIAE

2 - ATJ (106)

2014

PĒTĪJUMI, ANALĪZE, VIEDOKĻI

"Stāsti man(īm), Daugaviņa..." jeb Stāsts par
"baltajiem krekliem" 4
fil! Kaiva Krastiņa, daugaviete

Pasaules elpa Latvijas pakausī 8
Ar fil! Veiko Spolīti, revelus sarunājās
fil! Kaiva Krastiņa, daugaviete

Igaunijas krievu studentu korporācijas un to
apvienības 14
fil! Nikolajs Putilins, frater arctus
ksv! Irīna Rudika, filia

KULTŪRVĒSTURISKS APSKATS

Fraternitas Baltika konventa dzīvoklis,
arhitektonisks ieskats
fil! Artūrs Lapiņš, frater imanticus

AKADĒMISKĀ GADA LABĀKIE REFERĀTI

Paralimpiskais sports Latvijā 20
m! Agnese Ločmele, imeriete

Šūpuļtikls kā sociālās vides eksperiments
ar mākslas garšu 30
com! Sandra Grigorjeva, gundega

Dejas terapija kā viena no mākslas terapijas
metodēm 32
m! Dana Tjurina, imeriete

APSKATS

TĒVZEMES MĪLESTĪBA

Latvijas valsts dzimšanas diena! 40
fil! Kaiva Krastiņa, daugaviete

Atrast savu Latviju Tērbatā 48
fil! Ilze Borodkina, dzintra et indlaensis

Par Tēvzemi! 50
t/l seniors com! Haralds Dišereits, lettgallus

JUBILĀRI

Studenšu prezidiju konventam – 90! 52
fil! Inese Tauriņa (Baļčūne), dzintra,
S!P!K! s/l seniore

Imeria – vēstures likločos 54
t/l vicesen taut! Madara Cimmermane, Imeria

AKADĒMISKĀ RUNA

Sieviete un vara: līdztiesība pasaulē un Latvijā 58
fil! Katrīna Kaktiņa, imeriete

JUBILĀRI

Tradīciju sargātāji 66
fil! Vilnis Baumanis, frater letticus

CHRONIKA

Gaudeamus XVII 70
fil! Kaiva Krastiņa, daugaviete

Fraternitas metropolitana 73
atklātais zolītes turnīrs
t/l sekr! com! Aleksejs Bučinskis,
Fraternitas metropolitana

P!K! UN SP!P!K! UZŅEMTIE

P!K! uzņemtie biedri un biedrenes 74
2014./2015. akadēmiskā gada rudens
semestrī

IN MEMORIAM

Mūžībā aizgājušie studentu korporāciju biedri 75
2013./2014. akadēmiskajā gadā

AKADĒMISKIE SASNIEGUMI

RTU Gada jaunais zinātnieks 76
Robotu smadzenes dāmas rokās

RŪGTS!

Informācija apkopota no korporāciju 74 - 77
iesūtītajiem materiāliem"

ZIŅAS

78

DRAUDZĪGAIS ŠARŽS

Didzis Paeglis 79

Foto: fil! Kaspars Filips Dobrovoļskis, ventonus

Mīlie burši, draugi, lasītāji, Universitāte atkal ir klāt!

Daudz kas ir noticis un nav noticis! Esam piedzīvojuši notikumiem bagātu vasaru, vēlējuši un nevēlējuši jaunus tautas kalpus Saeimā, dzirdējuši priekšvēlēšanu solījumu dimantu kalnus un jau paspējuši piedzīvot pēcvēlēšanu realitātes auksto dušu. Esam piedalījušies Gaismas pils piepildīšanā ar gara vērtībām - grāmatām un vīlušies, ka atkal kaut kas nav līdz galam izdomāts, izdarīts....

Varam jau visu norakstīt uz "kas nedara, tas nekļūdās" un "kļūdīties ir cilvēcei" vai "otra acī skabargu redz, bet savā baļķī nē"... Tomēr, tomēr, tomēr...

Atkal no jauna un jauna mēs redzam, ka tie grābekļi ir tie paši vecie, uz kuriem mūsu vēlētie, deleģētie un ieceltie ļaudis kāpj.

Iespējams, tāpēc, ka tradicionāli pelēkais un tumšais rudens ir tāds pārdomu, izvērtēšanas laiks. Iespējams tāpēc, ka vienā dienā zināmā pašapmierinātībā un laiskumā dreifējošā sabiedrība pamodās 21.gadsimtam neiedomājamā situācijā – ar konvenciālu karu durvju priekšā. Iespējams, tāpēc, ka katrs jautājums, tāpat kā ābols kokā, briest lēni un krīt īstajā brīdī – kad sabiedrība ir gatava diskusijai.

Tāpēc šoreiz aicinu ne vien atsaukt atmiņā 18. novembra rītu, bet arī lasot uzdot sev jautājumus – ko es varu darīt un ko varam kopā!

Universitātes redaktore
fil! Kaiva Krastiņa, daugaviete

“STĀSTI MAN(ĪM), DAUGAVIŅA...” JEB STĀSTS PAR “BALTAJEM KREKLIEM”

Autore fil! Kaiva Krastiņa, daugaviete

“Sveicināts, jaunievelētais 12. Saeimas deputāt! Šobrīd visa Latvija dzīvo svētku noskaņās, taču parasti dzimšanas dienās mēs arī atskatāmies uz paveikto un izvirzām sev nākotnes mērķus. Jums šis laiks ir ne vien mūsu valsts gadu mija, bet arī jauna darba cēliena sākums. Arī Jums noteikti jau priekšvēlēšanu laikā ir kļuvuši skaidri uzdevumi savam četru gadu uzticības līgumam ar vēlētājiem.

TĀPĒC!!!

Aicinu Jūs nosaukt četru uzdevumus, kurus paši sev izvirzāt un apsolāt izpildīt līdz nākamajām Saeimas vēlēšanām. Tas ir viens uzdevums katram gadam!

Informēju Jūs, ka Jūsu sniegtā informācija būs publiski pieejama un reizi gadā uzdošu Jums jautājumu par sev izvirzīto uzdevumu izpildi.

Lūdzu Jūsu atbildes iesūtīt līdz š. g. 21. novembrim.

Paldies, un veiksmīgu darbu Latvijas un sabiedrības labā!

Valet et me ama!

fil! Kaiva Krastiņa, daugaviete”

Šādu manu elektronisku vēstuli īsi pirms valsts svētkiem saņēma visi 100 jaunievelētie 12. Saeimas deputāti. Kāpēc? Tam ir vairāki iemesli!

Viens no tiem ir starptautisks pētījums “Skolēnu pilsoniskā izglītība Latvijā un pasaulē”, kurā Latvijas Universitātes

pētnieki iesaistās šobrīd jau trešo reizi. Šajā pētījumā, kas notiek ik pa 10 gadiem, tiek pētīta 8.–9. klašu skolēnu pilsoniskā kompetence (izpratne un zināšanas par to, kas ir pilsoniska rīcība, kā arī viņu gatavība būt pilsoniski aktīviem). Diemžēl 2009. gada secinājumi Latvijai nav glaimojoši. Pārsvārā pusaudži uzrāda kompetences līmeni, kas ir krietni zem vidējā 48 pasaules valstu vidū. Šobrīd jaunieši, kuri 2009. gadā sēdēja skolas solā, ir tie, kas devās pie vēlēšanu urnām 2014. gada 4. oktobrī.

Otrs iemesls ir pašu deputātu kandidātu sūkstīšanās par to, ka sabiedrību neinteresē tas, ko viņi dara un darīs Saeimā, bet kopumā sabiedrība maz uzticas Saeimai.

Treškārt, nospriedu, ka mums kā korporāciju biedriem un akadēmiski izglītotiem ļaudīm būtu kas jādara lietas labā. Rezultāts šai manai sabiedriski pilsoniskajai aktivitātei ir visai interesants. Par mūsu ievēlēto deputātu vēlmi personīgi, nevis kolektīvi uzņemties atbildību un par vēlmi runāt par savu personīgo atbildību ar saviem vēlētājiem – spriediet paši!

Statistika ir nepielūdzama – no 12. Saeimā ievēlētajiem 100 tautas kalpiem uz manu vēlētājas-vulgaris vēstuli atbildēja tieši 10 deputāti. Paldies viņiem par izpratni, ka ikkatra individuālā atbildība un vēlme iesaistīties kāda jautājuma risināšanā ir zelta atslēdziņa durvīm uz panākumiem. Te nu būs īsas viņu apņemšanās (ar pilnu atbilžu tekstu būs iespējams iepazīties elektroniskajā U! versijā).

Einārs Cilinskis (Nacionālā apvienība)

(..) Darbojoties Sociālajā un darba lietu komisijā, mana prioritāte būs veicināt sociālās nevienlīdzības mazināšanos Latvijā. Kā Kultūras ministrijas parlamentārajam sekretāram manas funkcijas būs gan veicināt Kultūrkapitāla fonda stabila finansējuma modeļa apstiprināšanu, gan veicināt kultūras darbinieku atalgojuma celšanu, gan arī godam sagatavoties Latvijas 100-gadei. Visbeidzot, plānoju turpināt darbu enerģētikas un energoefektivitātes jomā, lai veicinātu Latvijas energoneatkarību un energoefektīvas ekonomikas attīstību. Katru no šīm jomām varu izvērst, un ir virkne mazāk ambiciozu ieceru arī citās jomās.

Rihards Kols (Nacionālā apvienība)

1. Kā vienu no saviem darbiem jaunās Saeimas sasaukumā redzu "Jaunatnes likuma" grozījumu virzīšanu, par jauniem Latvijā definējot personas no 15-30 gadiem. Būtiski ir izstrādāt vidēja termiņa un ilgtermiņa jaunatnes valsts atbalsta politiku, kas līdz šim ir bijusi fragmentāra. (..) Šeit nepieciešams aktīvs darbs pie jauno politisko pamatnostādņu izstrādes jaunatnes atbalsta politikas jomā.

2. Kā savu darbu redzu arī esošā likuma "Par nodokļiem un nodevām" pārskatīšanu un problēmu identificēšanu tajos sektoros, kuros nodokļu iekasēšana bremzējas vai vispār nav noregulēta.

3. Kā svarīgu darbu redzu Latvijas diasporas stiprināšanu, strādājot gan pie normatīvo aktu bāzes izstrādes, kas regulēs attiecības ar diasporu, kā arī ir jāpārskata Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012.-2018. gadam un rīcības plāna "Par sadarbību ar Latvijas diasporu 2015.-2017. gadam" projekts. (..) Saiknes uzturēšanai ir jāparedz arī materiālu nodrošinājums valodas apguvei, kā arī jāatbalsta daudzas šobrīd uz pašu ārzemēs dzīvojošo latviešu entuziasmu balstītas kultūras aktivitātes, kas ir būtisks pamats patriotiskajai audzināšanai.

4. (..) Viens no svarīgākajiem Latvijas ārpolitikas uzdevumiem 2015. gadā ir Latvijas uzņemšana ESAO [Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijā]. (..) Būs jāveic grozījumi likumā Par valsts un pašvaldību kapitāla daļām un kapitālsabiedrībām. (..) Padomēm līdzīnā sabiedrības aizdomu ēna par necaurspīdīgu finansējuma apriti. (..) Uzskatu, ka svarīgākais darbs būs izstrādāt konkrētus kritērijus padomju locekļu atlasei, kas primāri balstīsies uz kandidāta profesionalitāti, pieredzi, labu reputāciju un kvalifikāciju, kā arī redzējumu par uzņēmuma turpmāko darbību un attīstību.

5. NVO fonda izveide ar mērķi stiprināt pilsonisko sabiedrību Latvijā.

Valērijs Agešins (Saskaņa)

(..) Vispirmām kārtām, tie ir Satversmes grozījumi, tas ir jautājums par tautas vēlētu Valsts prezidentu. Domāju, ka Saeimā ir iespējams nodrošināt nepieciešamo divu trešdaļu vairākumu, lai lemtu par attiecīgajiem grozījumiem Satversmē, jo pirms vēlēšanām pieci no sešiem jaunajā sasaukumā ievēlētajiem politiskajiem spēkiem puda atbalstu idejai par to, ka Valsts prezidentu ievēl tauta. Otrkārt - Zolitūdes traģēdijas parlamentārās izmeklēšanas komisijas veidošana. Treškārt, uzskatām, ka jāizveido arī bankas "Citadele" pārdošanas darījuma izvērtēšanas komisija. Ceturtkārt - frakcija Saskaņa attīstīs arī ideju par pašvaldības daļas palielināšanu no iekasētās iedzīvotāju ienākuma nodokļa summas. Un visbeidzot, obligāti virzīsim ideju par pazeminātu pievienotās vērtības nodokli veselīgai pārtikai.

Janīna Kursīte Pakule (Nacionālā apvienība)

Respektējot Jūsu lūgumu, protams, es varētu uzrakstīt vismaz pāris lielākos darāmos darbus katram no četriem turpmākajiem gadiem. Tādi, protams, kā jebkurai cilvēkam, ir arī manās iecerēs. Bet, tā kā pēc pamatprofesijas esmu folkloriste, tad izvairos par nodomātām lietām runāt skaļi, pirms tās nav garām. Tā ir senču gudrība - pirms neesi ticis grāvim pāri, nesaki "hop". Paldies, ka Jūs aktualizējat individuālo uzdevumu un apņemšanos aspektu deputātu darbā, tas man lika turpmākos gadus pārdomāt un pārlikt vēl konkrētāk savā prātā. Ceru, ka vismaz daļu no klusībā iecerētā ar dievpalīgu izdosies paveikt.

Kārlis Krēsliņš (Nacionālā apvienība)

Prioritāte - aizsardzības un iekšlietu joma!

1. Drošības struktūru pārstāvjiem jāievieš atbilstošas un loģiski pamatotas sociālās garantijas (..)

2. Jāturpina attīstīt projektu par vienotās izglītības iestādes izveidi visiem drošības struktūrās strādājošajiem. Nacionālajā aizsardzības akadēmijā jāizveido Policijas speciālistu un Valsts robežsardzes fakultātes, kā arī Kiberaizsardzības fakultāte (..)

3. Jārosina kiberaizsardzības jautājumu koordinācija no vienas vietas un jāplāno atbilstošs speciālistu atalgojums un visu institūciju finansējums no aizsardzības budžeta (tika panākts, ka CERT [Datorapdraudējumu reaģēšanas vienību] finansē no Aizsardzības ministrijas budžeta, tika izveidota Zemessardzes kiberaizsardzības vienība, un daļēji koordināciju veic Aizsardzības ministrijas valsts sekretārs).

4. Papildus citāts no Nacionālās Apvienības priekšvēlēšanu programmas par valsts drošības jautājumiem.

Veiko Spolitis (tobrīd Vienotība)

- 1.Valsts karoga likuma labojumi un, iespēju robežās, diskusijas uzsākšana par svētku un atceres dienu likuma transformēšanu. Mērķis ir eiropeizēt likuma normas, lai šādi veicinātu patriotismu par karogu un valsti.
- 2.Valsts aizsardzības finansēšanas likuma ievērošanas uzraudzība, sekojot Jaunsardzes un Zemessardzes pilnveidei. Mērķis – stiprināt valsts aizsardzību.
- 3.Labojumi Valsts elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā, palīdzot izveidot funkcionētspējīgu Latvijas Sabiedrisko Mediju. Mērķis – stiprināt Latvijas informatīvās telpas aizsardzību un uzlabot mediju kvalitāti.
- 4.Darbs ar Depozīta likumu, lai izveidotu ES nomām atbilstošu depozīta sistēmu Latvijā. Mērķis – nodrošināt Ziemeļvalstīm līdzīgas depozīta sistēmas izveidi dzērienu tarai, lai šādi atbrīvotu Latvijas vidi no atkritumiem un ietaupītu līdzekļus tautsaimniecībai.
- 5.Turpināt aizstāvēt Latvijas intereses, strādājot Eiropas Padomes Parlamentārajā asamblejā un Baltijas asamblejā.

Raimonds Bergmanis (Zaļo un Zemnieku savienība) un Gundars Daudze (Zaļo un Zemnieku savienība) informēja, ka sakarā ar komandējumu sniegs kvalitatīvas atbildes pēc atgriešanās!

Juris Viļums (Latvijas Reģionu apvienība)

- Ko pats vēlos panākt šo 4 gadu laikā:
1. valsts decentralizācijas procesa iekustināšana – administratīvo reģionu izveide Latvijā (šo varētu izvirzīt par prioritāti visiem nākamajiem 4 gadiem, lai gan diemžēl jau 15 gadus valsts nav spējusi to izdarīt);
 2. plašsaziņas līdzekļu telpas stiprināšana visā Latvijā, bet jo īpaši Latgalē (būtu labi, ja Latgalei pēc lsm.lv principa būtu savs visaptverošs valsts atbalstīts plašsaziņas līdzeklis);
 3. Latgales sabiedrības politiskās aktivitātes pieaugums – deputāta pienākums ir skaidrot Saeimā pieņemtos lēmumus un pēc iespējas iesaistīt sabiedrību jaunu iniciatīvu izstrādāšanā un īstenošanā;
 4. esmu iesaistījies Baltijas asamblejas (triju Baltijas valstu parlamentu grupu) darbā, tāpēc ir svarīgi panākt Baltijas valstu ciešāku sadarbību visās jomās (aizsardzība, izglītības programmas, veselības aprūpe, iekšējā drošība, enerģētika...).

Mārtiņš Šics (Latvijas Reģionu apvienība)

1. Zolitūdes izmeklēšanas komisija.
2. Izdienas pensiju jautājums NMPD [Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta] personālam.
3. Darbs pie jautājuma par garantētā iedzīvotāju veselības aprūpes minimuma noteikšanu. Satversmes 111. pantā paredzētā principa "...valsts aizsargā cilvēku veselību un garantē ikvienam medicīniskās palīdzības minimumu..." izpildes nodrošināšana un šī minimuma noteikšana.
4. Darbs Publisko izdevumu un revīzijas komisijā, apzinot neracionālus budžeta līdzekļu izlietojumus un vēršoties pret tiem. Grozījumu sagatavošana tiesību aktos, paredzot turpmāk no veselības budžeta neveikt maksājumus par ārstēšanas un rehabilitācijas pakalpojumiem tajos gadījumos, kad tie ir attiecināmi uz īpašajiem apdrošināšanas veidiem (nelaimes gadījumi darbā, ceļu satiksmes negadījumu traumas u. c.).
5. Veselības aprūpes pieejamības uzlabošana un rindu mazināšana uz plānveida izmeklējumiem Latvijas lauku iedzīvotājiem. Būtisks finansējuma palielinājums (ne mazāk par 100 miljoniem eiro) veselības nozarei, pieņemot budžeta likumu 2015. gadam un paredzot piešķirto papildu līdzekļu novirzīšanu primārajai aprūpei (ģimenes ārstiem), plānveida izmeklējumu apmaksai (rindu mazināšanai) un pacientu līdzmaksājumu mazināšanai.

Mārtiņš Bondars (Latvijas Reģionu apvienība)

Latvijas Reģionu apvienības un vienlaikus arī M. Bondara mērķi turpmākajiem 4 gadiem lasāmi partijas 4000 zīmju programmā, ar kuru aicinām iepazīties LRA mājas lapā:
<http://latvijasregionuapvieniba.lv/par-mums/programma-2/>

Inguna Sudraba "No sirds Latvijai" frakcijas deputātu vārdā: Frakcijas "No sirds Latvijai" deputāti ar saviem darbiem, vēlas panākt sabiedrības dzīves līmeņa un labklājības izaugsmi, Latvijas drošu un stabilu attīstību. Lai īstenotu partijas mērķus un dotos solījumus vēlētajiem pirmsvēlēšanas laikā, frakcijas "No sirds Latvijai" deputāti ir vienojušies par prioritārām likumprojektu iniciatīvām:

1. Tautas vēlēta valsts prezidenta un tā institūcijas izveidi. Mēs, "No sirds Latvijai" deputāti, iestājamies par tautas vēlētu valsts prezidentu ar lielākām pilnvarām. Proti, ir svarīgi, ka valsts prezidenta amats nav politiskā tirgus objekts, bet gan tautas saliedētības simbols. Prezidents ir atbildīgs par savu rīcību tautas, nevis atsevišķas partijas priekšā. Turklāt valsts prezidentam būs iespējas godprātīgi, objektīvi vērtēt premjerministra veikumu un prasīt atbildību arī ministriem. Mēs uzskatām, ka šādā veidā tiktu veicināta uzticība valsts varai. Līdz ar to mēs sagatavosim likumprojektu "Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē".

2. PVN likmes samazināšanu. Kā viens no būtiskākajiem jautājumiem ir nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju skaita samazināšana. Līdz ar to mēs plānojam virzīt virkni priekšlikumu, kas samazina sociālo nevienlīdzību. Kā pirmo priekšlikumu, mēs plānojam virzīt PVN likmes samazināšanu veselīgai, pirmās nepieciešamības pārtikai, jo tieši PVN rada vislielāko slogu maznodrošinātajiem, kam tieši pārtika veido lielāko izdevumu daļu. Samazinot PVN likmi veselīgai pārtikai, mēs arī veicinātu veselīgu produktu izmantošanu uzturā, kas savukārt pēc tam pozitīvi ietekmētu kopējo sabiedrības veselību. Šis ir tikai viens piemērs, kas palīdzētu sabiedrībai, celtu labklājības līmeni.

3. Ģimenes likuma izstrādāšanu. Lai stiprinātu ģimenes lomu, mūsdiā, ir jāizstrādā ģimenes likums, kas noteiktu atbalsta mehānismus un palīdzības apmērus ģimenēm ar bērniem, jo bez tautas normālas ataudzes nodrošināšanas nākotnē nebūs iespējams garantēt normālus dzīves apstākļus vecākajai paaudzei.

4. Uz rezultātu orientētu budžetu. Lai nodrošinātu efektīvu un lietderīgu valsts budžeta izlietojumu ir svarīgi finansējumu piešķirt nosakot iestādēm skaidri sasniedzamus rezultātus rādītājus. Turklāt politikas plānošanas dokumentos plānotais finansējums neatbilst valsts budžeta finansiālajām iespējām. Ieviešot uz rezultātu orientētu valsts budžetu, sabiedrībai būtu skaidrs kādus pakalpojumus valsts apmaksā, kādi ir katras iestādes sasniedzamie rezultāti, un tas dotu iespēju sekot līdzi valsts budžeta līdzekļu efektīvam un lietderīgam izlietojumam, kā arī prasīt atbildību par nelikumīgiem un nelietderīgiem tēriņiem un lēmumiem. Tāpēc mēs izstrādāsim priekšlikumus grozījumiem Likumam par budžeta un finanšu vadību.

Paldies tiem deputātiem, kuri uzskatīja par savu pienākumu atbildēt! Par savu apņemšanos pildīšanu tirpināsim viņus atkal pēc gada. Bet katrs pats sev kā vēlētais zināšanai un viedokļa veidošanai varam no šī visa izvilkt esenci un salikt vienu otru punktu uz "ī".

PASAULES ELPA LATVIJAS PAKAUSĪ

Ar fil! Veiko Spolīti, revelus sarunājās fil! Kaiva Krastiņa, daugaviete

Akadēmiskā saime savā ziņā ir privileģēta, jo mūsu vidū ir daudzi savu jomu profesionāļi, kas ļauj gan saņemt argumentētus viedokļus, gan plašāk diskutēt par kādu tēmu. Sākoties Ukrainas krīzei, mūs visus, tostarp korporantus, satrauca Latvijas vieta un loma šo notikumu attīstības perspektīvā. Ar savu redzējumu un argumentiem Latvijas drošības raksturošanā Fr! *Livonica* rīkotajā eksternajā literārajā vakarā dalījās politologs, Saeimas deputāts fil! Veiko Spolītis, revelus, kurš no gluži citas puses rosināja skatīties uz ierastajiem publiskajā telpā skanošajiem apgalvojumiem – mēs esam drošībā, mūs sargā mūsu starptautiskie līgumi un dalība NATO un Eiropas Savienībā. Iespējams, nebiju vienīgā, kuru fil! Veiko sauktie salīdzinājumi un skaitļi pārliecināja daudz vairāk par iepriekš minētajiem apgalvojumiem, kas vairāk līdzinās flegmatiskā naktssarga vienmuļajai balsij – Rīgā viss ir mierīgi, visi dus!

Jā, mums ir citāda pieredze nekā lielai daļai Vecās Eiropas! Jā, mēs neesam pārstājuši starptautiskā līmenī atgādināt saviem sabiedrotajiem, ka draudzīgā sadarbība ar Krieviju ir iespējama, ja vien nezaudē modrību. Un arī sabiedrībā spriedze un nemiers ir daudz jūtāmāki.

U! redkolēģija aicināja fil! Veiko Spolīti, revelus uz sarunu par reģiona ģeopolitisko situāciju, Latvijas politisko situāciju pēc vēlēšanām un citām aktualitātēm.

Kaiva Krastiņa: Sākot sarunu, raksturo, lūdzu, mūsu reģiona ģeopolitisko situāciju kontekstā ar Ukrainas krīzi un Eiropas Savienības (ES) ieviestajām sankcijām. Tātad –

skats no Latvijas un arī no ārpuses uz Latviju.

Veiko Spolītis: Protams, visvienkāršākais ir pateikt, ka mēs zinām, kur mēs ģeogrāfiski atrodamies, un līdz ar to ģeopolitiskās reālijas izriet no mūsu ģeogrāfiskā stāvokļa. Militārā zinātne – gan stratēģija, gan taktika – ļoti iespaidojas no ģeogrāfijas. Vai tie būtu trīs klasiskie spēku veidi, proti, jūra, gaiss, sauszeme, turklāt šobrīd arvien lielāku aktualitāti ieņemošā kibertelpa, mums vienmēr būs jāaskaras ar ģeogrāfisko realitāti. Ja skatāmies, kas ir noticis pēdējo 25 – 30 gadu laikā, redzam, ka ļoti lielu nozīmi ir ieguvusi tehnoloģiju attīstība un ar to saistītais satelītu un komunikāciju drošības aspekts. Taču arī ģeogrāfijai ir sava loma. Un šajā situācijā to vislabāk redzam diskusijās par to, vai Somijai un Zviedrijai būtu jāpievienojas NATO. Viens

no kolektīvās drošības stūrakmeņiem ir kolektīvās aizsardzības politikas izstrāde. No vienas puses, katra valsts rūpējas par savu teritoriālo aizsardzību, bet kolektīvās drošības

kontekstā ir vienošanās sabiedroto starpā par saistībām, kas paredz ievērot noteiktus principus, civilo kontroli pār bruņotajiem spēkiem, komandkontroli, t.i., kāda ir bruņoto spēku struktūra – virsnieku skaita attiecība pret karavīru skaitu utt. NATO valstīs šie vienotie principi atvieglo un efektīvizē plānošanas un sadarbības, arī savietojamības procesus. Atgriežoties pie ģeopolitikas, realitāte gan NATO, gan Eiropas Savienībā, kas izveidojās uz Eiropas Kopienas bāzes pēc Māstrihtas līguma ratifikācijas, pēc aukstā kara beigām viesa cerību, ka ar Krieviju būs iespējams vienoties, sadarboties kā ar līdzīgu un šādi transformēt.

DIEMŽĒL KRIEVIJA NAV
PĀRDZĪVOJUSI SAVU
POSTIMPĒRISKO SINDROMU

Bija valstis kā mēs (Latvija, Lietuva un Igaunija) un Polija, kuras atgādināja, ka tas ir gandrīz neiespējami, jo diemžēl Krievija nav pārdzīvojusi savu postimpērisku sindromu, kā to zinātniski mēdz dēvēt. Pēc Putina nākšanas pie varas bija dažas iezīmes, kas liecināja, ka tas var turpināties. Tagad jau par klasiku kļuvis Igaunijas prezidenta Tomasa Hendrika Ilvesa teiciens, ka 2008. gadā Gruzijas karš Rietumiem nostrādāja kā modinātāja zvans, bet mēs vieglprātīgi nospiedām pogu "gulēt". Krievija un ES iet atšķirīgus ceļus. Līdz ar to no kolektīvās drošības viedokļa, īpaši runājot par mūsu gaisu, jūras un arī kibertelpas drošību, ir jādoma, kā iesaistīt kolektīvās drošības pasākumos arī Somiju un Zviedriju. Debates ļoti skaidri parāda – ja Zviedrija nolemj kļūt par alianses dalībnieci, tad Somija seko, bet tas nav garantēts, ja notiktu otrādi. Runājot ar somu ekspertiem, izskan viedoklis, ka somi vairākas reizes jutušies no zviedriem piekrāpti, taču pašreiz situācija ir pietiekami nopietna. Lai atceramies kaut vai notikumus ar svešās zemūdenes meklēšanu Zviedrijas teritoriālajos ūdeņos. Lai nodrošinātu gaisa telpas un jūras teritoriju drošību Ziemeļeiropā, Zviedrijas un Somijas līdzdalība NATO ir viens no pamatjautājumiem.

K.K.: Vai var teikt, ka mēs runājam par dažādiem domāšanas veidiem, to, kā lietas saprot Baltijas valstīs, Somijā, Zviedrijā, Eiropas Savienībā, NATO un kā Krievijā?

V.S.: Tieši tā! Ir vēl kāda maza nianse. Mēdz runāt par Ziemeļeiropas valsti, Šveici vai Īrijas neitralitāti. Diemžēl daudziem palicis nepamanīts fakts, ka, izveidojoties ES, neitralitātes politika īsti vairs nav izmantojama nedz Īrijai, nedz Austrijai, nedz Zviedrijai, nedz Somijai.

ES līguma 222. punktā, tā sauktajā solidaritātes klauzulā, ir skaidri pateikts, ka dalībvalstīm jāiet palīgā pārējām dalībvalstīm militāru konfliktu un kataklizmu gadījumā. Ir gan atruna, ka dalībvalsts pati nosaka, kādā apmērā un veidā palīdzību sniedz, līdz ar to tā nav klasiskā NATO 5. panta izpratne. Tas arī ir izraisījis diskusiju Zviedrijas publiskajā telpā par to, ko nozīmē kolektīvā aizsardzība ES. Šobrīd mums, Rietumeiropai un arī mūsu sabiedrotajiem ir daudz vairāk informācijas par Krievijas rīcību, to, ka tur valda nostalgija pēc zudušās impērijas, vēlme noturēt koruptīvo varas vertikāli, kuru vada ļoti nelīdzsvarota varas kliķe. Proti, vēl PSRS laikos mēs runājām par otro pasaules

lielvaru, kurā bija rudimentāras varas līdzsvara mehānisma pēdas – komunistiskā partija, KGB [Valsts drošības komiteja] un sarkanā armija, kas savstarpēji līdzsvarojās, pārvaldot šo teritoriju. Tagad diemžēl mēs nevaram šādu līdzsvarošanos novērot, jo FSB [Federālais drošības dienests] aģenti ir pilnīgi visās varas struktūrās. Žoržs Soross [ASV biznesa magnāts] ļoti skaidri pateicis, ka Krieviju šobrīd var nosaukt par mafijas tipa valsti. NATO valstis un tās partnervalstis, piemēram, Zviedrija un Somija, domā par kolektīvo aizsardzību, par civilo kontroli pār bruņotajiem spēkiem, par līdzsvarotu un ilgtspējīgu sabiedrības attīstību un starptautisko likuma normu ievērošanu, turpretī Krievija šobrīd ir revanšistisks spēlētājs, kurš cenšas atgūt mitoloģizētu savu lielvaras statusu, kas nav izdebatēts Krievijas sabiedrībā, bet tiek indoktrinēts ar propagandas mehānismu palīdzību, ar Kremļa kontrolētu televīziju un citu plašsaziņas līdzekļu palīdzību. Pasaules mērogā Krievija ir reģionāla vara ar ļoti sliktu tautsaimniecības struktūru, ar ļoti lieliem militāriem izdevumiem, kuri patiesībā ir diskutabli. Ja paskatāmies Krievijas ieroču noietu un to, kāda veida ieročus tā šobrīd pasaulē pārdod, redzam, ka ir problēmas ar krievu lidmašīnām, ar viņu kuģiem un raķešu sistēmām, jo Krievijas daļa pasaules tirgū mazinās, kamēr Ķīnas daļa pieaug. Rietumu un Amerikas eksperti runā par to, ka Krievijas lielākais bieds ir Ķīna un līdz ar to iespējamā Sibīrijas zaudēšana, bet Maskava šobrīd vai nu izliekas to neredzam, vai vienkārši nesaprot. Šajā situācijā Krievija jāuztver kā revanšistiski fašistiska

vara, kura sava vājuma dēļ var izdarīt briesmu lietas. Mums ir jābūt attiecīgi sagatavotiem, lai Krievijas militārie plānotāji pat nelolotu ilūzijas par ļoti vienkāršu Baltijas valstu robežu šķērsošanu.

Ja vērtējam Latvijas, Lietuvas un Igaunijas savstarpējo sadarbību un katras valsts iekšpolitikas attīstību, redzam, ka Igaunija ir pirmrindnieki ar saviem 2% no IKP, kas tiek novirzīti aizsardzībai. ES valstu vadītāju 2007. gadā parakstītā Lisabonas līguma pamatnostādnes un 2012. gadā NATO samītā Čikāgā pieņemtie lēmumi ir aktuāli gan Latvijai, gan Lietuvai, gan Igaunijai, to apliecina šo valstu politiskā apņemšanās, reāla aizsardzības budžeta pieauguma plānošana un militāro spēju attīstības plānu ieviešana.

K.K.: Sabiedrībā izskan dažādi viedokļi par ES sankcijām

GRUZIJAS KARŠ RIETUMIEM NOSTRĀDĀJA KĀ MODINĀTĀJA ZVANS, BET MĒS VIEGLPRĀTĪGI NOSPIEDĀM POGU "GULĒT"

un to efektivitāti. Daļa uzskata, ka reakcijai vajadzētu būt daudz asākai. No vienas puses, varētu piekrist, no otras puses, mēs tautsaimniecībā jūtam neapmierinātību ar jau esošo sankciju bumeranga efektu. Kā uz šī fona tu vērtē ASV, Japānas un Austrālijas vienošanos par kopīgām sankcijām pret Krieviju?

V.S.: Sankcijas strādā! Ja tā nebūtu, Krievijas tanki jau būtu Kijevā. Šīs sankcijas atšķiras no tradicionālajām, kādas aukstā kara periodā tika vērstas pret dažādiem režīmiem – Birmā, Āfrikā, Latīņamerikā. Bija arī sankcijas pret Kubu un Ziemeļkoreju. Klasiskās sankcijas, kas ir vērstas pret visu režīmu, par lielākajiem cietējiem padara tieši patērētājus. Arī Krievijas gadījumā patērētāji cieš, bet pašas Krievijas politikas dēļ. Eiropas sankcijas ir tā sauktās mērķētās sankcijas

(*targeted sanctions*), kas vērstas pret Krievijas korumpētajām amatpersonām, kuras ir iesaistītas starptautisko likumu pārkāpumos. Krievijas atbildes reakcija uz sankcijām ietekmēja ne tikai pārtikas preču sortimentu un cenas, kas ir pieaugušas par 40 – 45%. Naftas cenas kritums pasaules tirgū izraisīja arī rubļa vērtības kritumu, un lielākais zaudētājs ir Krievijas ļoti vērais vidusslānis.

ES un ASV ir ļoti labi papildinājušas viena otru ar sankcijām finanšu jomā. Jau tagad ir zināms, ka decembrī Krievijai ir jāpārfinansē vismaz 46 miljardi īstermiņa aizņēmumu, nākamajā gadā – ap 170 miljardi. Krievija ir sākusi ņemt naudu no rezerves fonda, ko tā labos laikos noglabāja no naftas pārdošanas, arī ar pensiju izmaksu ir problēmas. Austrumukrainā cilvēkiem jāmirst badā, bet Krievijas medijos tas netiek pausts.

Par Japānas, Ķīnas un Austrālijas rīcību – šobrīd tās vēl nav noteikušas sankcijas, bet interesants G-20 fenomens ir tas, ka ir noslēgts brīvās tirdzniecības līgums starp Austrāliju un Ķīnu. Te var vilkt paralēles, jo mēs šobrīd runājam par Eiropas Savienības un ASV brīvās tirdzniecības līgumu. Ķīnas un Austrālijas līgums jau strādā, tas parāda, ka Ķīna ir prognozējama, skaidra pasaules sistēmas dalībniece. Protams, liela pateicība par šīs sistēmas izveidi jāpasaka Amerikas Savienotajām Valstīm kā liderim un Eiropas Savienības lielākajām dalībvalstīm Lielbritānijai, Francijai un Vācijai. Ja analizējam Krievijas rīcību G-20 samitā Brisbenā [Austrālijā 2014. gada novembrī], skaidri redzams, ka Krievija vēlējās uzsākt, ja tā var teikt, “krusta karu” pret Rietumiem, bet gan Ķīna, gan Indija, gan Brazīlija to

neatbalstīja. Šobrīd Krievija ir iedzinusi sevi stūrī, un šādā situācijā tās rīcība ir neparedzama. Tiek runāts par taktisko kodolieroču izmantošanu, gan NATO analītiķi, gan Krievijas politologs un sociologs Andrejs Piontkovskis ir runājuši par to, ko esam vērojuši jau mācībās “Zapad 2009”, arī 2013. gadā. Proti, tiek imitēta taktisko kodolieroču uzmešana Varšavai vai kādai no Baltijas valstu galvaspilsētām. Vai mums būtu jāpiekāpjas, lai izvairītos no kodolbumbas uzmešanas? Mana atbilde ir – nē! Mums ir jāpastāv par savām vērtībām, mums ir jāpasaka, ka nav pieļaujama šāda rīcība, ka Krievija spēlē pēc 19. gs. noteikumiem! Krievija ir burtiski izmetusi mēslainē 1975. gadā 35

valstu parakstīto Helsinku tikšanās nobeiguma aktu par cilvēktiesību ievērošanu, suverenitāti un robežu nepārkāpšanu Eiropas kontinentā. Krievija ir izmetusi mēslainē 1993.

gada Budapeštas memorandu par Ukrainas suverenitātes garantēšanu apmaiņā pret Ukrainas atteikšanos no kodolieročiem. Krievija ir pārkāpusi arī līgumu par konvencionālajiem bruņotajiem spēkiem Eiropā (CFE) un daudzus citus nolīgumus. Tipiskā padomju garā, ja tiek runāts par vienu jautājumu un mēģināts to risināt, mēs nesaņemam atbildi uz šo jautājumu, bet pārmetumu, piemēram, ka Latvijā atdzimstot fašisms. Tāds prastums diemžēl raksturīgs Kremļa rīcībai. Kāds būs gala iznākums? Man nav kristāla bumbas, bet es esmu optimists un uzskatu, ka meli un netaisnība vienmēr pasaules vēsturē zaudē. Mums, galvenais, vajag izturību un gara stiprumu – arī šis murgs paies.

K.K.: Uz šo notikumu fona arī 18. novembra pasākumi šķita citādi nekā aprasti. To saklausījām arī prezidenta uzrunā. Arī korporāciju vidē ir jūtamas pārmaiņas. Līdz šim bija strikta nostāja, ka korporācijas ir apolitisks organizācijas, ka mums ir savi mērķi, tradīcijas un mēs nepozicionējamies ārpus šiem rāmjiem. Taču studentiem no Atsevišķās studentu rotas ir ļoti cieša sadarbība ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem. Selonija ir pieņēmusi konventa lēmumu par to, ka visiem aktīvā konventa locekļiem un krustdēliem ir jāapgūst pamata militārā apmācība, turklāt ir burši, ieskaitot tevi, kas ievēlēti Saeimā... Ko mēs katrs šobrīd, stiprinot savas valsts drošību, varam darīt, būdams savā vietā, arī buršu sabiedrība kopumā?

V.S.: Tev ir pilnīga taisnība! Tāpēc, pirmkārt, es ne tikai

KRIEVIJAS GADĪJUMĀ PATĒRĒTĀJI CIEŠ, BET PAŠAS KRIEVIJAS POLITIKAS DĒĻ

buršus, bet jebkuru Latvijas iedzīvotāju, kas to nav izdarījis, aicinātu, iestāties Zemessardzē, lai mēs katrs zinātu savu vietu x-stundā. Tas ir ļoti loģiski un racionāli! Jā, es zinu, tas ir mans bataljons, lai nebūtu tā, ka skan sirēnas par x-stundu, bet es kā vista bez galvas skraidu pa pagalmu un nezinu, ko darīt. Saistībā ar šo jautājumu, manuprāt, būtu apsverama doma, kā šīs lietas notiek pie mūsu kaimiņiem Igaunijā. Atšķirībā no Latvijas 90. gadu sākumā Igaunijā nevis dibināja Zemessardzi, bet atjaunoja tā dēvēto aizsargu organizāciju jeb “*Kaitseliit*” un “*Naiskodukaitse*”. Līdzīgi kā Somijā ir somu aizsardžu organizācija “*Lotte*”, tā arī Igaunijā ir sieviešu aizsardžu organizācija “*Naiskodukaitse*”. Mums Zemessardzē visi ir kopā, un arī tas nav slikti, bet, pieaugot zemessargu skaitam, varbūt būtu lietderīgi nodalīt. Protams, sievietes ir daļa no Zemessardzes, un tur nekas nav jāmaina, bet ir noteiktas lietas, ko sievietes Zemessardzē (vienalga, kā mēs nosauktu šo struktūru) noteikti varētu darīt savādāk, piemēram, to, kas tagad notiek neformāli – zeķu adīšana karavīriem uz Ziemassvētkiem vai palīdzības organizēšana Ukrainai. Taču jebkurā gadījumā, ja ir liels cilvēku pieplūdums, ir vajadzīgs arī papildu finansējums. Vēl kāda atziņa, kas nāk no Igaunijas pieredzes! Igaunijā katrs no gandrīz 14 000 “*Kaitseliit*” dalībnieku maksā 15 eiro gada maksu, kas paredzēta konkrētā “*Kaitseliit*” bataljona vajadzībām. Līdz ar to veidojas lielāka sasaiste starp dalībniekiem un organizāciju, jo maciņš vienmēr liek justies daudz vairāk piederīgam. Arī no studentu un studenšu korporāciju pieredzes zinām, ka biedra maksa liek rūpēties par savu organizāciju daudz cītīgāk nekā vienkārša līdzdalība.

Otrkārt, jāatceras arī 1924. gada notikumi Igaunijā, kas izraisīja studējošās jaunatnes iesaistīšanos Igaunijas zemessargos. Neatkarības cīņās piedalījās Skolnieku rota un Studentu bataljons, bet pēc apvērsuma mēģinājuma Tallinā 1924. gadā, ko organizēja boļševiki, tieši mana korporācija *Revelia in corpore* iestājās Aizsardzības līgā jeb Zemessardzē, un tam sekoja arī Igaunijas Korporāciju savienība jeb Prezidiju konvents. Šajā situācijā seloņu rīcība ir visnotaļ līdzīga un apsveicama – ja apstākļi ir tādi, tad mēs kā patriotiski noskaņotas organizācijas nolemjam iesaistīties. Domāju, ka arī citi konventi rīkosies līdzīgi, jo – kurš gan cits par savas valsts brīvību un neatkarību rūpēsies, ja ne tās zieds! Kā organizācijas mēs vienmēr

būsim apolitiskas, un tā tam arī jābūt, bet valsts aizsardzība jo īpaši spiedīgos apstākļos ir neapspriežama lieta. Ja dzimtene sauc, tad, kā Šveiks teica, pat klibais uz fronti dodas.

K.K.: Tev kā Saeimas deputātam viena no prioritātēm ir aizsardzības politikas jautājumi. Runājot par finansējuma pakāpenisku pieaugumu aizsardzībai līdz 2% no IKP, Ukrainas krīzes pašās pirmajās dienās daudziem cilvēkiem noteikti radās jautājums – kāpēc Saeima nekavējoties nesanāk kopā un aizsardzības sistēmai nenovirza 2% no IKP, bet plāno kaut kādu pakāpenisku pieaugumu vairāku gadu garumā!?

V.S.: Šis ir klasiskais jautājums, kad atbilde ir 50 pret 50 procentiem. Pēdējo 25 gadu pieredze parāda, ka lielu naudas summu bruņoto spēku sistēma uzreiz vienkārši nespēj apgūt. Piemēri ir atrodamī laikā līdz pat 2009. gadam. Līdz ar to arī atbilde ir vienkārša. Ja runājam par tūlītēju finansējuma pacelšanu līdz 2% no IKP, skaitļos tie uzreiz būtu aptuveni 250 miljoni eiro! Lūdzu! Domāji, kur un kā! Svarīgi ir zināt, kādā veidā gudri un efektīvi šos līdzekļus ieguldīt. Aizsardzības nozare ir ļoti daudz mācījusies,

pārstrukturizējot savu attīstību, vispirms izveidojot politisko dokumentu hierarhiju – no valsts apdraudējuma mēs nonākam līdz valsts aizsardzības koncepcijai, tad ejam tālāk uz Nacionālo bruņoto spēku attīstības plānu. Viss ir ļoti skaidri un loģiski saplānots 15 gadiem uz priekšu. Mēs zinām pa gadiem, kādas spējas attīstīsim, kuru sadaļu. Finanšu izlietojums ir skaidrs, tas ir redzams Valsts kontrolei, Finanšu ministrijai. Tālākais ir aizsardzības nozares plānotāju ziņā, proti, kā efektīvāk šos līdzekļus izlietot – vai tie ir kopīgi iepirkumi ar Igauniju un Lietuvu, piemēram, patronas, vieglie ieroči, prettanku ieroči, vai kas cits. Tāpēc, atgriežoties pie jautājuma, ja tūlīt novirzīsim šo summu un nopirksim, piemēram, trīs tankus (tas pat īsti nav izdarāms), kas būs un tālāk? Vienkārši ir jāsaprot, ka daudzu gadu garumā nenodrošinātais vienā dienā neatrisinās bruņoto spēku strukturālās problēmas. Jebkurā gadījumā cilvēkiem, kas dienējuši padomju armijā un kam šobrīd ir visai attālināta saskare ar bruņotiem spēkiem, ir mazliet greiza izpratne par armijas būtību. No NATO pieredzes (un šobrīd Latvijas armija ir ļoti uzticams NATO partneris) zinām, ka vislielākās investīcijas nepieciešams

LABI APMĀCĪTS KARAVĪRS IR IKVIENAS ARMIJAS VĒRTĪBA

ieguldīt cilvēkos. Katrs karavīrs ir vislielākā vērtība, jo viņš zina, kā kurā situācijā rīkoties. Un viņi ir apmācīti! Labi apmācīts karavīrs ir ikvienas armijas vērtība, tāpēc par katra karavīra dzīvību mēs rūpējamies. Šajā ziņā ir liela atšķirība starp NATO valstīm un mūsu kaimiņiem uz austrumiem no Zilupes, kā tas diemžēl šobrīd redzams Ukrainā. Tieši pakāpeniskajā attīstībā arī slēpjas jēga. Mēs zinām, kādā veidā mēs šobrīd sagatavojam bāzes, kuras būs gatavas pieņemt mūsu sadarbības partneru britu CWRT bruņumašīnas, kas savukārt būs labs papildinājums mūsu sauszemes spēkiem, jo viņi varēs attīstīt jaunas spējas. Vienlaikus notiek pretgaisa aizsardzības sistēmas speciālistu sagatavošana. Nupat bruņotie spēki ir iegādājušies prettanku ieročus "Carl Gustav", līdz ar to nepieciešams sagatavot personālu, un tam ir nepieciešams laiks. Mēs esam NATO dalībvalsts, un tas mums ļauj, izmantot laiku, lai kvalitatīvi sagatavotu savus karavīrus. NATO dalībvalstis izprot mūsu situāciju ar aizsardzības budžeta samazināšanu krīzes periodā un pieauguma problēmām. Vienlaikus mūsu partneri redz, ka nestāvam uz vietas, ka notiek personāla sagatavošana, apmācības, trenēšanās. To apliecina Zemessardze un bruņotie spēki. 2020. gadā tiks sasniegts finansējums 2% robežās no IKP, un tad, kā paudis ģenerālleitnants Raimonds Graube [Nacionālo bruņoto spēku komandieris], būsīm beidzot izveidojuši optimālu Latvijas armiju, bet šobrīd mēs to tikai veidojam.

Līdzīgi Zemessardzei, kas ir brīvprātīgs formējums, jārūnā arī par valsts atbildību aizsardzības jomas personā par Jaunsardzi kā brīvprātīgu jauniešu kustību. Ja Latvijā būtu saglabāts obligātais militārais dienests, tad droši vien situācija būtu citāda. Nevalstiskais sektors saņemtu finansējumu caur izglītības sektoru kādām savām aktivitātēm, būtu atkarīgs no privātiem ziedojumiem, kā tas tradicionāli ir bijis ar skautiem, gaidām un mazpulkiem. Savukārt aizsardzības sistēmai nevajadzētu rūpēties par kādu jaunatnes organizāciju, jo visiem jauniešiem obligāts pasākums būtu elementāra militārā apmācība. Taču mums ir profesionālais dienests. Latvijas vēsturē pirmo reizi profesionālais dienests tika ieviests 2007. gadā, un mēs esam pionieri, jo ejam šim procesam cauri pirmo reizi. Mums ir paraugi – Lielbritānija, ASV, kur ir kadetu sistēmas. Jaunsardze daļēji ir šīs kadetu sistēmas transformācija, jo valsti ir nepieciešams kaut nedaudz iepazīstināt sabiedrību

ar zināšanām, kas krīzes situācijās var noderēt. Protams, arī bruņotajiem spēkiem no tā ir savs labums, jo armijai ir jāgatavo rezerve. No Jaunsardzes dienestā pieteicas daudz motivētāki jaunieši, jau ar zināšanām un iemaņām. Valdības deklarācijā viens no piedāvājumiem ir rosināt diskusiju par jauniešu obligātu iesaisti Jaunsardzē. Šis jautājums ir diskutējams, un viedokļi par obligātuma pakāpi ir dažādi. Iespējams arī formāts, kas ļautu jauniešiem izvēlēties – vairāk militarizētu Jaunsardzi vai mazāk militarizētu Skautu kustību. Vēl būtu iespēja darboties mazpulcēnos, savukārt tie, kuri savas reliģiskās pārliecības dēļ nevēlas turēt rokās ieroci, veiktu reliģisko kalpošanu sabiedrībai. Taču jebkurā gadījumā tā būtu kalpošana valstij, kas tiktu apliecināta ar ierakstu pasē. Tas ļautu atvērt kontu bankā,

kā tas ir Brazīlijā, vai iestāties augstskolā, kā tas ir Izraēlā. Tas nozīmē, ka katram jauniešim pret valsti ir savi pienākumi, ka viņš neaug savā valā, īsti nezinādam, ko

darīt. Mērķis ir noskaidrot, kādā veidā panākt, lai cilvēki saprastu, ka valstij kalpot ir katra pienākums. Pēc PSRS sabrukšanas mēs vienmēr esam uzsvēruši dažādas brīvības, bet pienākumi ir it kā pazuduši.

K.K.: Sarunas noslēgumā tāds neliels kopsavilkums, kas daļēji izriet arī no tavām atbildēm, – patiesībā mums lielākoties problēmas sagādā pašu attieksme pret daudziem jautājumiem, kaut vai iestāšanās vai neiestāšanās Zemessardzē.

V.S.: Uzreiz pēc pārejas uz profesionālo dienestu – 2007. gadā notika reforma – jau 2008. gadā sākās krīze. Līdz ar to visus šos gadus esam cīnījušies ar krīzes pārvarēšanu, nevis skatījušies, kādā veidā pāriesim un ko iegūsim no profesionālas armijas. Nav arī īsti bijis laika domāt par attīstību. Tagad arī aizsardzības sistēmā strādājošie redz, ka sistēma kļūst labāka, taču arī šajā situācijā noteikti vēl ļoti daudz var darīt iedzīvotāju izglītošanā, audzināšanā. Visvienkāršāk ir pateikt – katrai ģimenei pašai ir jārūpējas par patriotismu un lojalitātes pieaugumu, bet galu galā – kas no tā sanāks! Diskusijā "Par un pret obligāto militāro dienestu" paudu savu viedokli, un tā ir mana pārliecība joprojām. Proti, tās lietas, kas nav izdarītas ģimenē un skolā, armija var risināt, bet ne visefektīvākajā veidā. Noteikti var strādāt ar sociālām kampaņām, mācot cilvēkiem izpratni, un rādīt labu paraugu. Šajā gadījumā jauns velosipēds

DAUDZI IR AIZMIRSUŠI, KA
"KOPĒJĀ LIETA" LATĪNISKI IR "RES
PUBLICA" JEB REPUBLIKA

nav jāizgudro, rīcība ir labākais paraugs. Kā zināms, zivs pūst no galvas, un, ja galva īsti nestrādā un patmīlīgi kaut ko domā un dara, nepievēršot uzmanību pamatvērtību nostiprināšanai, nedomājot par mūsu kopējās lietas stiprināšanu (daudzi ir aizmirsuši, ka “kopējā lieta” latīniski ir “*res publica*” jeb republika), tad arī pamatvērtības drusku pajūk. Taču vērtējot pēdējā gada notikumus, kopumā mēs ejam pareizā virzienā.

K.K.: Sabiedrībā daudzkārt min Zatlera rīkojumu nr. 2 kā robežšķirtni virzībai uz citādu politisko kultūru Latvijā. Vai tagad, būdams Saeimā, jūti, ka ir kaut kas mainījies, ka politiskajā vidē notikušas pozitīvas pārmaiņas?

V.S.: Es nebiju tajā laikā Saeimā, līdz ar to tāda tieša salīdzinājuma man nav. Tagad, kad esmu deputāts, redzu šos procesus no iekšpuses. Protams, kā politologam vērot un analizēt situāciju un procesus, jāatzīst, ir savādāk. Taču nemelosim sev, mēs patiesībā vēl bieži esam tādā kā inerces varā, proti, domājot, ka gan jau kāds kaut ko izdarīs, gan valsts izdarīs. Es minēju, ka Igaunijas “*Kaitseliit*” katrs biedrs gadā maksā 15 eiro dalības maksu. Iedomājies situāciju, ka zemessargiem tagad pateiktu, ka turpmāk viņiem gadā katram būs jāmaksā 15 eiro dalības maksa. Uzreiz būtu pretreakcija – kāpēc man jāmaksā, valstij jāmaksā, viņai vajag! Šis ir ļoti vienkāršs piemērs par mūsu attieksmi. Es esmu ļoti pozitīvi noskaņots. Es domāju, ka arī attieksmes ziņā būs pārmaiņas. Ne uzreiz, varbūt pēc diviem, četriem gadiem, bet būs!

Par politikas maiņu – tā ir problēma, kurai nav tūlītējas atbildes, jo to nosaka arī mūsu pilsoniskās sabiedrības sagatavotība. Protams, savu atbalsi rod arī Maskavas mediju negatīvie pūliņi, līdz ar to jāskatās, kas ir mūsu mediju īpašnieki. No vienas puses, tas ir akmens žurnālistikas lauciņā, no otras puses, – pašu politiķu lauciņā, kuri iet šajā pavadā un necenšas domāt dziļāk. Trešā lieta ir pašu cilvēku izpratne un līdzdalība politiskajos procesos. Salīdzinot ar Igaunijas un Lietuvas datiem, mūsu cilvēku līdzdalība partijās ir katastrofāli zemāka. Skaidrojuma pamatā ir divi faktori – pirmkārt, cilvēku vilšanās, ko izraisīja procesi, kas norisinājās 2006. – 2008. gadā, visi gadījumi saistībā ar Šleseru, Šķēli, Lembergu, tiesu varas ļoti ilgā nespēja risināt pēc būtības lielo politiķu kāršanu pie lielā zvana. No otras puses, mēs redzam, ka skandāli turpinās. Taču

jebkurā gadījumā cilvēkos ir vēl jūtama inerce domāšanā par politiku no padomju gadiem, proti, politika ir kaut kas ārpus viņiem, komunistiskā partija ir okupācijas pārstāve, viņi visi tur augšā ir ļauni. Valsts mūs apspiež, un mēs esam nabaga proletariāts, kam ir jācīnās, lai savas važas sarautu. Tas ir ļoti vienkāršots priekšstats un neatbilst patiesībai, jo marksistiski lenīniskais skaidrojums par sabiedrības uzbūvi ir cietis krahu. Mēs esam heterogēna, daudzšķautņaina, ļoti krāsaina sabiedrība, kura daudzkārt arī kļūdās, bet, ja tu nepiedalies, ja tu tikai vaino citus, pats nerīkojies un esi ķēķa demokrāts, tad tev ir jāsamierinās, ka pār tevi valda kādi, ko tu uzskati par muļķiem. Šajā situācijā piedalīšanās nenozīmē tikai kandidēt uz Saeimu, tas nozīmē, ka arī ikdienā ir svarīgi piedalīties partijas mazās nodaļas dzīvē savā pašvaldībā, piedalīties referendumos, televīzijas debatēs, komentēt interneta resursos, rakstīt vēstules savam varas pārstāvim. Es ļoti bieži dzirdu – mani neinteresē šī partiju politiskā sistēma, jo es nezinu savu pārstāvi. Kam tad tu ievilki krustiņu? Tiem arī prasi! Ikvienam ir iespēja rakstīt uz Saeimu un prasīt noteiktu lēmumu ievērošanu. Bet vienkāršāk ir atrunāties ar sarežģītību, kaut gan mūsu sistēma, salīdzinot ar daudzu citu valstu politiskajām sistēmām, ir ļoti skaidra un saprotama. Tā kā tas ir izglītības jautājums, tā ir klasika – būs izglītotāka sabiedrība, būs arī aktīvāka rīcība.

K.K.: Šīs pašas politiskās sistēmas skaidrības un saprotamības kontekstā – kā tu vērtē peripetijas ap Solvitas Āboltiņas iekļūšanu Saeimā?

V.S.: No vienas puses, ir nošķiramas mediju putas no realitātes, kā tas bija. Ir ļoti vienkārši pateikt par Zaķi, par Āboltiņu – tāpēc, ka mums nepatīk, un mediji tā raksta. Bet mediji mums ir tādi, kādi tie ir. Līdz šim brīdim neviens nav paaugstinājis precīzi, kas tad notika ar tiem slavenajiem 150 km/h. Katrs pasākuma organizators grib, lai pasākumā laikus ierodas valsts augstākās amatpersonas, bet arī viņas pārvietojas ar automašīnām, nevis helikopteriem. Par iekļūšanu Saeimā runājot, – vēsture mums precīzi parādīs, kas notika ar Jāni Junkuru, bet noteikumi ir ļoti skaidri – viens atsakās, nākamais nāk vietā. Šajā gadījumā tas būs vēlētājs, kas pēc četriem gadiem novērtēs, vai darbs ir izdarīts vai nav izdarīts. Lai vai kā, bet Jānis Junkurs savai politiskajai darbībai pārvilka ļoti treknu svītru, – kāpēc tā darīja, to viņš spēj atbildēt tikai pats.

CILVĒKOS IR VĒL JŪTAMA INERCE DOMĀŠANĀ PAR POLITIKU.... POLITIKA IR KAUT KAS ĀRPUS VIŅIEM

IGAUNIJAS KRIEVU STUDENTU KORPORĀCIJAS UN TO APVIENĪBAS

Autori: fil! Nikolajs Putiļins, frater arctus
ūlvil! Irīna Rudika, korp! Filiae Patriae

20. gadsimta 20.–30. gadi Igaunijas korporāciju kustības vēsturē atzīmējami ar neparasti lielu aktivitātes pieaugumu krievu studentu vidū, kā rezultātā – lielākais

общество). Šī savienība nepastāvēja ilgi un beidza savu darbību 1929. gadā. Nepieciešamība organizēt apvienību (šoreiz tikai korporācijām) atkal kļuva aktuāla.

STARPKARU PERIODĀ IGAUNIJĀ NODIBINĀTI DESMIT KONVENTI

krievu studentu korporāciju skaits Baltijā. Par to liecina, piemēram, fakts, ka starpkaru periodā Igaunijā nodibināti desmit konventi, kas piederēja pie septiņām studentu korporācijām: *Fraternitas Slavia* Tartu un Tallinas konventi, *Boeteia* Tallinas un Tartu konventi, *Fraternitas Aeterna* Tartu un Tallinas konventi, *Fraternitas Ergonia* Tallina, *Carteria* Tallina, *Fraternitas Ruthenia* Tartu, studenšu korporācija *Sororitas Oriens* Tartu.

Krievu akadēmisko mūža organizāciju lielā skaita dēļ jau 20. gadu beigās radās nepieciešamība nodibināt apvienību – vienotu organizāciju, kas virzītu un koordinētu krievu studentu korporāciju darbību. Pirmais mēģinājums veidot šādu savienību (kopā ar citām studentu organizācijām) bija 1926. gadā nodibinātā Krievu studentu organizāciju savienība (krievu val. – *Объединение русских студенческих организаций*), par kuras biedriem kļuva Krievu Studentu Sabiedrība (krievu val. – *Общество Русских Студентов*), korporācija *Fraternitas Slavia* un Kristīgā krievu studentu sabiedrība (krievu val. – *Христианское русское студенческое*

Otro mēģinājumu dibināt līdzīgu apvienību, kurā ietilptu tikai studentu korporācijas, īstenoja korporācija *Fraternitas Aeterna* 1933. gada maijā, izveidojot Krievu korporāciju Prezidiju Konventu (krievu val. – *Конвент Президиумов русских корпораций*). Tajā ietilpa četras studentu korporācijas, ar kurām *Fraternitas Aeterna* bija noslēgti kartellīgumi, – *Arctinia* Gdaņska, *Boeteia* Tallina, *Ruthenia* Rīga, *Ruthenia* Kauņa, kā arī krievu studenšu korporācija *Filiae Rutheniae* Kauņa. Statūtus vai citus dokumentus, kuri reglamentētu Krievu korporāciju Prezidiju Konventa darbību, šā raksta autoriem pagaidām nav izdevies atrast. Visticamāk, šī organizācija izrādījās dzīvot nespējīga, tāpēc 30. gadu beigās Igaunijas krievu korporācijas vēlreiz atgriezās pie

30.GADU BEIGĀS IGAUNIJAS KORPORĀCIJAS VĒLREIZ ATGRIEZĀS PIE APVIENOJOŠAS ORGANIZĀCIJAS DIBINĀŠANAS JAUTĀJUMA

apvienojošas organizācijas dibināšanas jautājuma. Par šādu organizāciju kļūst Krievu Korporāciju Savienība Estijā (krievu val. – *Союз русских корпораций в Эстии*, (turpmāk tekstā – K!K!S!)), kuru 1938. gada 8. martā nodibina korporācijas *Fraternitas Slavia* un *Fraternitas Aeterna* un kurai vēlāk pievienojās korporācijas *Boeteia*

un *Fraternitas Ergonia*. Par to liecina sarakste konventu starpā, ka arī K!K!S! komāns. Tomēr padomju okupācijas rezultātā minētās savienības reģistrācija valsts instancēs netika līdz galam paveikta.

Turpmāk – K!K!S! korporāciju-dibinātāju vēsturiskie apraksti.

Fraternitas Slavia

Pirmā K!K!S! pēc vecuma bija korporācija *Fraternitas Slavia*. Tās krāsas: sarkans–balts–zelts, un devīze: *Все за одного, один за всех* (no krievu val. – Visi par vienu, viens par visiem). Korporācija sastāvēja no četriem konventiem: Tartu, Tallinas, Prāgas un Drēzdenes konventa. *Tartu konvents* dibināts 1922. gada 1. decembrī pie Tartu Universitātes un oficiāli reģistrēts 1923. gada 2. februārī.

Korp! Fraternitas Slavia vapenis.

Korporācijas tapšanas procesā dibinātāji saņēma palīdzību no igauņu studentu konventiem, ka arī no Tartu dzīvojošā ph! Johana Vikengeizera, frater

arctus, taču ar to arktu palīdzība *Fraternitas Slavia* neaprobežojas. Kā tipisks palīdzības piemērs ir fakts, ka divi *Fraternitas Slavia* biedri divas nedēļas mitinājās Rīgā, kur *Fraternitas Arctica* paukmaģistrs viņus apmācīja paukošanā. *Fraternitas Slavia* īstenoja arī aktīvu ārpolitiku, piemēram, tika uzsāktas sarunas par apvienošanos ar *Fraternitas Aeterna*, tomēr šis process netika pabeigts, jo *Fraternitas Slavia* pilntiesīgo locekļu skaitā tika uzņemti divi bijušie *Fraternitas Aeterna* biedri, kas no tās tika izslēgti par finansiāliem parādiem. Tas noveda pie konventu abpusēja konflikta. Par konflikta kulmināciju kļuva dažu *Fraternitas Slavia* biedru iebrukums *Fraternitas Aeterna* C!Q! ar sekojošu telpu izdemolēšanu, kā rezultātā Tartu Universitātes valdē tika pieņemts lēmums par *Fraternitas Slavia* Tartu konventa slēgšanu uz 3 gadiem, sākot no 1929. gada 3. maija (*Fraternitas Slavia* Tartu konvents tika reģistrēts no jauna 1932. gada 14. oktobrī). Šajos trīs gados tā pastāvēja ar nosaukumu korporācija *Fraternitas Ruthenia*, kas dibināta 1929. gada 12. maijā, reģistrēta pie Tartu Universitātes 1929. gada 17. maijā (šis datums tika uzskatīts par dibināšanas dienu) un slēgta ar konventa lēmumu 1932. gada 18. oktobrī (lēmumu oficiāli apstiprina Tartu Universitātes valde 1933. gada 10. februārī). Korp! *Fraternitas Ruthenia* krāsas bija: sarkans–melns–zelts, un devīze: *Все за одного, один за всех* (no krievu val. – Visi par vienu, viens par visiem). Tā uzņēmās visas kartellīgumu saistības, kuras bija *Fraternitas Slavia* Tartu konventam. Pēc atjaunošanas 1932. gadā *Fraternitas Slavia* konvents pastāvēja līdz 1940. gada 31. jūlijam, kad tika slēgts padomju okupācijas dēļ. **Tallinas konvents** tika dibināts 1926. gada 18. maijā pie Tallinas tehnikuma un oficiāli reģistrēts 1926. gada 14. septembrī (pārreģistrēts pie Tallinas Tehniskās universitātes 1936. gada 3. decembrī). 1938. gadā slēgts nepietiekamā aktīvo biedru skaita dēļ. **Prāgas konvents** dibināts 1927. gada 21. janvārī Prāgā pie Kārļa Universitātes un slēgts 1938. gadā pēc Čehoslovākijas pievienošanas Vācijai. **Drēzdenes konvents** (*Fraternitas Slavia* konventu savstarpējā sarakstē atrodams ar nosaukumu korp! *Calitania*) dibināts 1927. gada 2. novembrī pie Drēzdenes Tehniskās universitātes un slēgts 1935. gadā ar vietējās varas rīkojumu. *Fraternitas Slavia* slēdza līgumus ar:

1) *Fraternitas Arctica* Rīga (1926. gada 6. novembra

kartellīgums, kuram nav pievienojies Drēzdenes konvents); 2) *Fraternitas Aeterna* Tartu (1932. gada līgums par goda lietu kārtošanu) un 3) Ch!C! – Tērbatas šaržēto konvents (1935. gada līgums par goda lietu kārtošanu).

Fraternitas Aeterna

Otro vietu K!K!S! pēc vecuma ieņēma korporācija *Fraternitas Aeterna* (krāsas: melns–balts–oranžs, devīze: *Unitas vincit* (no latīņu val. – Vienotība uzvar)).

Fraternitas Aeterna vapenis kopš 1930. gadu pirmās puses beigām.

Tartu konventu 1923. gada 9. novembrī nodibināja medicīnas studentu grupa pie Tartu Universitātes (faktiski korporācija izauga no draugu pulciņa), tomēr pagāja vēl divarpus gadi, līdz aktīvo biedru skaits bija pietiekams, lai reģistrētu organizācijas statūtus (1926. gada 7. maijā). Pirmajos pastāvēšanas gados jauno biedru trūkums bija īpaši jūtams (tas noveda pie konkurences ar *Fraternitas Slavia*), tomēr situācija mazliet uzlabojās, kad korporācijai pievienojās divpadsmit krievu studenti, kuri pirms gada bija mēģinājuši nodibināt savu organizāciju – korporāciju *Aria*. 1931. gada novembrī notika *Fraternitas Aeterna* apvienošanās ar korporācijas *Boeteia* Tartu konventu. No *Boeteia* puses šāds lēmums tika pieņemts pilnīga jauno

biedru trūkuma dēļ. Kopš 1932. gada pie korporācijas pastāvēja sava basketbola komanda, kura veiksmīgi piedalījās starpkorporāciju turnīros.

Korporācija tika slēgta 1940. gada 31. jūlijā, sākoties padomju okupācijai. 1936. gada 14. oktobrī pie Tallinas Tehniskās universitātes tika nodibināts *Fraternitas Aeterna Tallinas konvents*, kas pastāvēja neilgu laiku un tika slēgts 1938. gada pavasara semestrī nepietiekama aktīvo biedru skaita un bēdīgā finansiālā stāvokļa dēļ. Pēc Otrā pasaules kara korporācija tika atjaunota ārzemēs (ASV un Kanādā) kā filistru biedrība (uz neilgu laiku). Korporācija *Fraternitas Aeterna* slēdza līgumus ar šādām korporācijām:

- 1) *Arctinia* Gdaņska (1929. gada 2. janvāra kartellīgums);
- 2) *Boeteia* Tallina (1929. gada 22. februāra kartellīgums);
- 3) *Fraternitas Slavia* (1932. gada līgums par goda lietu kārtošanu);
- 4) *Ruthenia* Rīga (1933. gada 16. februāra alianses līgums);
- 5) *Ruthenia* Kauņa (1933. gada maija alianses līgums);
- 6) *Fraternitas Ergonia* Tallina (1937. gada 30. aprīļa kartellīgums) un
- 7) *Fraternitas Arctica* Rīga (kartellīgums, parakstīšanas datums nav zināms).

Boeteia

Nākamo vietu K!K!S! vecākuma kārtībā ieņēma korp! *Boeteia*. Tās sākotnējās krāsas bija zils–sarkans–balts, pēc Tartu konventa dibināšanas mainītas uz zils–sarkans–zelts (pirmās krāsas līdzīgas vācu korporācijas *Neoblatia* krāsām), savukārt pēc apvienošanās ar korporāciju *Carteria* mainītas uz melns–zelts–sarkans. Devīzes: *Ex oriente lux* (no latīņu val. – Gaisma no austrumiem) un *Vivat Alma Mater*. Saskaņā ar paziņojumu laikrakstā “Riigi Teataja” (Nr. 119/120, no igauņu val. – “Valsts vēstnesis”), korporācija *Boeteia* tika reģistrēta 1924. gada 2. februārī pie Tallinas tehnikuma (citos avotos minēts 1924. gada 1. februāris, šo datumu boeteieši uzskatīja par dibināšanas dienu). 1935. gada 15. augustā *Boeteia* apvienojas ar Tallinas krievu korporāciju *Carteria* (dibināta 1927. gada 20. septembrī pie Krievu politehniskajiem kursiem. Krāsas: melns–sudrabs–sarkans, devīze: *Sperare est vivere* (no latīņu val. – Cerēt ir dzīvot). Mainītas arī krāsas, vapenis un

deķeļa forma. Sākoties padomju okupācijai, 1940. gada 31. jūlijā korporācija tiek slēgta. 1926. gadā dibināts **Tartu konvents** (oficiālais līgums Tartu universitātes prorektoram iesniegts 1926. gada 23. aprīlī, apstiprināts 1926. gada 30. aprīlī), kas 1931. gada novembrī apvienojas ar korporāciju *Fraternitas Aeterna* (lēmums pieņemts 1931. gada 22. novembrī, oficiāli apstiprināts 1931. gada 27. novembrī). *Boeteia* slēdza kartellīgumus ar: 1) *Fraternitas Arctica* Rīga (līgums noslēgts 1928. gada 11. novembrī); 2) *Fraternitas Aeterna* Tartu (līgums noslēgts 1929. gada 22. februārī).

Ergonia

Pēdējā vietā K!K!S! vecākuma kārtībā bija korporācija *Ergonia*. Tās krāsas bija: oranžs–zils–balts, devīzes: *Один за всех и все за одного* (no krievu val. – Viens par visiem, visi par vienu) un internā – *К высокому и светлому знай верный путь* (no krievu val. – Uz cēlo un gaišo zini pareizo ceļu). Korporācija *Ergonia* tika dibināta pie Tallinas tehnikuma (vēlāk pārreģistrēta pie Tallinas Tehniskās universitātes, taču korporācijā varēja iestāties arī Tartu Universitātes studenti) 1924. gada 24. oktobrī, jo tieši šajā dienā tiek iesniegts oficiāls līgums par organizācijas reģistrēšanu Tallinas-Hāpsalu mirtiesnešu padomē (ar korporācijas *Ergonia* konventa lēmumu šis datums tika uzskatīts par korporācijas dibināšanas dienu, bet faktiski korporācija dibināta 1924. gada 20. oktobrī). Iesniegums oficiāli apstiprināts 1924. gada 6. decembrī. Korporācijas dibināšanas procesā piedalījās Tallinā dzīvojošais ph! Fridrihs Jurgensons, frater arctus. Ar *Ergonia* konventa lēmumu (1934. gada 25. oktobris) organizācijas nosaukums tika mainīts uz *Fraternitas Ergonia*, tomēr oficiāli grozīt nosaukumu korporācijai neizdevās, jo 1936. gada 8. aprīlī Igaunijas Iekšlietu ministrija (kur bija iesniegts attiecīgais līgums) atteica pārreģistrēšanu, bet Valsts tiesa, kur *Ergonia* iesniedza sūdzību par Iekšlietu ministrijas noraidījumu, 1936. gada 20. maijā atteica pieņemt sūdzību tiesvedības uzsākšanai. Korporācija tika slēgta, sākoties padomju okupācijai, 1940. gada 31. jūlijā. Korporācija *Fraternitas Ergonia* slēdza kartellīgumus ar: 1) *Fraternitas Arctica* Rīga (līgums noslēgts 1928. gadā); 2) *Fraternitas Aeterna* Tartu (līgums noslēgts 1937. gada 30. aprīlī).

Korp! Fraternitas Ergonia vapenis.

Avotu saraksts:

1. Keller, W. O. (1971) *Russisches Burschentum*. New York: Ruthenia
2. Ilomets, I., Hiio, T., Orav, M. (2007) *Vivat, Crescat, Floreat Alma Mater!* Tallinn: Aasta Raamat OÜ
3. Ilomets, I., Hiio, T., Orav, M. (2007) *Vivat, Crescat, Floreat Alma Mater! Тетрадь-приложение. Дополнительные данные о студенческих организациях*. Tallinn: Aasta Raamat OÜ
4. Осипов, Е., Гроссен, Г., Левицкий, Д. (2005) *“Рутения” в Риге и на чужбине*. Вашингтон – Рига: Латвийское общество русской культуры
5. Ph! Vladimira Rudakova, *Fr.Arct.*, fotoalbums-dienasgrāmata
6. EAA.1749.1.3
7. EAA.1749.1.4
8. EAA.1749.1.10
9. EAA.1749.1.11
10. EAA.1749.1.13
11. EAA.1749.1.14a
12. EAA.1749.1.24
13. EAA.1749.1.29
14. EAA.2100.19.101
15. EAA.2100.19.145
16. ERA.14.3.1705
17. ERA.14.3.1718

FRATERNITAS BALTICA KONVENTA DZĪVOKLĪ

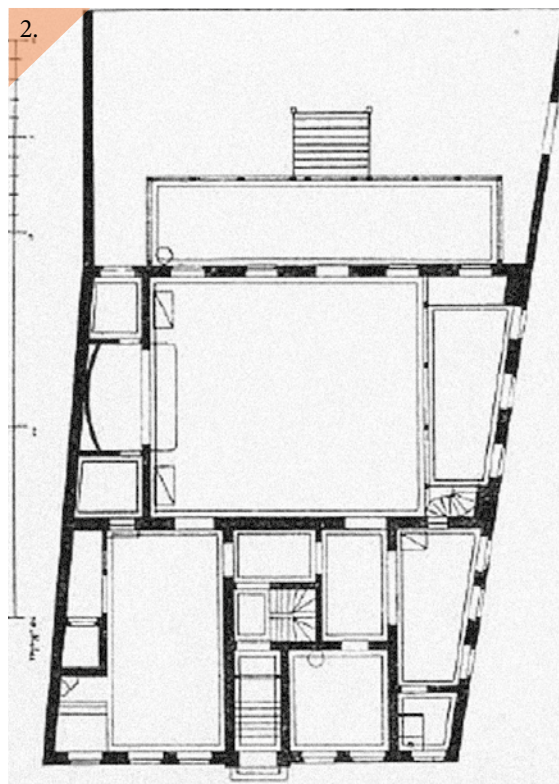
ARHITEKTONISKS IESKATS

Autors: fil! Artūrs Lapiņš, frater imanticus

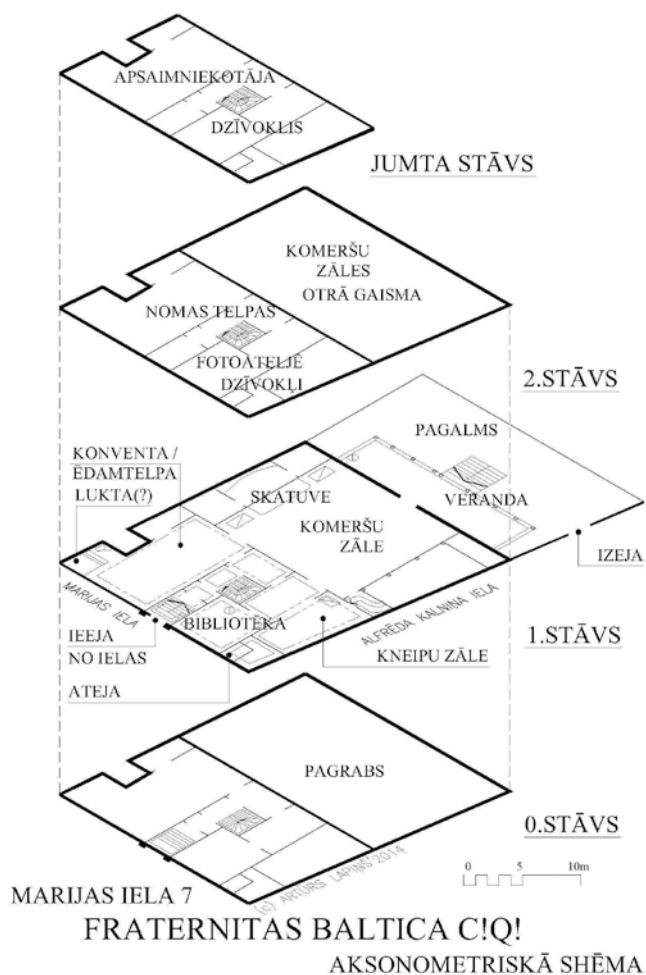
Turpinot pirmajā jeb 105. atjaunotajā *Universitas* žurnālā aizsāktu tematiku par korporāciju konventa dzīvokļu arhitektūru, šoreiz secīgi sniegts ieskats pirmās Rīgā dibinātās korporācijas *Fraternitas Baltica* konventa nama būvvēsturē. Tās dibināšanas kārtējo gadadienu varētu atzīmēt 13. novembrī, kad pie 1862. gadā izveidotās Rīgas tehniskās augstskolas 1865. gadā tika nodibināta korporācija (Komsārs A., *Buršu valsts pirmsākumi Rīgā // Universitas* 1966., Nr. 17 // pārpublicēts: *Atmiņas un stāsti par buršu valsti*. Sast. Bolšaitis P., 2007., 245. lpp.). Korporācija veidojusies uz 1863. gada oktobrī dibinātās paukotāju jeb Fehlbodistu biedrības (*Fechtbodenverein*) bāzes.

Ceļš no dibināšanas līdz pašai organizācijai piederoša nama iegādei bija garš. Kā paukošanas nodarbības, tā arī lielākas sanāksšanas, piemēram, konventi un komerši, notika dažādos gadījuma rakstura dzīvokļos un iznomātās telpās. Kneipošanai un mazākiem komeršiem telpas nomātas dažādos tā laika Rīgā populāros restorānos un lokālos, kuru ģeogrāfija, pieejamība un popularitāte jeb, kā mūsdienās teiktu, reitings būtu atsevišķa pētījuma tēma.

Doma par sava paša konventa nama būvi korporācijai radās 1880. gada decembrī. Pēc ierosinājuma izteikšanas konventā pirmās skices izstrādāja Hugo fon Volfelds (*Wollfeldt*). Plānu sagatavošanai un izmaksu aprēķināšanai bija pat nodibināta komisija, bet lieta uz priekšu nevirzījās. Jaunas vēsmas nāca 1882. gadā, kad ar filistru G. Armisteda, G. Kerkoviusa un E. von Trompovska atbalstu korporācija izlēma iegādāties bijušo "Švarca koncerta namu". Nepieciešamie remontu un pārbūves tika uzsāktas maijā, filistra arhitekta Edmunda von Trompovska vadībā. No jauna tika izveidota telpa ķegļu spēlei, izbūvētas jaunas krāsnis, atjaunota zāle, kā arī veikti citi iekārtošanas darbi. Korporācijas nama veidošanā bez von Trompovska noteikti piedalījušies arī pārējie korporācijā esošie biedri – arhitekti Oskars Bārs, Bernhards Bilenšteins un Gerhards fon Tizenhauzens.

3.

Ēkas parterī jeb 1. stāvā atradās telpas, kurās norisinājās korporācijas dzīve: Konventa telpa jeb ēdamtelpa, jau pieminētā bibliotēka, Kneipošanas istaba un liela, diviem stāviem cauri ejoša Komeršu zāle ar nelielu skatuvi teātra uzvedumiem, kas acīmredzot bija saglabāta no Švarca koncertu nama laikiem. Galvenās telpas apsildītas ar krāsnīm, divas no tām atradušās arī tieši blakus skatuvei. Ēkas 2. stāvā atradās dzīvokļi ēkas apsaimniekotājam, kā arī mazākas istabiņas. Pagrabā (*souterrain*) atradās veikala vieta, kas tika iznomāta, un ķegļu spēles vieta korporācijas biedriem. Bez tam pagrabā bija telpa malkai, pārtikas produktiem, vīnam u. c.

Pagalma pusē bija izbūvēta liela veranda. Kā redzams plānā, no A. Kalniņa ielas tā, kā arī pagalma zona atdalīta ar žogu un vārtiem.

Līdz šim apzinātajos materiālos atrasta tikai ēkas aerofotogrāfija – ielas perspektīvas vai pašas ēkas ārskati nav zināmi. Kaut arī ēka korporācijas īpašumā bija līdz pat 1939. gadam, jau 1923. gadā, respektīvi, pēc korporācijas aktīvās darbības izbeigšanas 20. gs. 20. gados, Būvvaldes arhīvā saglabājies “kinematogrāfa ierīkošanas projekts, pr. 307 personām”, paredzot ēkas iekšējo pārplānošanu. Koka celtnes vairākkārtējās pielāgošanas un pārbūves, protams, atstāja iespaidu uz ēkas konstruktīvo noturību, tādēļ nav brīnums, ka tā pazudusi no Rīgas koka ēku saraksta. Ēkas vietā šobrīd greznojas Maskavas nams.

1. att. Ēka Marijas un Alfr. Kalniņa ielas stūrī 1867. gada Rīgas pilsētas un priekšpilsētu plānā. Autors pilsētas revizors F. Vikmanis.
2. att. Ēkas Marijas ielā 7 plāns (no: Riga und Seine Bauten Riga, P.Kerkovius, 1903)
3. att. Korporācijas konventa dzīvokļa plānojuma aksonometriskā shēma. Autora rekonstrukcija.
4. att. Ēkas jumta skats 1938. gada aerofotogrāfijā. Rīgas Būvvaldes arhīvs.

Konventa dzīvokļu projekta mājaslapa:

<http://www.arturslapins.lv/CQarhitektura/index.htm>

P. S. Ar korporāciju dzīvokļu vēsturi un interjeru saistītu informāciju, lūdzu, sūtīt uz e-pastu: arhitekts@ArtursLapins.lv

PARALIMPISKAIS SPORTS LATVIJĀ

Autore: m! Agnese Ločmele, imeriete

IEVADS

Mūsu sabiedrībā pastāv dažādas sociālās grupas. Vienām klājas vieglāk, citām grūtāk. Daudz cilvēku dzīvo pasaulē, kas atšķiras no tās, kuru ir pieradusi redzēt, dzirdēt, uztvert un sajūst lielākā daļa sabiedrības. Neredzīga cilvēka pasaule ir tumša, nedzirdīga cilvēka pasaule ir klusums, cilvēka ar kustību traucējumiem pasaule ir atkarīga no citu palīdzības. Latvijā šai mazaizsargātajai grupai ir grūtības pilnvērtīgi iekļauties un dzīvot sabiedrībā – strādāt, mācīties, nodarboties ar saviem hobijiem un veikt citas, tai skaitā fiziskas aktivitātes. Tomēr visu sabiedrību, gan invalīdus, gan pārējos, vieno viena kopīga lieta – sports. Tas bija, ir un būs viens no ļoti svarīgiem faktoriem cilvēka fiziskās, kā arī garīgās veselības uzlabošanā. 2014. gads ir kārtējais olimpiskais gads. Februārī un martā Sočos, Krievijā, notika XXII ziemas olimpiskās spēles, un uzreiz pēc tām – XI ziemas paralimpiskās spēles. Tātad tas ir arī paralimpiskais gads. Diemžēl šogad mūsu valsti paralimpiskajās spēlēs neviens sportists nepārstāvēja. Autoresprāt, šī tēma ir aktuāla, jo invalīdiem kā sabiedrības grupai pamazām tiek pievērsta arvien lielāka uzmanība, rīkojot

KLASIFIKĀCIJA ŠAJĀ SPORTA NOZARĒ IR ĻOTI SPECIFISKA, JO VESELĪBAS TRAUCĒJUMI IETEKMĒ SPĒJU NODARBOTIES AR DAŽĀDIEM SPORTA VEIDIEM

dažādus pasākumus, pielāgojot dzīvesvietas, strādājot ar invalīdu multifunkcionālā komandā, kas palīdz šiem cilvēkiem pēc traumas vai slimības vieglāk atgriezties atpakaļ pie ikdienas aktivitāšu veikšanas. Bieži vien liela nozīme ir sportam, jo tas ir labs veids, kā apliecināt, ka arī invalīds ir spējīgs sasniegt labus rezultātus.

Šī referāta mērķis ir apkopot informāciju par Latvijas invalīdu sportistu aktivitātēm Latvijā, kā arī viņu panākumiem, rezultātiem paralimpiskajās spēlēs.

Referātā atspoguļotas šādas tēmas: invaliditātes jēdziens, paralimpisko spēļu definīcija un vēsture kā pasaulē, tā arī

Latvijā, sportistu rezultāti katrās paralimpiskajās spēlēs, kā arī klasifikācija, kas ir viena no svarīgākajām un specifiskākajām lietām šajā sportā. Darbā ir arī aprakstītas vairākas organizācijas, kas attīsta paralimpiskos sporta veidus Latvijā.

INVALIDITĀTE UN TĀS JĒDZIENS

Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālajā asamblejas pasludinātajā Invalīdu tiesību deklarācijā (1975. gada 9. decembris) teikts, ka "invalīds" ir jebkurš, kas pats pilnīgi vai daļēji nespēj nodrošināt normālas individuālās un/vai sabiedriskās dzīves vajadzības iedzimtas vai neiedzimtas viņa fizisko vai garīgo spēju nepietiekamības rezultātā¹. Pasaules Veselības organizācija ir izstrādājusi un publicējusi klasifikāciju, kas ir zinātniski pamatota un viegli pielietojama². Invaliditātes likuma 5. panta pirmā daļa nosaka, ka invaliditāte ir ilgstošs vai nepārejošs ļoti smagas, smagas vai mērenas pakāpes funkcionēšanas ierobežojums, kas ietekmē personas garīgās vai fiziskās spējas, darbības, pašaprūpi un iekļaušanos sabiedrībā³.

Personām līdz 18 gadu vecumam invaliditāte tiek noteikta bez iedalījuma grupās. Līdz 2014. gada 31. decembrim invaliditāti personām no 18 gadu vecuma atkarībā no fizisko vai psihisko spēju ierobežojuma pakāpes iedala:

- ļoti smagā invaliditātē, nosakot I invaliditātes grupu;
- smagā invaliditātē, nosakot II invaliditātes grupu;
- mēreni izteiktā invaliditātē, nosakot III invaliditātes grupu.

No 2015. gada 1. janvāra personām no 18 gadu vecuma līdz valsts vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamajam vecumam izvērtē funkcionēšanas ierobežojumu un tā pakāpi, nosaka darbības zaudējumu procentos un piešķir:

- I invaliditātes grupu, ja darbības zaudējums ir 80–100 procentu apmērā, – ļoti smaga invaliditāte,
- II invaliditātes grupu, ja darbības zaudējums ir 60–79 procentu apmērā, – smaga invaliditāte,
- III invaliditātes grupu, ja darbības zaudējums ir 25–59 procentu apmērā, – mēreni izteikta invaliditāte⁴.

¹ ANO 1975. gada 9. decembra Deklarācija par invalīdu tiesībām, pasludināta ar Ģenerālās asamblejas 1975. gada 9. decembra rezolūciju Nr. 3447, „Latvijas Vēstnesis” 27 (4219), skat. 03.2014.

² International Classification of Functioning, Disability and Health, World Health Organization, Library Cataloguing-in-Publication Data, Geneva, 2011, skat. 03.2014.

³ Invaliditātes likums, 5. pants, 20.05.2010. likums / LV, 91 (4283), 09.06.2010., skat. 03.2014.

⁴ Invaliditātes likums, 6. pants, Invaliditātes iedalījums, 20.05.2010. likums / LV, 91 (4283), 09.06.2010., skat. 03.2014.

“PARALIMPISKS” VAI “PARAOLIMPISKS”?

Runājot par invalīdu sportu starptautiskā līmenī, bieži vien ir dzirdētas diskusijas, kurš tad īsti ir tas vienīgais pareizais vārds. “Paralimpiskais” vai “paraolimpiskais” sports? Viedokļi ir dažādi, bet, neskatoties uz to, ka pārsvarā visur gan Latvijā, gan pasaulē lieto terminu “paralimpiskais sports”, Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisija, pēc Valsts valodas aģentūras Konsultāciju daļas un Latvijas Neredzīgo biedrības lūguma, atkārtoti apspriežot vārdu *paraolimpisks/paralimpisks* formu, kas no īpašības vārda olimpisks atvasināta ar grieķu cilmes priedēkli *para-* ('pie, blakus'), atzīst, ka nav ne valodiska, ne jēdzieniska pamata mainīt jau 1996. gadā par pareizu atzīto un turpmākajā periodā latviešu valodā plaši lietoto formu *paraolimpisks*. Komisija apstiprina īpašības vārdu “paraolimpisks” turpmākai konsekventai lietošanai sporta terminoloģijā, arī vārdkopnosaukumos *paraolimpiskās spēles, paraolimpiskā komiteja, paraolimpiskā kustība* u. c.

Latviešu valodā ir daudz vārdu, kas atvasināti ar grieķu cilmes prefikssālo elementu *para-*, pievienojot to tieši vārda saknei, piemēram, *para/bioze, para/lingvistika, para/līze, para/psiholoģija, para/tīfs*. Dažkārt, ja pamatvārda sakne sākas ar patskani, priedēkļa *para-* gala patskanis *a* tiek atmests (tāpēc vārdnīcās priedēklis *para-* tiek uzrādīts, gala patskani *a* liekot iekavās: *par(a)-*), tomēr nekad netiek atmests patskanis, ar kuru sākas pamatvārda sakne, piemēram, sal.: *par/antrops, par/enhīma, par/enterāls, par/odija, par/odontoze, par/onīms*. Līdz ar to latviešu valodā formu „paraolimpisks” uztver kā darinājumu no *para* un *limpisks* (vai no *par* un *alimpisks*). Taču, kā liecina Oksfordas vārdnīca, otrā komponenta pamatā ir īpašības vārds *Olympic*.

Darinājuma paralimpisks otrais komponents “limpisks” kā aizguvums no angļu valodas asociējas ar citu angļu valodas vārdu *limp*, ko latviski tulko kā klibums, klibot, kleberēt, tādēļ forma “paralimpisks” vērtējama kā dezorientējoša, turklāt tā ir arī pretrunā īpašības vārda “paraolimpisks” lietojumam valodas praksē.

Formālā šķērslis īpašības vārda “paraolimpisks” lietošanai nevar būt arī divu patskaņu blakusnovietojums vārddalī *para-* un *-olimpisks* sadūrā, jo latviešu valodā tam ir daudz piemēru: *kvaziēlastība, makroekonomika, mioma, neoavangardisms, organoīdi, ortoepija* u. c.

Starptautisko institūciju kompetencē parasti ir starptautiskai lietošanai paredzēto nosaukumu izvēle, piem., Starptautiskās Olimpiskās komitejas apzīmējums latviski ir SOK, bet starptautiski – IOC (no angļu *International Olympic Committee*). Lietošanai nacionālās valodas ietvaros nosaukumus apstiprina attiecīgās valsts institūcijas, izvēloties nacionālās valodas sistēmā pamatotus variantus⁵.

Tomēr ne visi tam piekrīt. Lai arī šis lēmums tika pieņemts gandrīz pirms sešiem gadiem, joprojām lielākā daļa sabiedrības, autoresprāt, lieto terminus „paralimpiskais sports”, “paralimpiskās spēles”, “paralimpieši”. Iespējams, ka tas ir nepareizi, bet izklausās noteikti labāk. To var salīdzināt ar karsto diskusiju sabiedrībā pirms pāris gadiem par “eiro” un “euro”. Latvijā kopš 1994. gada darbojas Paralimpiskā komiteja, kas nosaukumu nav mainījusi un arī negrasās to darīt. “Valodniekiem ir taisnība, bet no sadzīviskā un sportiskā viedokļa – nē. Mēs paliksim pie sava,” īsi šo situāciju *Dienai* komentēja Latvijas Paralimpiskās komitejas prezidents Valdis Nagobads. Arī Latvijas Paralimpiskās komitejas izpilddirektors Andris Ulmanis *Dienai* puda viedokli, ka neatbalsta nosaukuma maiņu. “Starptautiski ir *paralympic*, un nemaz nedrīkstam citādi saukties. Komitejas nosaukums atvasināts no vārda angļu valodā,” skaidro komitejas izpilddirektors A. Ulmanis⁶.

PARALIMPISKĀS KUSTĪBAS VĒSTURE

Personas ar funkcionāliem traucējumiem nodarbojas ar sportu jau vairāk nekā 100 gadus. Pirmie sporta klubi cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem Berlīnē tika izveidoti jau 1888. gadā. Daudzviet Eiropā, īpaši Skandināvijas valstīs, Nīderlandē, Vācijā, Lielbritānijā pēc Otrā Pasaules kara strauji sāka attīstīties sporta kustība invalīdiem ar kustību traucējumiem. Tās mērķis bija kara veterānu rehabilitācija un atgriešanās sabiedrībā. Par šīs kustības aizsācēju kļuva vācu ārsts Ludvigs Gūtmans (*Ludwig Guttman*), kurš pirmais ieviesa sporta

SPORTS VISPĀRĒJI IR BIJIS, IR UN
BŪS VIENA NO AKTUĀLĀM DZĪVES
FORMĀM, KAS PALĪDZ CILVĒKIEM
AR ĪPAŠĀM VAJADZĪBĀM
IEKĻAUTIES SABIEDRĪBĀ

nodarbības kā līdzekli invalīdu fiziskajai, psiholoģiskajai un sociālajai rehabilitācijai. Tas notika 1944. gadā Lielbritānijā Stokmandevilas (*Stoke Mandeville*) slimnīcā mugurkaula traumā ārstēšanas centrā.

1948. gada 29. jūlijā, Londonas olimpisko spēļu atklāšanas ceremonijas dienā, Dr. Ludvigs Gūtmans noorganizēja pirmās sacensības sportistiem ratīnkrēslā, kuras nosauca par Stokmandevilas spēlēm. Tajās piedalījās 16 militārpersonas, vīrieši un sievietes. Turpmākajos gados dalībnieku skaits palielinājās. Paplašinājās arī sporta veidu skaits. 20. gs. 50. gadu sākumā Stokmandevilas spēlēs piedalījās sportisti no Vācijas Federatīvās Republikas, Nīderlandes, Zviedrijas un Norvēģijas.

5 LZA Terminoloģijas komisijas lēmums Nr. 79, “Latvijas Vēstnesis”, 149 (3933), 25.09.2008., skat. 03.2014.

6 Barbara Ālīte, Valodnieki: pareizi jāsauc paraolimpieši; *park&ride* – transportmija, Diena, 25.09.2008., <http://www.diena.lv/sabiedriba/valodnieki-pareizi-jasaka-paraolimpie-si-park-ride-transportmija-628697>, skat. 03.2014.

1968. gadā tika izveidota Stokmandevilas spēļu federācija, kas nodibināja ciešus sakarus ar Starptautisko Olimpisko komiteju (SOK). Šajā federācijā galvenokārt ietilpa invalīdi ar muguras smadzeņu bojājumiem, kuri pārvietojās ratiņkrēslā. Sacensībās sportistus klasificēja medicīnas komisija. Invalīdus ar muguras smadzeņu bojājumiem sacensībās iedalīja sešās klasēs. Tika vērtēta bojājumu pakāpe un bojājumu funkciju raksturs. Vērtējot kustību iespējas, izmantoja atsevišķu muskuļu grupu spēka noteikšanas metodiku. Vēlāk sāka attīstīties sports cilvēkiem ar amputācijām, tos iedalot 8 klasēs.

JĀNI ILUSU (..) VAR NOSAUKT PAR LATVIJAS INVALĪDU SPORTA PAMATLICĒJU

1963. gadā tika izveidota invalīdu sporta organizācija – personām ar amputācijām un ar balsta-kustību traucējumiem, kas turpmāk organizēja starptautiskās sacensības šīm invaliditātes kategorijām. 1976. gadā tika izveidota starptautiska sporta un atveseļošanās asociācija cilvēkiem ar cerebrālo trieku (CT). Līdz ar to arī šī invalīdu kategorija tika iekļauta sporta kustībā. Lai piedalītos sacensībās, personām ar CT bija jāiziet speciāla ārstu komisija, kas vērtēja augšējo un apakšējo ekstremitāšu funkcijas, rumpja funkcijas un kustību koordināciju punktus. Iegūtie punkti tika summēti, un dalībniekus dalīja divās grupās. Sacensībās varēja piedalīties tikai otrās grupas dalībnieki, kurus dalīja vēl 8 apakšklasēs.

Pamazām šīs sporta spēles kļuva par paralimpiskajām spēlēm, kas pirmo reizi norisinājās Romā 1960. gadā, piedaloties 400 sportistiem no 23 valstīm. Kopš tā laika spēles norisinājās reizi četros gados.

1976. gadā pirmās Ziemas paralimpiskās spēles tika aizvadītas Ērnsköldsvikā (*Örnsköldsvik*), Zviedrijā, un tāpat kā vasaras spēles tās tiek rīkotas ar četru gadu intervālu.

Kopš Seulas vasaras olimpiskajām spēlēm 1988. gadā un Albērvillas ziemas olimpiskajām spēlēm 1992. gadā paralimpiskās spēles tiek rīkotas vienā pilsētā un norises vietā ar olimpiskajām spēlēm, pateicoties Starptautiskās Paralimpiskās komitejas sadarbības līgumam ar Starptautisko Olimpisko komiteju.

1960. gadā Pasaules atvaļināto militārpersonu federācijas aizgādībā tika izveidota Starptautiskā darba grupa invalīdu sporta un personu ar funkcionāliem traucējumiem sporta problēmu pētīšanai. 1964. gadā tā pārtapa par Starptautisko Sporta organizāciju invalīdiem (*International Sport Organisation for the Disabled – IOSD*), piedāvājot iespējas tiem sportistiem,

kurus starptautiskajās Stokmandevilas spēlēs neuzņēma: personas ar redzes traucējumiem, ar amputācijām un ar bērnu cerebrālo trieku.

Sākotnēji 16 valstis pievienojās Starptautiskajai Sporta organizācijai invalīdiem, un organizācija ļoti tiecās, lai sportisti ar redzes traucējumiem un sportisti ar amputācijām tiktu iekļauti 1976. gada Toronto paralimpiskajās spēlēs, kā arī sportisti ar bērnu cerebrālo trieku – 1980. gada Arnhemas spēlēs. Viņu mērķis bija nākotnē apvienot visus funkcionālo traucējumu veidus un kļūt par līdzkoordinācijas komiteju.

1980. gadā tika izveidota Starptautiskā Koordinācijas komiteja sportistiem ar invaliditāti (*International Co-coordinating Committee Sports for the Disabled in the World – ICC*).

1989. gada 22. septembrī Diseldorfā, Vācijā, tika nodibināta Starptautiskā Paralimpiskā komiteja. Tā ir bezpeļņas organizācija, paralimpiskās kustības pārraudzības iestāde. Šobrīd paralimpiskās spēles ir otrs lielākais sporta notikums pasaulē pēc dalībnieku skaita, popularitātes un skatītāju apmeklējuma^{7,8,9}.

PARALIMPISKĀ SPORTA KLASIFIKĀCIJA

Lai nodrošinātu to, ka sacensības ir godīgas un vienlīdzīgas, visiem paralimpiskajiem sporta veidiem ir sistēma, ko sauc par klasifikāciju. Tā nodrošina, ka uzvara ir balstīta uz prasmēm,

LATVIJU PARAOLIMPISKAJĀS SPĒLĒS SPORTISTI PĀRSTĀV JAU KOPŠ 1992.GADA BARSELONAS SPĒLĒM

fitnesu, spēku, izturību, taktisko rīcību un mentālo stāvokli – tiem pašiem faktoriem kā veselajiem sportistiem.

Klasifikācijas mērķis ir samazināt veselības traucējumu ietekmi uz aktivitāti jeb sporta disciplīnu. Šī ietekme ir jāpierāda, līdz ar to katrā paralimpiskajā sporta veidā tika izstrādāti kritēriji atlētu grupēšanai pēc aktivitātes ierobežojumiem šo veselības traucējumu dēļ. Tās sauc par sporta klasēm. Klasifikācijā aprakstīts un definēts, kuri atlēti ir tiesīgi piedalīties konkrētā sporta veidā un kā šie atlēti tiek sagrupēti sīkāk. Tas ir līdzīgi atlētu grupēšanai pēc vecuma, dzimuma vai svara¹⁰.

10 AKTIVITĀTES TRAUCĒJUMI

Paralimpiskā kustība piedāvā sporta iespējas atlētiem ar fiziskiem, redzes un intelektuāliem traucējumiem, kas

⁷ Bailey, Steve, *Athlete first: A History of the Paralympic Movement*, Chichester: John Wiley & Sons, 2008., 13–15. lpp.

⁸ International Paralympic Committee, *History of the Paralympic Movement*, http://www.paralympic.org/sites/default/files/document/120209103536284_2012_02_history-of-paralympic-movement.pdf, skat. 03.2014.

⁹ Sainsbury T., *Paralymphics: past, present and future*, Centre d'Estudis Olímpics (UAB) International Chair in Olympism (IOC-UAB), 2004., 5.–6. lpp.

¹⁰ IPC classification code and International Standards. International Paralympic Committee. 2007., http://www.paralympic.org/sites/default/files/document/120201084329386_2008_2_classification_code6.pdf, skat. 03.2014.

tiek iedalīti desmit tipos. Astoņi tipi ir saistīti ar kustību ierobežojumiem:

1. samazināts muskuļu spēks: šajā kategorijā atlētiem ir samazināts muskuļu spēks, piemēram, vismaz vienā ekstremitātē, vienā ķermeņa pusē, ķermeņa apakšdaļā – muguras smadzeņu bojājumi, *spina bifida*, poliomiēlīts;
2. samazināts kustību apjoms locītavās: šajā kategorijā atlētiem vienā vai vairākās locītavās ir samazināts kustību apjoms pastāvīgi. Akūti stāvokļi kā artrīts netiek iekļauti;
3. ekstremitātes zudums vai ekstremitātes trūkums: šajā kategorijā atlētiem ir pilnīga vai daļēja ekstremitāšu vai locītavu amputācija slimības vai traumas dēļ, kā arī iedzimts ekstremitāšu trūkums (dismelija);
4. kāju garumu atšķirības: šajā kategorijā atlētiem ir ievērojama kāju garumu atšķirība traumas vai iedzimtas slimības dēļ;
5. īsa auguma cilvēki: šajā kategorijā atlētiem ir īss augums sakarā ar samazinātu rumpja, ekstremitāšu garumu muskuloskeletālo struktūru, skrimšļa patoloģisku izmaiņu dēļ;
6. hipertoniya: šajā kategorijā ietilpst atlēti ar palielinātu muskuļu tonusu un samazinātu spēju izstiept muskuļus. Hipertoniya var izraisīt traumas, slimības, kas bojā centrālo nervu sistēmu, piemēram, bērnu cerebrālā trieka;
7. ataksija: šajā kategorijā ietilpst atlēti ar traucētu muskuļu koordināciju. Šos traucējumus izraisa slimības, kas bojā centrālo nervu sistēmu, piemēram, bērnu cerebrālā trieka, *Friedreich's* ataksija;
8. atetoze: šajā kategorijā ietilpst atlēti, kuriem ir nelīdzsvarotas, gribai nepakļautas patvaļīgas kustības, kā arī tie, kuriem ir grūtības noturēt simetrisku pozu. Šos traucējumus izraisa slimības, kas bojā centrālo nervu sistēmu, piemēram, bērnu cerebrālā trieka, horeoatetoze.

Redzes traucējumi:

9. šajā kategorijā ietilpst atlēti, kuriem ir bojāta viena vai vairākas komponentes no redzes sistēmas, kas iekļauj:
 - acs struktūras/receptoru bojājumu;
 - optiskā nerva/optisko redzes ceļu bojājumus;
 - redzes garozas bojājumu.

Intelektuālie traucējumi:

10. šajā kategorijā ietilpst atlēti ar intelektuāliem traucējumiem, kuriem ir ierobežotas intelektuālās funkcijas, adaptīvā uzvedība, kas ir diagnosticēta līdz 18 gadu vecumam¹¹.

Katrā paralimpiskajā sporta veidā ir jābūt skaidri definētām, kuras veselības traucējumu grupas attiecīgie sporta veidi iekļauj. Tas ir aprakstīts katra sporta veida klasifikācijas noteikumos. Pastāv dažādas variācijas, piemēram, dažos

sporta veidos tiek iekļautas visas veselības traucējumu grupas (vieglatlētika, peldēšana), citos ir tikai viena konkrēta grupa (golbols, bočija) vai arī vairākas traucējumu grupas vienlaikus (jāšanas sports, riteņbraukšana).

Klasifikācija šajā sporta nozarē ir ļoti specifiska, jo veselības traucējumi ietekmē spēju nodarboties ar dažādiem sporta veidiem. Rezultātā atlēts atbilst kritērijiem vienā konkrētā sporta veidā, bet neatbilst kritērijiem citā sporta veidā.

ATLĒTU NOVĒRTĒŠANA

Kad atlēti pirmo reizi nokļūst sacensībās, viņiem ir jāiziet cauri procesam, ko sauc par klasifikāciju – procesu, kurā tiek pārbaudīti iepriekšminētie kritēriji. Šo procesu veic sertificētu klasifikatoru grupa, kuras lēmumus apstiprina sporta federācija.

Šis process ietver:

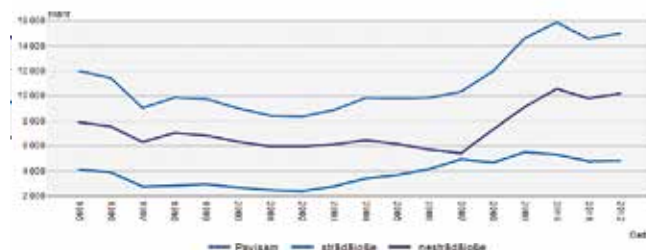
- veselības traucējumu pārbaudi attiecīgajā sporta veidā;
- fizisko un tehnisko (ratiņkrēsli, protēzes u. c.) novērtējumu, lai pārbaudītu aktivitātes ierobežojumu;
- sporta klases sadalījumu;
- novērošanu sacensību laikā.

Vienas klasifikācijas novērtēšanas laikā atlēts drīkst klasificēties tikai vienā sporta veidā. Lai varētu piedalīties starptautiskā līmeņa sacensībās, Starptautiskās klasifikācijas eksperti novērtē attiecīgo atlētu, un šo ekspertu slēdziens ir galvenais, iepriekšējie lēmumi netiek ņemti vērā. Rezultātā, šīs specifiskās klasifikācijas sistēmas dēļ, katram sporta veidam ir savi klasifikatori. Piemēram, sēdvolejbola klasifikatori ir sertificēti klasificēt tikai atlētus sēdvolejbolam¹².

PARALIMPISKAIS SPORTS LATVIJĀ

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes informācijas, katru gadu aptuveni 10 000 Latvijas iedzīvotāju tiek atzīti par invalīdiem pirmo reizi. Un šim skaitlim ir tendence pieaugt (skat. 1. att.)¹³.

1. attēls.

¹¹ Layman's Guide to Paralympic Classification, International Paralympic Committee, 2007. http://www.paralympic.org/sites/default/files/document/120716152047682_classificationguide_2.pdf, skat. 03.2014.

¹² Tweedy SM, Vandeweyer JC, International Paralympic Committee position stand: background and scientific principles of classification in Paralympic sport. *British Journal of Sports Medicine*. 2011 Apr; 45(4):259-69).

¹³ LR Centrālā statistikas pārvaldes datu bāze, VA0120, Pirmo reizi par invalīdiem atzīto iedzīvotāju skaits// http://data.csb.gov.lv/Table.aspx?layout=tableViewLayout1&px_tableid=VA0120.px&px_path=Sociala_ikgadējie%20statistikas%20dati_Veselības%20aprūpe%20un%20sports&px_language=lv&px_db=Sociala&rxid=cdbc978c-22b0-416a-aacc-aa650d3e2ce0, 2012., skat. 03.2014.

Viena daļa bērnu ar invaliditāti apmeklē skolas, bet daļa dzīvo mājās. Pieaugušie invalīdi vairumā gadījumu ir bezdarbnieki, nesocializējas un ir noslēgti no apkārtējās sabiedrības. Latvijas pilsētās un rajonos ir izveidotas invalīdu organizācijas, kuras iespēju robežās cenšas palīdzēt šiem cilvēkiem, taču maz tiek domāts par viņu fizisko attīstību, kas bieži vien ir šķērslis, lai izietu sabiedrībā un atrastu sev piemērotu nodarbošanos. Sports vispārēji ir bijis, ir un būs viena no aktuālām dzīves formām, kas palīdz cilvēkiem ar īpašām vajadzībām iekļauties sabiedrībā. Mūsdienās sports kļūst par vienojošu posmu starp šiem cilvēkiem un pārējo sabiedrību. Līdz ar to paralimpiskās spēles ir lielisks izaicinājums un iespēja invalīdiem sasniegt augstus rezultātus sportā, uzlabot savu veselību un pierādīt sevi plašākai sabiedrībai.

Invalīdu sportā pēc mērķa un satura izšķir trīs darbības jomas:

- rehabilitācijas sports, kas vērsts tieši uz slimības seku likvidēšanu vai mazināšanu ar fiziskiem vingrojumiem;
- vaļasprieka sports, kurā cilvēki gūst kustību prieku, labsajūtu un iespēju būt kopā;
- augstu sasniegumu sports, kurā sportisti mērķtiecīgi, intensīvi trenējas, gūdami gandarījumu, apliecinot sevi ar augstiem rezultātiem sacensībās, kas paredzētas invalīdiem, piemēram, paralimpiskās spēles¹⁴.

Aktivitātes invalīdu sportā Latvijā ir aizsākušās relatīvi nesen. Tomēr, neraugoties uz ļoti ierobežotajām iespējām, vairāk nekā pirms 20 gadiem daži entuziasti ratīņkrēšlos sapulcēja ap sevi cilvēkus un paši sāka meklēt veidu, kā attīstīt dažādas treniņu aktivitātes.

Latvijā par organizētā invalīdu sporta sākumu var uzskatīt 1984. gada februāri, kad tika rīkota sanāksme, kurā piedalījās sportot griboši invalīdi, sabiedrisko un sporta organizāciju, kā arī plašsaziņas līdzekļu pārstāvji. 1985. gada janvārī tika nodibināts Invalīdu sporta klubs (ISK) "Optimists". Par tā priekšsēdētāju ievēlēja Jāni Ilusu, kuru var saukt par Latvijas invalīdu sporta pamatlicēju. Sākot ar pirmo pastāvēšanas dienu, kluba finansiālie līdzekļi veidojās tikai no ziedojumiem. ISK "Optimists" bija pirmais un ilgu laiku vienīgais šāda veida sporta klubs bijušajā Padomju Savienībā. Jau 1986. gadā ISK "Optimists" apvienoja vairāk nekā 250 cilvēku un organizēja tiem gan sporta, gan kultūras pasākumus. ISK "Optimists" biedri tika iekļauti PSRS izlasē startam pirmajās starptautiskajās sacensībās Vācijā un Čehijā. Kopš 1989. gada Latvijas pārstāvji piedalās arī pasaules un Eiropas čempionātos¹⁵.

1990. gadā tika nodibināts sporta klubs "Līva". Profilētie sporta

veidi: sēdvolejbols, vieglatlētika, peldēšana.

1993. gada 6. oktobrī tika nodibināts Jelgavas pilsētas un rajona invalīdu sporta klubs "Cerība"¹⁶.

1991. gadā tika izveidota Invalīdu sporta federācija un Latvijas Paralimpiskā komiteja (LPK). Pašlaik LPK prezidente ir Daiga Dadzīte, viceprezidents Aigars Apinis un ģenerālsēkretārs – Andris Ulmanis.

LPK ir biedrība, kas darbojas kā patstāvīga sabiedriska pielāgotā sporta (sports cilvēkiem ar invaliditāti) organizāciju apvienība. Tās mērķi ir veicināt invalīdu sporta veidu attīstību, būt Latvijas pielāgotā sporta jeb invalīdu sporta paralimpiskās kustības centram, kā arī popularizēt sportu kā līdzekli, lai fiziski, garīgi un psiholoģiski rehabilitētu invalīdus un palīdzētu viņiem iekļauties pilnvērtīgā sabiedriskajā dzīvē, organizējot dažādus ar sportu saistītus pasākumus, piemēram, paralimpiskā sporta dienu¹⁷.

Kopš 1992. gada LPK ir starptautiskās un Eiropas Paralimpiskās komitejas locekle, kas apvieno 6 starptautiski atzītas sporta organizācijas.

LATVIEŠU SASNIEGUMI PARALIMPISKAJĀS SPĒLĒS

Latviju paralimpiskajās spēlēs sportisti pārstāv jau kopš 1992. gada Barselonas spēlēm, bet tikai pēc 8 gadiem, 2000. gadā Sidnejā, tika izcīnītas pirmās medaļas (skat. 1. tabula.)¹⁸.

1. tabula.

	Dalībnieku skaits	legūtās zelta medaļas	legūtās sudraba medaļas	legūtās bronzas medaļas
1992, paralimpiskās spēles Barselonā	2	0	0	0
1996, paralimpiskās spēles Atlantā	5	0	0	0
2000, paralimpiskās spēles Sinejā	5	0	0	3
2004, paralimpiskās spēles Atēnās	7	1	1	1
2008, paralimpiskās spēles Pekinā	18	1	2	0
1994, Ziemas paralimpiskās spēles Lillehammerē	1	0	0	0
2010, ziemas paralimpiskās spēles Vankūverā	0	0	0	0

¹⁴ Miller P., *Fitness programming and physical disability, Human Kinetics; 1 edition (December 30, 1994)*, 68. lpp.

¹⁵ Iluss J., Republikas invalīdu sporta klubs "Optimists" // Mūsu ziņnesis, Nr. 4, 1991.

¹⁶ Kehris Ē., Kise A., Latvijas sporta vēsture, Rīga, 1994., 332. lpp.

¹⁷ Latvijas Paralimpiskās komitejas statūti, Latvijas Paralimpiskā komiteja, 2012., skat. 03.2014.

¹⁸ LR Centrālās statistikas pārvaldes datu bāze, VAG0250, Latvijas sportistu sasniegumi paralimpiskajās spēlēs, 2013 // http://data.csb.gov.lv/Table.aspx?layout=tableView-Layout1&px_tableid=VA0250.px&px_path=Sociala_Ilgadējie%20statistikas%20dati_Veselības%20aprūpe%20un%20sports&px_language=lv&px_db=Sociala&rxid=cd-cb978c-22b0-416a-aacc-aa650d3e2ce0, skat. 03.2014.

Latvijas sportistu sasniegumi paralimpiskajās spēlēs ¹⁹.

2. tabula.

Para- limpisko spēju gads	Norises vieta	Vasaras/ ziemas	legūtā vieta	Disciplīna	Sportista vārds, uzvārds	Para- limpisko spēju gads	Norises vieta	Vasaras/ ziemas	legūtā vieta	Disciplīna	Sportista vārds, uzvārds			
1992	Barselona	vasaras	5. vieta	trīssolļlēkšana	Armands Ližbovskis	2004	Atēnas	vasaras	6. vieta	lodes grūšana	Ingrīda Priede			
			8. vieta	diska mešana	Aldis Šūpulnieks				7. vieta	diska mešana	Maija Emulova			
1994	Lilleham- mere	ziemas	13. vieta	slēpošana, 20 km klasika	Aldis Šūpulnieks				8. vieta	lodes grūšana	Aldis Ozolnieks			
					8. vieta				diska mešana					
1996	Atlanta	vasaras	4. vieta	tāllēkšana	Armands Ližbovskis				2006	Turīna	ziemas	11. vieta	lodes grūšana	Sanita Liet- niece
			4. vieta	trīssolļlēkšana								12. vieta	diska mešana	
			priekš- sacīkstes	100 m skrējieni		Sanita Liet- niece	51. vieta	milzu slaloms	Māris Nimrods					
			priekš- sacīkstes	200 m skrējieni			42. vieta	slaloms						
			5. vieta	100 m skrējieni	Aldis Šūpulnieks	2008	Pekina	vasaras	1. vieta	diska mešana	Aigars Apinis			
			5. vieta	diska mešana					2. vieta	lodes grūšana				
			6. vieta	šķēpmešana	Ivars Graudiņš				2. vieta	diska mešana	Edgars Bergs			
			6. vieta	piecīņa					6. vieta	diska mešana				
			7. vieta	tāllēkšana	Aldis Šūpulnieks				17. vieta	lodes grūšana	Ingrīda Priede			
			8. vieta	diska mešana					7. vieta	sēdvolejbols	Ināra Barkāne, Una Dzalba, Irina Jermoljenko, Diāna Ivanova, Žanna Škutāne, Olga Jegorova, Nellijs Rūsiņa, Liga Kārliete, Ivonna Gailīte			
			9. vieta	lodes grūšana	Jānis Jankovskis	2008	Pekina	vasaras	9. vieta	pauerliftings (līdz 48 kg)	Aigars Višņevskis			
			priekš- sacīkstes	100 m skrējieni						15. vieta		šķēpmešana		
priekš- sacīkstes	400 m skrējieni	18. vieta	lodes grūšana	Liene Gruzīte										
3. vieta	lodes grūšana	priekš- sacīkstes	100 m skrējieni											
2000	Sidneja	vasaras	3. vieta	tāllēkšana	Armands Ližbovskis				priekš- sacīkstes	džudo	Kaspars Biezais			
			priekš- sacīkstes	100 m skrējieni										
			priekš- sacīkstes	200 m skrējieni	Andis Ozolnieks									
			5. vieta	šķēpmešana	Jānis Jankovskis									
			6. vieta	šķēpmešana	Sanita Liet- niece									
			9. vieta	augstlēkšana										
			11. vieta	lodes grūšana										
			12. vieta	diska mešana										
2004	Atēnas	vasaras	1. vieta	diska mešana	Aigars Apinis	2012	Londona	vasaras	1. vieta	lodes grūšana	Aigars Apinis			
			2. vieta	lodes grūšana					2. vieta	diska mešana				
			3. vieta	diska mešana	Edgars Bergs				4. vieta	iejāde	Rihards Snikus			
			4. vieta	diska mešana					Ivita Strode	6. vieta		brīvais stils		
			9. vieta	lodes grūšana										

¹⁹IPC Historical Results Database, International Paralympic Committee, 2014., <http://www.paralympic.org/results/historical>, skat. 03.2014.

2. tabulas turpinājums.

Para- limpisko spēju gads	Norises vieta	Vasaras/ ziemass	Iegūtā vieta	Disciplīna	Sportista vārds, uzvārds
2012	Londona	vasaras	7. vieta	lodes grūšana	Andis Ozolnieks
			8. vieta	peldēšana uz muguras	Jānis Plotnieks
			8. vieta	lodes grūšana	Taiga Kantāne
			9. vieta	diska mešana	
			9. vieta	tāllēkšana	Dmitrijs Silovs
			10. vieta	lodes grūšana	Liene Gruzīte
			12. vieta	tāllēkšana	
			13. vieta	tāllēkšana	Edgars Kļaviņš
			priekš- sacīkstes	200 m skrējieni	

BĒRNU UN JAUNIEŠU INVALIDU SPORTA FEDERĀCIJA (LBJSF)

Latvijas Bērnu un jauniešu invalidu sporta federācija (LBJSF) dibināta 1993. gadā. LBJSF darbības mērķis ir sekmēt bērnu un jauniešu ar invaliditāti iespēju piedalīties sabiedriskajā dzīvē, uzlabot viņu fizisko, garīgo veselību un dzīves kvalitāti, izmantojot pielāgotas sporta aktivitātes. Federācijas biedri ir organizācijas (piem., bērnu invalidu centri, invalidu sporta klubi), izglītības iestādes (piem., speciālās izglītības iestādes), kas ikdienā strādā ar bērniem un jauniešiem ar invaliditāti. 2009. gada 1. janvārī LBJSF ir 34 juridiskie biedri, kas aptver 833 individuālos biedrus.

LBJSF katru gadu organizē apmēram 20 sporta un izglītības pasākumus – sacensības bočijā (specifiska sporta spēle cilvēkiem ar ļoti ierobežotām kustību iespējām, kuriem nevienam cits sporta veids nav pieejams) un vieglatlētikā, sporta dienas, mācību seminārus, sporta nometnes. Populārākais pasākums ir Latvijas bērnu invalidu sporta svētki, kuros dalībnieku skaits pārsniedz vairākus simtus.

Eiropā ir vispārēja tendence iekļaut bērnus ar invaliditāti kopējā izglītības sistēmā, tomēr bieži šie bērni ir nošķirti no līdzdalības sporta stundā vai atpūtas aktivitātēs. Taču bērniem ir ļoti svarīgi, lai viņiem būtu iespēja vienlīdzīgai līdzdalībai visās dzīves jomās. LBJSF ir īstenojusi vairākus izglītojošus integrācijas projektus Latvijā, piemēram, "Iekļauj mani", 2007.–2008. g.

Projektā "Sports un fiziskās aktivitātes cilvēkiem ar invaliditāti –

izpratne, sapratne, rīcība" 17 Eiropas valstu universitātes par mērķi izvirzīja bērnu un jauniešu ar invaliditāti iekļaušanas sekmēšanu dažādos sociālos aspektos, izmantojot fiziskās aktivitātes un sportu²⁰.

Kopš 1994. gada LBJSF vieglatlēti ir piedalījušies paralimpiskās spēlēs, pasaules un Eiropas čempionātos, izcīnot godalgotas vietas. Izcilākie sasniegumi bijuši Edgaram Bergam – Atēnās 2. vieta lodes grūšanā un 3. vieta diska mešanā, Pekinā – 2. vieta lodes grūšanā. Edgara trenere ir Maija Ukstiņa ar ilggadēju pieredzi, pie kuras trenējas arī citi federācijas labākie vieglatlēti – Ingrida Priede, Ivita Strode²¹.

LATVIJAS INVALIDU SPORTA FEDERĀCIJA (LISF)

Latvijas Invalidu sporta federācijas sporta veidi – vieglatlētika, pauerliftings, ratiņpaukošana, loka šaušana.

Regulāras sporta aktivitātes – galda teniss, novuss, šahs, dambrete, fiziskās sagatavotības nodarbības – notiek ISK "Optimists" telpās. ISK "Optimists" prezidente, ilggadējā sporta aktiviste Aelita Bigača, regulāri organizē atklātās kluba sacensības un čempionātus novusā, šahā, dambretē, pauerliftingā, galda tenisā u. c. sporta veidos.

LISF izveidojās 2006. gadā, apvienojoties Latvijas Cilvēku ar kustību traucējumiem federācijai un Latvijas Cerebrālās paralīzes un ratiņnieku sporta federācijai. Latvijā invalīdi – sportisti ar kustību traucējumiem – tiek apvienoti sporta un interešu klubos. Šie klubi ir Latvijas Invalidu sporta federācijas sastāvā. Tādi invalīdu sporta klubi darbojas Limbažos, Madonā, Rēzeknē, Daugavpilī, Tukumā, Bauskā, Dobelē un Valmierā.

Latvijas Invalidu sporta federācijas prioritārais sporta veids ir vieglatlētika. Šajā sporta veidā visu gadu notiek regulāri treniņi

LATVIJAS INVALIDU SPORTA FEDERĀCIJAS PRIORITĀRAIS SPORTA VEIDS IR VIEGLATLĒTIKA

Murjāņu sporta ģimnāzijas stadionā un vieglatlētikas manēžā. Murjāņu sporta ģimnāzijā un Sējas pagasta sporta kompleksā tiek organizētas treniņnometnes gan federācijas sportistiem, gan Latvijas Paralimpiskās vienības labākajiem atlētiem. Pateicoties LISF prezidenta Aigara Apiņa un valdes dalībnieka, ilggadējā Latvijas paralimpiskās kustības dalībnieka un organizētāja, LPK ģenerālsēkretāra, divkārtējā paralimpiskā čempiona trenera Alda Šūpulnieka aktīvai darbībai un entuziasmam, cilvēki ar invaliditāti var nodarboties ar vieglatlētiķu gan

²⁰ Kļaviņa A., Lāriņš V., Rokasgrāmata par iekļaujošām fiziskām aktivitātēm, sportu un atpūtu bērniem ar invaliditāti "Iekļauj mani", Latvijas Bērnu un jauniešu invalidu sporta federācija, 2008.

²¹ Latvijas Bērnu un jauniešu invalidu sporta federācija, 2013., <http://www.lbjsf.lv/?lan=LV&id=7>, skat. 03.2014.

Murjāņu stadionā, gan sporta manēžā. Protams, liela atsaucība ir no Sējas pagasta sporta centra un Murjāņu sporta ģimnāzijas vadības puses. Katru gadu tiek organizēti trīs atklātie Latvijas invalīdu sporta federācijas čempionāti vieglatlētikā. Latvijas izlasi starptautiskās sacensībās pārstāv LISF biedri – Aigars Apinis, Liene Gruzīte, Andis Ozolnieks, Taiga Kantāne. Latvijas Invalīdu sporta federācijas pārstāvji ir Latvijas izlases dalībnieki pauerliftingā un loka šaušanā.

Regulāri pauerliftinga treniņus Talsu sporta namā veic A. Višņevskis. ISK "Optimists" pārstāvis Gints Jonasts bija paralimpisko spēļu kandidāts loka šaušanā. Baltijas valstīs G. Jonasts ir vienīgais sportists ar invaliditāti, kurš piedalās sacensībās kopā ar profesionāliem loka šāvējiem²².

LATVIJAS RATIŅBASKETBOLA SPORTA FEDERĀCIJA (LRSF)

Basketbols tika uzskatīts par vienu no visvairāk pielāgojamākajiem komandu sporta veidiem, kas tika spēlēti dažādās pasaules valstīs. Galvenais mērķis bija palīdzēt pēc kara sagrautajiem cilvēkiem, kuri bija kļuvuši par invalīdiem, iesaistīt tos aktivitātēs, tādējādi palīdzot viņiem atgūt dzīvesprieku un neatkarību, kļūt laimīgākiem, veselīgiem un respektējamiem sabiedrības dalībniekiem.

1952. gadā tika uzsākti pirmie starptautiskie turnīri, kuros

BASKETBOLS TIKA UZSKATĪTS PAR VIENU NO VISVIEGLĀK PIELĀGOJAMAJIEM KOMANDU SPORTA VEIDIEM

startēja Lielbritānijas un Nīderlandes komandas. Tas aizsāka ratiņbasketbola idejas izplatīšanos arī citur Eiropā. Kopš 1968. gada ratiņbasketbols ir oficiāli iekļauts paralimpiskajās spēlēs, kur tiek organizēti turnīri kā vīriešu, tā arī sieviešu konkurencē.

Šodien ratiņbasketbols ir populārs visā pasaulē – it īpaši Eiropā, kur regulāri norisinās čempionāti, kuros piedalās gandrīz visu Eiropas valstu komandas²³.

RATIŅBASKETBOLS LATVIJĀ

Latvijā ratiņbasketbola pirmsākumi rodami jau 2002. gadā, kad Latvijā tika dibinātas pirmās ratiņbasketbola komandas, organizēti pirmie treniņi un Latvijas mēroga sacensības. 2004.

gadā Latvijā pirmo reizi notika starptautisks ratiņbasketbola turnīrs "Cēsu kauss 2004" ar Latvijas un Lietuvas komandu piedalīšanos. Savukārt 2009. gadā Cēsu sporta hallē norisinājās Eiropas čempionāts ratiņbasketbolā C divīzijā. Interese par šo sporta veidu arvien pieaug, līdz ar to izveidojās komandas Kuldīgā, Jelgavā, Balvos, Rīgā, Jūrmalā un Cēsīs. Kopš 2007. gada Eiropas čempionātā ratiņbasketbolā piedalās arī komanda no Latvijas²⁴.

Pašlaik Latvijā ir divas ratiņbasketbola komandas – "VEF Rīga" un "Zemgale".

Latvijas ratiņbasketbola komanda "VEF Rīga" 2014. gada marta sākumā piedalījās Starptautiskās Ratiņbasketbola federācijas (IWBF) rīkotajās Eirolīgas trešās divīzijas sacensībās, kur piedzīvoja zaudējumus visos mačos²⁵.

LATVIJAS NEREDZĪGO SPORTA SAVIENĪBA (LNSS)

Latvijas Neredzīgo sporta savienība (LNSS) ir patstāvīga sabiedriska sporta organizācija Latvijas Republikā, kas pēc brīvprātības principa apvieno Latvijas neredzīgo sporta klubus un citus kolektīvus, kā arī individuālos biedrus. Savienība sadarbojas ar Starptautisko Neredzīgo sporta asociāciju (IBSA), Eiropas Neredzīgo sporta asociāciju, citām sporta organizācijām.

Neapšaubāmi izplatīti ir tādi sporta veidi kā šahs un dambrete. Vairāki vājredzīgi un neredzīgi cilvēki šajos sporta veidos ir ieguvuši augstus apbalvojumus. Taču neredzīgi cilvēki var sacensties ne tikai galda spēlēs. Populārs ir golbols – spēle ar skanošu bumbu, dažādas vieglatlētikas disciplīnas (piemēram, skrienot garās distancēs, pilnīgi neredzīgu cilvēku pavada otrs sportists – pavadonis, bet īsās distancēs vai tāllēkšana tiek veikta, izmantojot skaņas signālu palīdzību), tandēma

NEREDZĪGI CILVĒKI VAR SACENSTIES NE TIKAI GALDA SPĒLĒS. POPULĀRS IR GOLBOLS – SPĒLE AR SKANOŠU BUMBU

riteņbraukšana, slēpošana, džudo, šovndauns (sporta veids, kas līdzīgs gaisa hokejam vai galda tenisam). Latvijas sportisti regulāri piedalās invalīdu starptautiska līmeņa sacensībās – Eiropas un pasaules čempionātos, paralimpiskajās spēlēs. Sporta aktivitātes neredzīgiem cilvēkiem Latvijā organizē Latvijas Neredzīgo sporta savienība²⁶.

²² Latvijas Invalīdu sporta federācija, Latvijas Paralimpiskā komiteja, 2013., <http://www.lpkomiteja.lv/lp/latvijas-invalidu-sporta-federacija/>, skat. 03.2014.21 Latvijas Bērnu un jauniešu invalīdu sporta federācija, 2013., <http://www.lbjisf.lv/?lan=LV&id=7>, skat. 03.2014.

²³ Owen E., *Playing and Coaching Wheelchair Basketball*, University of Illinois Press, 1982., 3.–5. lpp.

²⁴ *Manual of regulations for the conduct of Wheelchair Basketball Championships in Europe*, International Wheelchair Basketball Federation, 2013., <http://www.iwbf-europe.org/index.php/downloads/iwbf-europe-1/competition-documents/155-manual-july-2013/file>, skat. 03.2014.

²⁵ "VEF Rīga" ratiņbasketbolisti gūst vērtīgu pieredzi Eirolīgā, <http://www.ratinbasketbols.lv/jaunumi/vef-riga-ratinbasketbolisti-gust-vertigu-pieredzi-eiroliga/>, skat. 03.2014.

LATVIJAS INVALIDU PELDĒŠANAS FEDERĀCIJA (LIPF)

Latvijas Invalidu peldēšanas federācija (LIPF) ir sporta organizācija, kuras mērķis ir attīstīt un sekmēt peldēšanu un sportu kā lielisku iespēju cilvēkiem ar kustību traucējumiem iesaistīties pilnvērtīgā, aktīvā sabiedriskajā dzīvē, tā iegūstot pozitīvu novērtējumu sabiedrībā. LIPF vada, organizē un atbalsta valsts izlasi peldēšanā cilvēkiem ar invaliditāti. Pašlaik LIPF prezidents ir fil! Haralds Lučkovskis, frater academicus. 2011. gadā Latvijas izlases dalībnieki sekmīgi startējuši vairākās starptautiskās sacensībās peldēšanā. Latvijas izlases sastāvā ir peldētāji gan no Rīgas, gan Daugavpils, gan Liepājas, gan Dobeles²⁷.

LATVIJAS BOBSLEJA UN SKELETONA FEDERĀCIJA (LBSF)

Latvija ir viena no pirmajām valstīm pasaulē, kas aizsāka paralimpisko bobsleju – sportistiem ar kustību traucējumiem. Latvijā to koordinē Kristaps Kotāns un Vita Kotāne, kuri ir arī vieni no šī sporta veida kūrētājiem starptautiskajā aprītē. Viens no populārākajiem ziemas sporta veidiem Latvijā – bobslejs – mūsu valstī aizsākās 1980. gadā, tūdaļ pēc ziemas olimpiskajām spēlēm Leikplesidā. Pateicoties straujajai attīstībai, bobslejistu panākumiem un bagātajām tradīcijām, likumsakarīga ir sportistu ar kustību traucējumiem lielā interese par parabobsleju²⁸.

PATEICOTIES STRAUJAJAI ATTĪSTĪBAI, BOBSLEJISTU PANĀKUMIEM UN BAGĀTAJĀM TRADĪCIJĀM, LIKUMSAKARĪGA IR SPORTISTU AR KUSTĪBU TRAUCĒJUMIEM LIELĀ INTERESE PAR PARABOBSLEJU

Sporta veidā galvenokārt piedalās sportisti ar muguras smadzeņu bojājumiem, pēc negadījumos gūtām traumām. Sēdošā pilotēšanas pozīcija ir lieliski piemērota šiem sportistiem augstas meistarības sasniegšanai. Šobrīd tiek radīta sistēma kamanu iestumšanai.

Lai Latvijas sportisti droši un ērti spētu startēt, Latvijā tika radītas un tiek ražotas bobsleja mono kamanas. Šobrīd tās lieto Starptautiskās Bobsleja un skeletoņa federācijas

vajadzībām. Balstoties uz mono kamanu ideju, tiek veidota bobsleja turpmākā stratēģija. Mono kamanas ir lielisks universālā dizaina paraugs – viens inventārs jaunatnes olimpiskajās spēlēs un paralimpiskajās spēlēs.

Mono kamanās nav nepieciešams stūmējs un bremzētājs, jo visu dara pilots. Tas padara šo disciplīnu daudz pieejamāku un praktiskāku. Sportistiem ritenkrēslā ir radīta iespēja braukšanas meistarībā pārspēt Latvijas olimpiešus!

Latvieši ar savu uzņēmību un inovācijām šajā sporta veidā ir soli priekšā lielvalstīm.

Mono kamanu izmērs un svars ir tāds pats kā divnieku kamanām – 285 cm un 170 kg. Tehniskā specifikācija

LATVIEŠI AR SAVU UZŅĒMĪBU UN INOVĀCIJĀM ŠAJĀ SPORTA VEIDĀ IR SOLI PRIEKŠĀ LIELVALSTĪM

izstrādāta atbilstoši jau esošajiem noteikumiem, arī sacensību formāts un noteikumi ir tādi kā bobslejā, tikai pilots uzsāk braukšanu sēdus²⁹.

Latvijas bobsleja un skeletoņa federācijā ir seši parabobsleja piloti: Arturs Klots, Alvis Brants, Lauris Zutis, Matīss Zvaigzne, Kaspars Turks, Juris Kalniņš.

Tiek veikts liels darbs šī sporta veida debijai paralimpiskajās spēlēs un veiksmīgai pasaules kausu norisei.

NOBEIGUMS

Latvijā viens no galvenajiem paralimpiskās kustības attīstības šķēršļiem ir finansējuma trūkums. Tomēr, neskatoties uz to, ir vairāki entuziasti un aktīvisti, kas intensīvi trenējas, lai spētu sasniegt augstus rezultātus savā sporta veidā.

Kopumā latviešu sportisti ir pārstāvējuši Latviju sešās vasaras paralimpiskajās spēlēs un vienās ziemas paralimpiskajās spēlēs, kā arī izcīnījuši 11 medaļas, no tām – 3 zelta, 4 sudraba un 4 bronzas. Sportisti lielākoties pārstāv vieglatlētikas disciplīnas un individuālos sporta veidus, jo tajos visvieglāk pielāgot palīgīdzekļus un ir plaši izplatītas treniņu vietas.

Lai arī Latvijā ir vairāki invalīdi sportisti ar augstiem rezultātiem un labiem sasniegumiem paralimpiskajā sportā, tomēr trūkst vispārējas un vienotas sporta sistēmas, kas nodrošinātu, veicinātu un attīstītu invalidu sportu valstī. Pagaidām viss balstās uz sabiedriskām organizācijām, aktīvistiem un brīvprātīgajiem darbiniekiem, kuri vēlas attīstīt attiecīgos sporta veidus Latvijā. Līdz ar to nav

²⁶ Latvijas Neredzīgo sporta savienība, <http://lnssinfo.lv/iv/par-mums.html>, skat. 03.2014.

²⁷ Latvijas Invalidu peldēšanas federācija, Latvijas Paralimpiskā komiteja, 2013, <http://www.lpkomiteja.lv/lpk/latvijas-invalidu-peldesanas-federacija/>, skat. 03.2014.

²⁸ А. Музыря, Л. Козлова, Бобслей: скорость, мужество, мастерство' 2007, 41.–69. lpp.

²⁹ International Bobsleigh rules, Federation Internationale de Bobsleigh et de Tobogganing, 2013, http://www.fibt.com/uploads/media/2013_International_Rules_BOBSLEIGH_clean.pdf, skat 03.2014.

arī atbilstoša finansējuma sportistu atlasei, palīglīdzekļu iegādei, treniņnometnēm u. c. Jāpiebilst, ka lielāka uzmanība būtu jāpievērš jauno veselības aprūpes speciālistu

KOPUMĀ LATVIEŠU SPORTISTI IR PĀRSTĀVĒJUŠI LATVIJU SEŠS VASARAS PARALIMPISKĀJĀS SPĒLĒS UN VIENĀS ZIEMAS PARALIMPISKĀJĀS SPĒLĒS, KĀ ARĪ IZCĪNĪJUŠI .. 3 ZELTA, 4 SUDRABA UN 4 BRONZAS MEDAĻAS.

izglītošanai par invalīdu sporta iespējām un motivēšanai sadarboties multifunkcionālai komandai ar invalīdu.

Izmantotās literatūras saraksts.

1. ANO 1975. gada 9. decembra Deklarācija par invalīdu tiesībām. Pasludināta ar Ģenerālās asamblejas 1975. gada 9. decembra rezolūciju Nr. 3447, „Latvijas Vēstnesis” (LV), 27 (4219), skat. 03.2014.
2. *International Classification of Functioning, Disability and Health. World Health Organization, Library Cataloguing-in-Publication Data, Geneva, 2011.*, skat. 03.2014.
3. Invalīditātes likums, 5. pants. 20.05.2010. likums / LV, 91 (4283), 09.06.2010., skat. 03.2014.
4. Invalīditātes likums, 6. pants – Invalīditātes iedalījums. 20.05.2010. likums / LV, 91 (4283), 09.06.2010., skat. 03. 2014.
5. LZA Terminoloģijas komisijas lēmums Nr. 79, LV, 149 (3933), 25.09.2008., skat. 03.2014.
6. Barbara Ālīte, Valodnieki: pareizi jāsaka paraolimpieši; *parke&ride* – transportmija, Diena, 25.09.2008., <http://www.diena.lv/sabiedriba/valodnieki-pareizi-jasaka-paraolimpiesi-park-ride-transportmija-628697>, skat. 03.2014.
7. Bailey, Steve, *Athlete first: A History of the Paralympic Movement*, Chichester: John Wiley & Sons, 2008., 13.–15. lpp.
8. *International Paralympic Committee, History of the Paralympic Movement*, http://www.paralympic.org/sites/default/files/document/120209103536284_2012_02_history+of+paralympic+movement.pdf, skat. 03.2014.
9. Sainsbury T., *Paralympics: past, present and future*, Centre d'Etudis Olímpics (UAB) International Chair in Olympism (IOC-UAB), 2004., 5.–6. lpp.
10. *IPC classification code and International Standards. International Paralympic Committee*. 2007., http://www.paralympic.org/sites/default/files/document/120201084329386_2008_2_classification_code6.pdf, skat. 03.2014.
11. *Evidence-based Classification – current best practice. International Paralympic Committee*. 2007., http://www.paralympic.org/sites/default/files/document/120228150200907_11+2009_09_12+evidence+based+classification1.pdf, skat. 03.2014.
12. *Layman's Guide to Paralympic Classification, International Paralympic Committee*. 2007., http://www.paralympic.org/sites/default/files/document/120716152047682_classificationguide_2.pdf, skat. 03.2014.
13. Tweedy SM, Vanlandewijck YC, *International Paralympic Committee position stand: background and scientific principles of classification in Paralympic sport.*, *British Journal of Sports Medicine*. 04.2011.; 45(4):259 69).
14. LR centrālās statistikas pārvaldes datu bāze, VA0120, Pirmo reizi par invalīdiem atzīto iedzīvotāju skaits// http://data.csb.gov.lv/Table.aspx?layout=tableViewLayout1&px_tableid=VA0120.px&px_path=Sociala__Ikgadejie%20statistikas%20dati__Veselibas%20aprube%20un%20sports&px_language=lv&px_db=Sociala&rxid=cdbc978c-22b0-416a-aacc-aa650d3e2ce0, 2012., skat. 03.2014.
15. Miller P, *Fitness programming and physical disability, Human Kinetics; 1 edition*, 30.12.1994., 68. lpp.
16. Iluss J., Republikas invalīdu sports klubs “Optimists” // Mūsu Ziņnesis, Nr. 4, 1991.
17. Kehris Ē., Ķise A., *Latvijas sporta vēsture*, Rīga, 1994., 332. lpp.
18. Latvijas Paralimpiskās komitejas statūti, Latvijas Paralimpiskā komiteja, 2012., skat. 03.2014.
19. LR Centrālās statistikas pārvaldes datu bāze, VAG0250, Latvijas sportistu sasniegumi paraolimpiskajās spēlēs, 2013 // http://data.csb.gov.lv/Table.aspx?layout=tableViewLayout1&px_tableid=VA0250.px&px_path=Sociala__Ikgadejie%20statistikas%20dati__Veselibas%20aprube%20un%20sports&px_language=lv&px_db=Sociala&rxid=cdbc978c-22b0-416a-aacc-aa650d3e2ce0, skat. 03.2014.
20. *IPC Historical Results Database, International Paralympic Committee*, 2014., <http://www.paralympic.org/results/historical>, skat. 03.2014.
21. Kļaviņa A., Lāriņš V., Rokasgrāmata par iekļaujošām fiziskām aktivitātēm, sportu un atpūtu bērniem ar invaliditāti “Iekļauj mani”, Latvijas Bērnu un jauniešu invalīdu sporta federācija, 2008.
22. Latvijas Bērnu un jauniešu invalīdu sporta federācija, 2013., <http://www.lbjisf.lv/?lan=LV&id=7>, skat. 03.2014.
23. Latvijas Invalīdu sporta federācija, Latvijas Paralimpiskā komiteja, 2013., <http://www.lpkomiteja.lv/lpk/latvijas-invalidu-sporta-federacija/>, skat. 03.2014.
24. Owen E., *Playing and Coaching Wheelchair Basketball*, University of Illinois Press, 1982., 3.–5. lpp.
25. *Manual of regulations for the conduct of Wheelchair Basketball Championships in Europe, International Wheelchair Basketball Federation*, 2013., <http://www.iwbfeurope.org/index.php/downloads/iwbfeurope-1/competition-documents/155-manual-july-2013/file>, skat. 03.2014.
26. “VEF Rīga” ratinbasketbolisti gūst vērtīgu pieredzi Eirolīgā”, <http://www.ratinbasketbols.lv/jaunumi/vef-riga-ratinbasketbolisti-gust-vertigu-pieredzi-eiroliga/>, skat. 03.2014.
27. Latvijas Neredzīgo sporta savienība, <http://lnssinfo.lv/iv/par-mums.html>, skat. 03.2014.
28. Latvijas Invalīdu peldēšanas federācija, Latvijas Paralimpiskā komiteja, 2013., <http://www.lpkomiteja.lv/lpk/latvijas-invalidu-peldesanas-federacija/>, skat. 03.2014.
29. А. Музыря, Л. Козлова, Бобслей: скорость, мужество, мастерство, 2007., 41.–69. lpp.
30. *International Bobsleigh rules, Federation Internationale de Bobsleigh et de Tobogganing*, 2013., http://www.fibt.com/uploads/media/2013_International_Rules_BOBSLEIGH_clean.pdf, skat. 03.2014.

ŠŪPUĻTĪKLS KĀ SOCIĀLĀS VIDES' EKSPERIMENTS AR MĀKSLAS GARŠU

Autore: com! Sandra Grigorjeva, gundega

Foto: Didzis Grodzs un no ļtaut! Agneses Priekules, gundega personīgā arhīva

Jaunautiete Agnese Priekule, gundega, jūnijā absolvēja Latvijas Mākslas akadēmijas Vides mākslas nodaļu, iegūstot bakalaura grādu. Viņa ir viena no retajām korporantēm no šīs augstskolas – radoša un idejām pilna jaunie, kura pētījusi šūpuļtīklu kā funkcionālu un dekoratīvu dizaina produktu. Agnese īstenojusi sociālu projektu Aizkrauklē, pilsētvīdē izvietojot brīvpieejas šūpuļtīklus, ko darinājusi kopā ar

iedzīvotājiem, izmantojot savu unikālo dizainu. Šobrīd apmaiņas programmas ietvaros Agnese studē maģistrantūrā Barselonā un strādā pie savas idejas tālākas attīstības maģistra darbā.

Katru vasaru Latvijas Mākslas akadēmijā norit dizaina diplomandu dienas “Domāts. Darīts”, kas šogad notika “Rīgas kā Eiropas Kultūras galvaspilsētas 2014” projekta “Vai Rīga jau gatava?” ietvaros. Pasākuma uzmanības centrā ir dizaina domāšanas process, kas balstīts jaunrades un iedvesmas meklējumos, izpētē un eksperimentos. 57 jauno mākslinieku izstrādāto produktu vidū bija arī Agneses šūpuļtīkls, kuru varēja gan apskatīt diplomdarbu izstādē, gan izmēģināt Aizkraukles pilsētvīdē.

KOPĪGI RADĪTS MĀKSLAS DARBS PILSĒTVĪDEI

“Ideja par šūpuļtīklu kā dizaina produktu izauga no problēmas, kuru biju nolēmusi risināt – palīdzēt dzimtās pilsētas iedzīvotājiem satikties un, darbojoties kopā, radīt ko noderīgu pilsētas sociālajai videi. Nonācu pie domas rīkot radošās darbnīcas, bet bija nepieciešams mākslas darbs, ko dalībnieki kopīgiem spēkiem varētu veidot. Sākotnēji vēlējās, lai tas būtu vides objekts ar daudzām kokos iekārtām dažādu formu plaknēm – liektām, cilindriskām un citām. Tomēr šāds projekts būtu bijis pārāk apjomīgs un laikietilpīgs, tādēļ vienkāršoju ideju līdz klasiskam šūpuļtīklam, kas arī ir daudz saprotamāks koncepts darbnīcu dalībniekiem. Lai organizētu darbnīcas, vispirms Aizkrauklē iepazinās ar aktīvāko nevalstisko organizāciju pārstāvjiem. Uztājos ar prezentāciju jauniešu organizācijā un Pieaugušo izglītības centrā, aicinot piedalīties, bet senioru biedrībā guvu atbalstu tieši materiālu – audumu – vākšanā. Mana šūpuļtīkla

dizaina izgatavošanas tehnika ir tāda, lai jebkura vecuma cilvēks bez kustību traucējumiem varētu to pielietot, neizmantojot adatas vai citus instrumentus, jo tehnoloģijas pamatā ir “adīšana”, valdziņus uzmetot uz rokām un ar plaukstu palīdzību tos “izadot”. Stiprinājumiem izmantoti dažādi mezgli, kas populāri jūrniecībā un alpinismā,” stāsta Agnese.

BRĪVPĪEEJAS ŠŪPUĻTĪKLS

“Organizēju divas izmēģinājuma darbnīcas, kurās piedalījās tieši NVO dalībnieki. Tas palīdzēja apjaust, cik ilgu laiku aizņem šūpuļtīkla gatavošana un dalībnieku apmācība. Uz fināla darbnīcu, kura norisinājās Aizkraukles pilsētas svētku laikā, iedzīvotāji tika aicināti ņemt līdzi nevajadzīgus, lielus auduma gabalus, piemēram, palagus. Svētkos izgatavojām divus šūpuļtīklus un vairākus matračus, kurus likt iekšā mikstai un ērtai gulēšanai. Kopumā darbnīcu apmeklēja liels iedzīvotāju skaits, no kuriem daudzi īslaicīgi iesaistījās un tad devās prom. Pēcāk kopīgi uzstādot šūpuļtīklus pilsētvīdē, Daugavas krastā tika atklāta šūpošanas sezona. Kad šūpuļtīklus izvietoja pilsētas pludmales teritorijā, tie guva lielu popularitāti tieši bērnu vidū, jo tika izmantoti kā šūpoles. Tuvējā atpūtas kompleksa īpašnieks izrādīja lielu atsaucību un solīja pieskatīt, lai šūpuļtīkli netiktu bojāti, kā arī uzglabāt tos līdz nākamajai vasaras sezonai. Vasaras beigās tie neskarti bija vēl savā vietā, un vēl joprojām bērni bija visaktīvākie šūpuļtīklu lietotāji,” gandarīta jaunā māksliniece.

Fragments no Agneses krāsu referāta, kas tika novērtēts kā viens no labākajiem akadēmiskā gada referātiem studenšu korporācijā *Gundega*

ŠŪPUĻTĪKLA IZCELSME UN NOZĪME

Mūsdienās parastam šūpuļtīkla lietotājam, kurš vēja plūsmu šūpoto objektu uzstādījis starp mājas pagalma kokiem, izpratne par tā praktisko, funkcionālo nozīmi, visticamāk, krasi atšķiras no tā, kādas funkcijas šis priekšmets ir pildījis pagātnē, un no tā, cik dažādās situācijās tas, iespējams, ir vienīgais un labākais kādas problēmas risinājums. Šobrīd šūpuļtīkls ieguvis popularitāti visā pasaulē un pārsvarā kalpo relaksācijas nolūkam; cits izplatīts pielietojums ir tūrisma pārgājienos – kā alternatīva nakšņošanai teltī. Visbiežāk šis gaisīgs, vieglais objekts raisa asociācijas ar vasaru, atpūtu, relaksāciju un dzīves baudīšanu. Tomēr lielākā daļa sabiedrības nenojauš šūpuļtīkla svarīgo funkcionālo nozīmi specifiskās situācijās, jo globalizācijas laikmetā šī priekšmeta funkcionalitāte cilvēku priekšstats reducējusies tikai vienā – atpūtas un brīvā laika atrakcijas formā.

Šūpuļtīkls ir auduma gabals vai no pavedieniem izgatavots tīkls, kas iekārtas virvēs abos galos, izmantojot divus atbalsta punktus¹. To visbiežāk izmanto gulēšanai, atpūtai un, lai šūpotos. Pašam vārdam angļu valodā rodas divas sākotnējās izcelsmes, kas uzskatāmas par vienlīdz nozīmīgām tā mūsdienu formai – *hammock*².

Pirmkārt, vārda izcelsme meklējama kādas koku sugas nosaukumā, angļiski – *hamack tree*. Sākotnēji šī koka stumbrā esošās šķiedras tika izmantotas šūpuļtīklu izgatavošanā. Izturīgais materiāls apvienojumā ar seno maiju tīkla aušanas tehniku radīja mīkstu, elastīgu, ērtu un gulēšanai izcili piemērotu objektu².

Otrā šī vārda izcelsme nāk no Haiti, Taino indiāņu valodas vārda *amaca*, kura nozīme, visticamāk, ir “zvejas tīkls”. Pirms Kolumba ierašanās zvejošanai domātie tīkli vietējiem zvejniekiem nodrošināja drošu atpūtu un gulvietu, kurā nedraud čūsku vai citu bīstamu sauszemes dzīvnieku uzbrukumi. Parasti šāda veida gulvietas tika piekārtas starp istabas sienām vai, visbiežāk, starp kokiem^{3,4}.

Kristofors Kolumbs, iespējams, bija viens no pirmajiem, kas minēto vārdu pierakstījis, jo viņa dienasgrāmatā, ko jūrasbraucējs rakstījis sava pirmā ceļojuma laikā uz Jauno pasauli, minēts, ka vietējie indiāņi kanoe laivās kādu dienu ieradusies iemainīt savu kokvilnu un *hamacas* jeb tīklus, kuros viņi gul⁵.

Tādējādi vēlāk, ap 1550. gadu, šis termins tika pārņemts spāņu valodā kā *hamaca*, un vēl pēc gadsimta tas ienāca angļu valodā, pievienojot angļisko izskaņu “-ock”⁴. 1841. gadā Angļu jūrnieceības terminoloģijas vārdnīcā tika iekļauts vārds *hammock*, tādējādi iegūstot izteiktu asociāciju ar jūrniece dzīvi. Šis vārdnīcas 1841. gada izdevumā šūpuļtīkls tika definēts kā *auduma gabals, iekārtas abos galos, kurā gul jūrniece*⁶.

Mūsdienās tas kļuvis par internacionālu terminu, ko lieto vairākumā

pasaules valodu – arī mūsu kaimiņi lietuvieši, igauņi, krievi un baltkrievi izmanto šī vārda variācijas (attiecīgi *hamakas*, *hamakk* un *zamak*).

Saskaņā ar 2011. gadā veiktu Šveices zinātnieku pētījumu, kas publicēts “*Current Biology*” jūnija izdevumā, ir atrasts zinātnisks skaidrojums tam, kādēļ šūpuļtīkls ir saglabājis savu apbrīnojami lielo popularitāti līdz pat mūsdienām. Pētnieku grupa atklājusi, ka šūpošanās kustība sinhronizē smadzeņu viļņus, ļaujot cilvēkiem ātrāk iesnausties un ieslīgt dziļākā miega stāvoklī, nekā gulot tradicionālā, stacionārā gulvietā. Pēc eksperimenta veikšanas astoņi no divpadsmit eksperimenta dalībniekiem atzina, ka gulēt gulvietā, kas viegli šūpojas kā šūpuļtīkls, ir patīkamāk nekā parastā gultā. Šī pētījuma rezultāts apstiprina jau izsenis zināmo un vēl joprojām pastāvošo ieražu – tradicionālo, visā pasaulē pielietoto paņēmienu bērnu iemidzināšanai, viegli šūpojot bērna šūpulīti. Pētnieki apgalvo, ka nākamais solis ir noskaidrot, vai iespējams izmantot šo miegu izraisošo šūpuļtīkla kustību, lai ārstētu miega traucējumus, piemēram, bezmiegu⁷.

Šūpuļtīklu var uzskatīt par unikālu priekšmetu, kas mainījies līdzī laikam un nav zaudējis savu popularitāti. Tas acīmredzot ir tik daudzpusīgs, ka to iespējams pielāgot attiecīgā laikmeta sabiedrības vajadzībām. Mūsdienās tas pārsvarā, vismaz Rietumu kultūrā, tiek uzskatīts par izklaides un atpūtas jomā iederīgu objektu, taču tas savulaik bijis arī neaizstājams, lai, piemēram, novērstu un mazinātu saslimstību ar dzelteno drudzi. Pasaulē sastopamās variācijas par šo kokos, balstos vai sienās iekaramo platformu ir tik daudzpusīgas, ka reizēm rodas problēmas tās klasificēt un definēt – atrodamas *šūpuļteltis*, *šūpuļtīklkrēslis*, šūpuļtīkla un baldahīna apvienojums u. c. Visbeidzot, autoresprāt, šis cilvēces izgudrojums Eiropā, atšķirībā no tā dzimtenes Latīņamerikas, ir palicis nenovērtēts. Lai arī mērenais klimats un isās vasaras šķietami rosina domāt, ka šūpuļtīkls nav iegādes vērtā lieta, iespējams, ka šo priekšstatu būtu vērts mainīt.

Jūrniece šūpuļtīkli.

Meksikāņu šūpuļtīkls.

Eindhovenas Dizaina akadēmijas absolventes I. Lauriņas radītais šūpuļtīkls

Telts un šūpuļtīkla apvienojums vienā dizaina produktā.

Kempinga šūpuļtīkli.

¹ <http://dictionary.reference.com/browse/hammock>. Apskatīts 16.03.2014.

² <http://www.hammockoasis.com/hammockhistory>. Apskatīts 16.03.2014.

³ Douglas Harper (2001). *Hammock* – Online Etymology Dictionary <http://www.etymonline.com/index.php?term=hammock>. Apskatīts 16.03.2014.

⁴ The several contributors (2001). Manfred Görlach, ed. *A Dictionary of European Anglicisms: A Usage Dictionary of Anglicisms in Sixteen European Languages*. New York City: Oxford University Press. 143. lpp.

⁵ *The Atlantic Monthly*. 123. sējums, 158. lpp.

⁶ <http://www.hammockoasis.com/hammockhistory>. Apskatīts 16.03.2014.

⁷ <http://www.cell.com/current-biology/fulltext/S0960-9822%2811%2900539-2>. Apskatīts 20.03.2014.

DEJAS TERAPIJA KĀ VIENA NO MĀKSLAS TERAPIJAS METODĒM

Autore: m! Dana Tjurina, imeriete

Foto: Jānis Romanovskis

IEVADS

Voltērs (*Voltaire*) teicis: “Ļaujiet mums lasīt un ļaujiet mums dejot; šīs divas izklaides nekad nenodarīs neko ļaunu pasaulei.”¹ Ja cilvēks ļaujas deļai, viņš atbrīvo savu ķermeni un prātu, aizmirst par ikdienas rūpēm, stresu un emocijām, kas saista. Deļa ir kustība, un kustība cilvēkos rada laimes sajūtu, jo tā, līdzīgi citām aktivitātēm, paaugstina endorfīna līmeni asinīs. Jau senākos laikos cilvēki ikdienā pulcējušies, lai dejotu – svinot svētkus, atvadoties no tuviniekiem, iepazītos, atbrīvotos no ikdienas saspringuma. Tas viss liecina par pozitīvo deļas ietekmi uz cilvēku labsajūtu un tātad arī veselību, jo cilvēkiem, kuri ir apmierināti ar dzīvi, arī veselība ir labāka.

Mūsdienās lielai daļai sabiedrības ir sēdošs dzīvesveids. Ja tas netiek mainīts, sēdoši pusaudzī kļūst par sēdošiem pieaugušajiem, kas savukārt kļūst par sēdošu vecāko paaudzi. Neaktīvs dzīvesveids noved pie liekā svara problēmām, pie sliktākas sirds darbības, muskuļu masas samazināšanās, vājuma, zemākas izturības un līdzsvara sajūtas. Tas savukārt var novest pie dažādām fiziskām un emocionālām slimībām, attīstības traucējumiem un sliktas dzīves kvalitātes. Deļai piemīt kā estētiskā, tā arī terapeitiskā nozīme. Cilvēki iet uz teātri, baletu, koncertiem, lai baudītu deļu priekšnesumus. Latvijā, piemēram, tautisko deļu kustība ir attīstījusies tiktāl, ka tūkstoši deļotāju pulcējas vienkopus, lai ne tikai sniegtu vizuālu baudījumu skatītājiem, bet arī sev iegūtu emocionālo pacēlumu, gandarījuma un kopības sajūtu. Tāpat kā deļa ir spēcīga uzstāšanās māksla, aizvien vairāk tiek novērtēta arī deļas kā mākslas terapijas dziedinošā loma. Deļa mūsdienās ir attīstījusies kā mākslas terapijas metode, lai palīdzētu cilvēkiem uzlabot savu vispārējo veselības stāvokli, ietverot kā fizisko, tā arī garīgo, emocionālo un sociālo veselību. Jebkurš ārsts atzīs, ka ļaļai veselībai ir nepieciešams kustīgums, un kāpēc ļaļi tā nebūtu deļošana? Deļojot cilvēks kustas aktīvāk, elpo dziļāk, iekšējie orgāni tiek ļaļāk apgādāti ar skābekli un tiek ļaļāk apasiņoti. Ja cilvēks kustas prātīgi, tad pēc deļošanas viņš ir ieguvis arī papildu enerģiju, nevis noguruma sajūtu.

Mūsdienās cilvēki ir kļuvuši svešķi. Viņi ne vien ir attālinājušies viens no otra, bet arī katrs no sevis paša. Cilvēki mazāk iekļausās sevī, nepazīst sava ķermeņa sniegtos signāļus, neprot uz tiem reaģēt. Deļas terapija cilvēku atgriež pie saskarsmes ar sevi un iemāca nedarīt sev pāri, veicināt uzmanību un jūtīgumu pret savu ķermeni. Latvijā deļas terapija nav ļaļi izplatīta, un sabiedrība par to ir maz informēta. Tomēr, pieaugot tās popularitātei pasaulē, arī Latvijā ir nodrošinātas iespējas apgūt deļas terapeita specialitāti. Šī darba

mērķis ir noskaidrot, kāda ir deļas terapijas ietekme uz cilvēka vispārējo veselību un labsajūtu.

1. MĀKSLAS TERAPIJAS UN TO VEIDOŠANĀS

Ar apzīmējumu “mākslas terapijas” (angliski tiek lietots apzīmējums *expressive therapies*) saprot mākslas, mūzikas, deļu/kustību, drāmas, literatūras/radošās rakstīšanas, spēļu un smilšu² izmantošanu psihoterapijā, konsultācijās, rehabilitācijā, kā arī veselības aprūpē. Lai arī māksla, tāpat kā ārstniecība, vēsturiski ir bijusi neatņemama dzīves daļa, dažādi mākslas virzieni savu terapeitisko lomu ieguvuši salīdzinoši nesen. Neskatoties uz to, pastāv uzskats, ka neoficiāli māksla izmantota kā ārstnieciska metode vēl Senās Ēģiptes un Senās Grieķijas laikā. Piemēram, ēģiptieši rosinājuši garīgi slimus cilvēkus iesaistīties mākslinieciskās nodarbēs, savukārt grieķi izmantojuši teātri un mūziku to ārstnieciskās ietekmes dēļ. Ketija A. Malčiodi (*Cathy A. Malchiodi*) atsaucas gan uz Bībeles stāstu par karali, kurš augstu vērtējis mūzikas nomierinošo ietekmi, gan uz angļu rakstnieku Robertu Bērtonu (*Robert Burton*), kurš runājis par izteļes pozitīvo ietekmi uz cilvēka labsajūtu, un itāļu filosofu de Feltru (*de Feltr*), kurš uzskatījis, ka tieši deļai un spēlēm ir būtiska ietekme uz veselīgu bērna attīstību³. Lai izprastu mākslas terapiju nozīmi mūsdienās, būtiski ir arī atskatīties uz to, kā veidojušies dažādi tās novirzieni, kā arī izprast, ko katrs no tiem nozīmē praksē.

1.1. Mākslas terapiju vēsturiskā attīstība

Pirmās liecības par ideju izmantot mākslu kā papildinājumu medicīniskai aprūpei tiek saistītas ar ļaļi posmu no 19. gadsimta beigām līdz 20. gadsimta sākumam. Mākslas izmantošana veselības aprūpē aizsākusies līdztekus psihiatrijas attīstībai. Šajā laikā attīstījusies cilvēcīgāka pieeja pacientu ar garīgiem traucējumiem ārstēšanā un līdz ar to attīstījās arī tā sauktā “morālā terapija”⁴, kad darbā ar pacientiem tika izmantota māksla. Tāpat dažādi pētnieki atsaucas uz “brīnumainu atveseļošanu”, kad šķietami bezcerīgos gadījumos pacienti reaģējuši uz mūziku, uz monodramu, kurā pacients iejūtas dažādās savas personības šķautnēs, un bērnu zīmējumiem, caur kuriem tiek skaidrota viņu kognitīvā attīstība. Mākslas terapiju pielietojums kļuva populārāks 20. gs. 30. un 40. gados, kad psihoterapeiti sāka apzināties, ka tādas neverbālās pašizpaušmes kā zīmēšana, muzicēšana un kustība var būt noderīgas darbā ar pacientiem, kuriem ir smagas garīgas saslimšanas⁵. Pielietojums darbā ar šāda veida pacientiem ir viena

¹ Curated Quotes, <http://www.curatedquotes.com/inspirational-quotes/dance/>

² Malchiodi, Cathy A. “Expressive Therapies. History, Theory, and Practice”, Expressive therapies, New York: Guilford Publications, 2005, 2.

³ Ibid., 5.

⁴ Ibid.

no būtiskākajām mākslas terapiju iezīmēm. Paplašinoties mākslas terapiju pielietojumam, praktiski apvienojās asociācijās un tika dibinātas arī pirmās augstskolu programmas šajā jomā. Būtiski uzsvērt, ka sākotnēji mākslas terapijas vairāk attīstījušās Amerikas Savienotajās Valstīs, vēlāk savu popularitāti iegūstot arī citviet pasaulē.

1.2. Mākslas terapiju metodes

Mākslas terapija ir viena no terapiju metodēm, kurā tiek lietoti mākslas mediji, dažādi attēli un radošas aktivitātes. Plastiskās mākslas terapija tiek izmantota, lai nogludinātu emocionālus konfliktus, attīstītu sociālās prasmes, pārvaldītu uzvedību, risinātu problēmas, mazinātu nemieru, palīdzētu orientēties realitātē, kā arī uzlabotu pašapziņu. Kā liecina nosaukums, mūzikas terapijā pacientu veselības stāvokļa uzlabošanai tiek izmantota mūzika. Dažādi mūzikas ritmi tiek izmantoti, lai pozitīvi ietekmētu cilvēku "psiholoģisko, fizisko, kognitīvo vai socioloģisko funkcionēšanu"⁶. Kā vēl viens mākslas terapiju virziens izceļama drāmas terapija, kurā terapeitiskos nolūkos tiek pielietotas dažādas teātra metodes. Drāmas terapijai raksturīga aktīva pieeja. Tā palīdz pacientam izstāstīt savu stāstu, rast risinājumu problēmām, izprast dažādas situācijas un savu lomu tajās. Pie mākslas terapijām pieder arī dzejas terapija, kurā dzeja un citas literatūras formas tiek izmantotas ārstēšanai un pacienta garīgajai attīstībai. Viena no pēdējā laikā lielāku atpazīstamību guvušajām mākslas terapijas metodēm ir smilšu terapija, kurā tiek izmantota liela smilšu kaste un dažādas figūriņas, lai palīdzētu pacientam izpausties. Šajā terapijas veidā tiek veidotas smilšu gleznas, caur kurām pacients attēlo savas sajūtas un psiholoģisko stāvokli. Deju un kustības terapija balstīta pieņēmumā, ka prāts un ķermenis ir savstarpēji saistīti, un tā tiek definēta kā "psihoterapeitiska kustības izmantošana kā process, kas veicina indivīda emocionālo, kognitīvo un fizisko integrāciju"⁷. Tā veicina izmaiņas sajūtās, izziņāšanas spējās, fiziskajās spējās un uzvedībā.

Laika gaitā ir attīstījušies dažādi mākslas terapijas veidi, un katrs no tiem ir pielietojams atsevišķās situācijās. Bieži vien labāka rezultāta sasniegšanai tiek izmantotas divas vai trīs mākslas terapijas metodes, piemēram, mākslas un dejas terapija vai vēl biežāk – mūzikas un dejas terapija. Mākslas terapijai piemīt vairākas priekšrocības, ko verbālā terapija ne vienmēr spēj nodrošināt, piemēram, pašizpauzme, aktīva līdzdalība, izteiles veicināšana un prāta-ķermeņa saikne⁸. Darba autore kā pētāmo objektu izvēlējusies dejas terapiju un tās ietekmi uz cilvēku veselību. Darba turpinājumā tiks skaidrota dejas terapijas nozīme cilvēku ārstēšanā un veselīgas ķermeņa uztveres veidošanā, kā arī sniegts priekšstats par tās teorētiskajiem aspektiem, vēsturisko attīstību un praktisko norisi.

2. DEJAS TERAPIJA KĀ MĀKSLAS TERAPIJAS METODE

Kad cilvēks nododas mākslām (mūzika, deja, dzeja u. c.), dominē

labā smadzeņu puslode. Varētu teikt, ka tiek atvērtas durvis uz cita veida informāciju par sevi pašu. Tā ir informācija, kurai nevar piekļūt, kad domā lineāri un loģiski. Izmantojot labo smadzeņu puslodi, cilvēks gūst citu pieredzi un informāciju par sevi pašu, par savām emocijām. Tomēr svarīgi uzsvērt, ka arī šīs terapijas laikā cilvēks domā – kādas emocijas viņam sniedz terapija, kas ar viņu notiek tās laikā. Domāšanas laikā tiek pieslēgta kreisā smadzeņu puse, līdz ar to notiek abu smadzeņu puslōžu mijiedarbība.

Dejas terapija tiek definēta kā "psihoterapeitiska kustības lietošana kā process, kas veicina indivīda emocionālo, kognitīvo, sociālo un fizisko integrāciju"⁹. Tā ir atsevišķa disciplīna garīgās veselības jomā. Paraleli dejas terapijai tiek lietotas arī citas radošās mākslas terapijas metodes (māksla, mūzika, teātris, dzeja u. c.). Dejas terapijā pielietotās tehnikas ir dažādas un elastīgas, tāpēc tā piemērojama plašam cilvēku lokam ar dažādām vajadzībām. Dejas terapijas seanss var būt pilnībā neverbāls, tāpēc šo terapijas veidu var izmantot arī darbā ar pacientiem, kuriem ir runas traucējumi un kuri nevar piedalīties verbālā terapijā.

Protams, katrs cilvēks var dejot savā nodabā, tomēr tādā gadījumā to nevajadzētu saukt par terapiju. Dejošana jebkurā gadījumā sniedz pozitīvas emocijas un gandarījumu, tomēr "par terapiju to padara terapeitiskās attiecības un spēja domāt, piešķirt nozīmi un jēgu tam radošajam procesam, kurā cilvēks ir iesaistīts"¹⁰. Dejas terapijas tālākais mērķis ir spontāni ļauties dejai un kustībai, nedomājot par to, ko domās citi un kā tas izskatīsies no malas.

2.1. Dejas terapijas teorētiskie aspekti

Balstoties uz sistēmisko teoriju¹¹, dejas terapijas speciālisti secinājuši, ka kustība ietekmē vairākus līmeņus vienlaicīgi un klīniskajā novērtējumā jāņem vērā kā mijiedarbības, tā arī kultūras, attīstības, anatomiskie un psiholoģiskie aspekti¹². Izceltas sešas sistēmas teorijas vērtības – "veselums, hierarhiska organizācija, savstarpēja atkarība, sevis uzturēšana (*self-maintenance*), aktivitāte un sevis pārveidošana (*self-transformation*)"¹³. Dejas terapijai ir cieša saikne ar šo teoriju, jo deju terapijas pamattehnika, kad terapeits virza pacientu improvizācijas procesā, terapeitam vieš pārliecību, ka tas pacientā veicinās vēlamās pārmaiņas. Šāriona Gudila (*Sharon W. Goodill*) raksta, ka "kustību līmenī sastopamās izmaiņas izplatīsies uz citām jomām"¹⁴, kas apliecina

⁵ Malchiodi, Cathy A. "Expressive Therapies. History, Theory, and Practice", Expressive therapies, New York: Guilford Publications, 2005, 5.

⁶ Ibid.

⁷ Malchiodi, Cathy A. "Expressive Therapies. History, Theory, and Practice", Expressive therapies, New York: Guilford Publications, 2005, 3.

⁸ Ibid., 9.

⁹ Sharon W. Goodill, An Introduction to medical Dance/Movement Therapy: Health Care in Motion (London: Jessica Kingsley Publishers, 2005), 16.

¹⁰ Kas ir deju terapija?, Latvijas Avīze, https://www.youtube.com/watch?v=mK--iFFp_Vg11 Ibid., 9.

¹¹ Sistēmiskā teorija grupas, ģimenes, bioloģiskus, sociālus un individuālus procesus uztver kā savstarpēji mijiedarbojošos tīklus.

¹² Sharon W. Goodill, An Introduction to medical Dance/Movement Therapy: Health Care in Motion (London: Jessica Kingsley Publishers, 2005), 20.

¹³ Ibid.

sistēmiskajai teorijai raksturīgo pieņēmumu par sevis pārveidošanu. Priekšstats, ka cilvēka sistēmas kādā no līmeņiem vienmēr ir aktīvas, nodrošina iespēju izmantot kustību kā terapiju neatkarīgi no cilvēka individuālajām darbības spējām.

Š. Gudila uzsver, ka “dejas terapija ir starpdisciplināra: tā ir hibrīds, kas veidojies no dejas mākslas un psiholoģijas zinātnes, kas pielāgota cilvēku vajadzībām”¹⁵. Vēsturiski dejas terapijā izmantotas teorijas no dažādām jomām, tostarp socioloģijas, kultūrantropoloģijas un praktiskās kinētikas. Tā kā dejas terapija ir starpdisciplināra metode, tā izmanto arī, piemēram, medicīnas zinātni un pielāgo klīniskās metodes darbā ar medicīniskiem pacientiem. Ir būtiski, lai dejas terapijas speciālisti veidotu darba attiecības arī ar citu metožu speciālistiem, tādējādi veicinot radošu klīnisko programmēšanu un pētniecību. Speciālistiem esot pietiekami radošiem un spējīgiem pielāgot citu disciplīnu metodes un zināšanas, ir iespējams strādāt

KĒRMEŅA UN PRĀTA SAVSTARPĒJĀ DINAMIKA IR DEJAS TERAPIJAS PAMATPREMISA

ar medicīniskiem pacientiem.

Ķermeņa un prāta savstarpējā dinamika ir dejas terapijas pamatpremisa, un pieņēmums, ka prāts no ķermeņa ir nodalīts, ir tikai pieņēmums¹⁶. Runājot par prāta funkcijām, lielākoties tiek uzsvērtā domāšana, komunikācija, tīša uzvedība, uzskati, attieksme, attiecības, sociālie procesi un emociju izpaušana. Savukārt ķermeņa funkcijas ietver fizioloģiskās, kinētiskās, neiroloģiskās, hormonālās un imūnsistēmas funkcijas¹⁷. Nodarbojoties ar dejas terapiju, ir būtiski saprast, ka “ķermenis nav izolēts no prāta. Prāta un ķermeņa attiecības vienmēr ir abpusējas un divvirzienu. Proti, ķermenis ietekmē prātu un otrādi”¹⁸. Ķermenis un prāts ir savstarpēji mijiedarbīga sistēma, kas nozīmē, ka izmaiņas ķermenī rada izmaiņas cilvēka emocionālajā stāvoklī un otrādi. Dejas terapijā tiek izmantots termins “ķermeņa tēls”¹⁹ jeb tas, kā cilvēks pats sev patīk. Tas ietekmē cilvēka pašsajūtu un pašapziņu. Ja cilvēkam nepatīk savs ķermenis, viņš jūtas slikti, iespējams, pat depresīvi, viņš ir neapmierināts ar dzīvi. Ja cilvēks izjūt sāpes ķermenī, tas viņu apgrūtina, liek justies sliktāk. Savukārt, ja cilvēks ar prātu ir pieņēmis savu ķermeni, jūtas tajā labi, tad viņš jūtas labi ne tikai garīgi, bet arī fiziski. Kā skaidro Š. Gudila, “prāts un ķermenis nav divi atsevišķi fenomeni. Abi, prāts un ķermenis, ir vienas informācijas sistēmas aspekti. Dzīve ir informācijas sistēma. Bioloģija ir informācijas pārneses process. Prāts un ķermenis ir divi aspekti vai divi ceļi šīs informācijas sistēmas vispārīnāšanai”²⁰.

Kā būtisks aspekts, uz ko orientēta dejas terapija, izceļama arī dzīves kvalitāte. Jēdziens “dzīves kvalitāte” vēl nav pilnībā definēts, un pastāv vairākas tā izpratnes, tomēr ir pieņēmums, ka to veido funkcionālais statuss jeb tas, ko cilvēks ir spējīgs darīt, pieeja resursiem, kā arī iespējas izmantot spējas, lai īstenotu intereses,

un labsajūta²¹. Runājot par dzīves kvalitāti attiecībā uz cilvēkiem ar primāru saslimšanu, tiek uzsvērts tas, kā slimība vai trauma ietekmē izdzīvošanas vērtību²². Pastāv dažādi veidi, kā novērtēt dzīves kvalitāti, tostarp atsevišķām slimībām raksturīgi instrumenti, tomēr lielākā daļa balstīti uz pieņēmumu, ka pacienta paša izpratne un uztvere par savu dzīvi ir svarīgākā. Dzīves kvalitāti ietekmē tādi aspekti kā “fiziskā spēja funkcionēt, fizisku veselības traucējumu radīti ierobežojumi, emocionālu problēmu radīti traucējumi, spēja funkcionēt sociāli, emocionālais stāvoklis, enerģija vai nogurums, sāpes un vispārējā veselība”²³. Tāpat ar labāku dzīves kvalitāti var asociēt optimismu, kontroles sajūtu, izpratni par saviem ierobežojumiem vai slimību, apmierinātību ar sociālo atbalstu, personīgos sasniegumus un nākotnes mērķus. Dejas terapija ir cieši saistīta ar jautājumu par dzīves kvalitāti, jo dejas terapija ir orientēta uz mērķiem, emocionālās labsajūtas uzlabošanu, nozīmes piešķiršanu, optimisma veicināšanu, mērķu izvirzīšanu, paškontroles un pašapziņas veidošanu, kā arī sociālo funkcionēšanu²⁴. Š. Gudila atsaucas uz pētījumu, kurā piedalījušās īsa auguma sievietes, kas attīstījušās tikai līdz pubertātes vecumam. Pētniece skaidro, ka sievietēm bijis zems pašvērtējums un piemitusi pasivitāte. Dejas terapijas nodarbībās ar šīm sievietēm izmantotas spēcīgas kustības un gaisā radītas konkrētas formas. Kā rāda pētījuma rezultāti, pēc neilga laika daļa no pētījuma dalībniecēm savās dzīvēs veikušas proaktīvas izmaiņas, piemēram, pametušas darbus, ar ko nav bijušas apmierinātas, kā arī kļuvušas pašpārliecinātākas attiecībās ar citiem. Pētījuma dalībnieces atsaukušās uz dejas terapijas nodarbībām kā iemeslu, kas ļāvis tām kļūt aktīvākām savā dzīvē²⁵. Līdz ar to var secināt, ka deju terapijas nodarbību vadītāja konkrētajā gadījumā, izvērtējot situāciju un pētījuma dalībnieces, sapratusi, kāda ir problēma un atradusi piemērotu pieeju deju terapijas nodarbībām, kas savukārt ļāvis pētījuma dalībniecēm uzlabot savas dzīves kvalitāti. Ja pieņem, ka dzīves kvalitātes uzlabošana ir viens no svarīgākajiem dejas terapijas mērķiem, tad ir būtiski nodalīt divas atsevišķas izpratnes par ārstēšanu (*curing*) un dziedēšanu (*healing*), kā arī atšķirīgas termina “slimība” (*disease and illness*) izpratnes.

Š. Gudila skaidro, ka slimība kā “*disease*” ir jebkura primāra nefunkcionēšana bioloģiskos vai psiholoģiskos procesos, savukārt *illness* ir sekundāra psiholoģiska vai kulturāla atbilde uz *disease*²⁶. Piemēram, slimība otrajā izpratnē ir tas, kā pacients, viņa ģimene vai sabiedrība reaģē uz viņa slimību. Balstoties uz šiem diviem skaidrojumiem, var secināt, ka dejas terapija tiek pielietota otrās izpratnes par slimību gadījumā. Savukārt atšķirība starp ārstēšanu un dziedēšanu ir tāda, ka ārstēšana tiek pielietota pirmās izpratnes par slimību gadījumā, bet dziedēšana – otrajā gadījumā. Tātad dejas terapijas gadījumā runa ir par slimību otrajā izpratnē un par dziedēšanu ar tās palīdzību.

2.2. Dejas terapijas attīstība

Runājot par dejas terapijas attīstību, iespējams izdalīt trīs galvenos izcelsmes avotus. “Pirmkārt, tā ir dejas terapeitiskā nozīme un ilggadējs pielietojums, otrkārt, tā modernās dejas daļa, kas balstās

¹⁴ Ibid., 21.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid., 23.

¹⁷ Sharon W. Goodill, *An Introduction to medical Dance/Movement Therapy: Health Care in Motion* (London: Jessica Kingsley Publishers, 2005), 23.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Kas ir deju terapija?, Latvijas Avīze, https://www.youtube.com/watch?v=mK--iFFp_Vg

²⁰ Sharon W. Goodill, *An Introduction to medical Dance/Movement Therapy: Health Care in Motion* (London: Jessica Kingsley Publishers, 2005), 23.

²¹ Ibid., 24.

²² Ibid.

²³ Ibid.

²⁴ Sharon W. Goodill, *An Introduction to medical Dance/Movement Therapy: Health Care in Motion* (London: Jessica Kingsley Publishers, 2005), 25.

²⁵ Ibid.

²⁶ Ibid.

²⁷ Vega, Selene, “Dance Therapy Overview”, Spiritmoving.com, 1992, <http://spiritmoving.com/wordpress/wp-content/uploads/Dance-Therapy-overview-19921.pdf>

uz radošumu un improvizētu kustību, un, treškārt, uzsvars uz starppersonu mijiedarbību grupā un individuālajā psihoterapijā”²⁷. Vēsturiski mūzikai un ritmam ir bijusi liela ietekme uz cilvēku dzīvesveidu. Cilvēki ir izpaudušies caur kustību, dejojot pirms ražas novākšanas, medībām, kara, dažādos svarīgos dzīves notikumos: lai svinētu bērnu dzimšanu, kāzas, atvadītos no aizgājējiem, kā arī dažādos reliģiskos rituālos. Ritms un deja vēsturiski ir bijuši kā instruments cilvēku saliedēšanai un emociju izpaušanai. Tomēr,

DEJAI VAIRĀK RAKSTURĪGA DZIEDĒŠANA, NEVIS ĀRSTĒŠANA

neskatoties uz to, šīs dažādās dejas izpausmes nevar saukt par dejas terapiju. Kā minēts iepriekš, deja uzskatāma par terapiju tikai tad, kad tai tiek pieslēgta domāšana. Kā terapijas veids deja attīstījies vairākos posmos. Sākotnēji 19. gs. 40. gados attīstījies uzskats, ka deja nav tikai māksla vai izklaides veids, bet to iespējams izmantot arī citiem mērķiem.

Tomēr dejas kā mākslas terapijas virziena mūsdienīgu izpratnes saknes meklējamas 1942. gadā, kad Mariana Čeisa (*Marian Chase*), dejojāja un horeogrāfe, pēc savas horeogrāfijas skolas atvēršanas fiksējusi dejas pozitīvo ietekmi uz saviem audzēkņiem. Sākotnēji M. Čeisa dejas terapiju izmantojusi tikai darbā ar savas horeogrāfijas skolas audzēkņiem, taču drīz pēc tam M. Čeisa sākusī strādāt arī ar pacientiem Svētās Elizabetes slimnīcā ASV. Dejas terapijai gūstot popularitāti un pieaugot tās praktizētāju skaitam, 1956. gadā²⁸ tika dibināta Amerikas Deju terapijas asociācija, lai izstrādātu un noteiktu dejas terapijas pielietojuma standartus. M. Čeisa sākotnēji bijusi šīs asociācijas vadītāja. Tomēr pilnībā dejas terapija tās mūsdienīgu izpratnē attīstījies otrā attīstības viļņa laikā, kad speciālisti sasaistījuši deju ar psihoterapijas metodēm, kā rezultātā dejas terapija tika atzīta par psihoterapijas metodi, ko iespējams pielietot dažādu garīgu slimību dziedēšanai un vispārējā veselības stāvokļa uzlabošanai.

2.3. Dejas terapijas pielietojums

Tradicionāli deja tiek saistīta ar skatuves mākslu, un sākotnēji dejošanā netika saskatīta pozitīva ietekme uz veselību. Tomēr līdz ar mākslas terapijas attīstību novērtēta tika arī dejas terapijas pozitīvā ietekme uz veselību, īpaši tās spēcinošā ietekme uz saikni starp ķermeni un prātu. Mūsdienās tiek atzīts, ka deja var būt tikpat veselīga kā skriešana, braukšana ar velosipēdu, peldēšana vai nūjošana. Dejošana ir fiziska aktivitāte, kuru cilvēki izvēlas ilgtermiņā, jo tai piemīt spēja aizraut. Dejošana pozitīvi ietekmē gan cilvēka fizisko veselību, gan garīgo stāvokli. Tā veicina “lokanību, palielina muskuļu masu un uzlabo tonusu, veicina izturību, līdzsvaru, telpas izjūtu un vispārēju labsajūtu”²⁹. Pētnieki aprēķinājuši, ka deju nodarbības laikā (atkarībā no soļu daudzuma

un intensitātes) iespējams sadedzināt līdz pat 500 kalorijām stundā³⁰, kas ir pielīdzināms vidējas intensitātes nodarbībai sporta zālē. Dažādi deju stili uzlabo muskuļu tonusu, var novērst un mazināt muguras problēmas, kā arī uzlabo smadzeņu darbību, veicina to aktivitāti un uzlabo atmiņu. Deja ne tikai attīsta spējas darīt vairākas lietas vienlaicīgi, bet arī uzlabo koncentrēšanās spējas un ir socializēšanās līdzeklis.

Dejai raksturīgā saikne starp ķermeni un prātu veicina smadzeņu apasiņošanu, attīsta emocionalitāti un veicina radošumu. Savukārt tai raksturīgais socializācijas aspekts mazina stresu, depresiju un vientulības sajūtu. Atmiņa un smadzeņu darbība uzlabojas, piemēram, iegaumējot soļu kombinācijas. Tāpat, dejojot pāri vai kolektīvā, cilvēks attīsta spējas darboties komandā. Dažādas fiziskās aktivitātes, tostarp dejošana, paaugstina endorfīna līmeni asinīs, līdz ar to vērojama arī garastāvokļa uzlabošanās. Patrīcija T. Alperta (*Patricia T. Alpert*) atsaucas uz divdesmit vienu gadu ilgu pētījumu, kura rezultātā secināts, ka dejošana var palīdzēt novērst Alcheimera slimību un citas vājrāta pazīmes. Pētījumā atklājies, ka “septiņdesmit piecus gadus veciem cilvēkiem, kuri reizi nedēļā spēlēja kādu mūzikas instrumentu, lasīja, dejoja vai spēlēja galda spēles, par septiņiem procentiem samazinājās vājrāta risks. Tiem, kuri iesaistījās šāda veida aktivitātēs vismaz vienpadsmit reizes mēnesī, demences risks samazinājās par sešdesmit trīs procentiem”³¹.

Liela nozīme dejas terapijā ir mūzikai. Mūzikas stils nosaka to, kāda tipa deja tiks dejota. Neatkarīgi no tā, vai tiek dejots pie džeza, salsas, klasiskās mūzikas, hip-hopā, tango, kantri vai indiāņu mūzikas, katram deju stilam ir pozitīva ietekme uz vispārējo veselību un cilvēka labsajūtu. Ir deju stili, kuros noslogotas tiek tikai kājas vai rokas, taču tāpat ir arī deju stili, kuri visam ķermenim rada lielāku fizisko slodzi kā, piemēram, aerobikas nodarbība. Dejas terapijā tiek izmantotas deju kustības apvienojumā ar psihoterapiju, konsultēšanu un rehabilitāciju, lai tādējādi palīdzētu dziedēt cilvēkus ar dažādām vajadzībām.

Dejas terapiju izmanto, lai mazinātu stresu, novērstu garīgus traucējumus, palīdzētu cilvēkiem ar ēšanas traucējumiem un ķermeņa uztveres problēmām, palīdzot saskatīt savu dabisko skaistumu un veicināt pozitīvu ķermeņa tēlu. Tāpat to izmanto darbā ar bērniem, kuriem ir attīstības problēmas, un vecākiem cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Lai arī lielākoties deja tiek izmantota stresa mazināšanai, tomēr to iespējams lietot arī, lai dziedētu dažādas slimību radītās sekas. Dejas terapiju kā dziedējošu elementu var izmantot autismam – tā veicina briedumu un kognitīvo spēju attīstību; mācīšanās traucējumiem – attīsta organizatoriskās prasmes, paaugstina pārliecību, motivē mācīties; darbā ar kurliem, mēmiem un aklām pacientiem – mazina izolētības sajūtu, veicina sava ķermeņa uztveri; pacientiem ar kustību traucējumiem – veicina motorās spējas un veselīgu ķermeņa uztveri, nodrošina komunikācijas un emociju izpaušanas veidu; vecākiem cilvēkiem – sniedz sociālās mijiedarbības iespējas, vingrošanu, mazina vientulības sajūtu; cilvēkiem ar ēšanas traucējumiem – veicina pozitīvu ķermeņa tēlu; demences pacientiem – uzlabo žestu, verbālo un ķermeņa valodu; depresijai – mazina stresu, rūpes, vīziņu skaitu

²⁸ American Cancer Society, <http://www.cancer.org/treatment/treatmentsandsideeffects/complementaryandalternativemedicine/mindbodyandspirit/dance-therapy>

²⁹ Patricia T. Alpert, *The Health Benefits of Dance*, In: *Home Health Care Management Practice* 2011 23: 155, originally published online 2 December 2010, <http://hhc.sagepub.com/content/23/2/155>

³⁰ Ibid.

³¹ Ibid.

pie ārsta, medikamentu lietošanu, kā arī veido saikni ar apkārtējiem un nostiprina attiecības³².

Deja var veicināt dziedēšanu, cilvēkam iegūstot kontroles sajūtu. Kā skaidro Džūdita Linna Hanna (*Judith Lynne Hanna*), šo kontroles sajūtu var iegūt caur "garīgu valdījuma sajūtu dejā, kustības meistarību, izglābšanos no sāpēm vai stresa caur emocionālām, apziņas un/vai fizisko spēju izmaiņām, kā arī konfrontējot stresa izraisītājus"³³. Dejai vairāk raksturīga dziedēšana, nevis ārstēšana. Dziedēta šajā gadījumā tiek slimība tās otrajā izpratnē, jo tā palīdz novērst dažādu slimību negatīvo ietekmi uz cilvēka psihi.

Deja sevi ietver ķermeni, emocijas un prātu. Tas, kā cilvēks šīs trīs lietas uztver un lieto, ir atkarīgs no kultūras. Dejas saikne ar kultūru ir apliecināta 2009. gada pētījumā, kurā piedalījušās afroamerikāņu sievietes ar diabētu. Sieviešu grupai, kas piedalījās deju nodarbībās, skanot gospeļu mūzikai, pēc trīs mēnešiem konstatēti uzlabojumi sistoliskajā asinsspiedienā, samazinājies ķermeņa svars un tauku daudzums³⁴. Dejas ķermeņa dimensija attiecas uz to, kā ķermenis atbrīvojas no enerģijas caur muskuļu atbildēm uz impulsiem, ko tie saņem no smadzenēm. Dejas emocionālā dimensija attiecas uz subjektīvi piedzīvotu emocionālu stāvokli, ko sasniedz, dejojot vai vērojot dejas. Savukārt kognitīvā dejas dimensija attiecas uz garīgajām aktivitātēm, kas tiek izmantotas dejas laikā, piemēram,

DEJAI VAIRĀK RAKSTURĪGA DZIEDĒŠANA, NEVIS ĀRSTĒŠANA

atmiņa, iztēle, uztvere, uzmanība, novērtēšana, spriešana un lēmumu pieņemšana³⁵. Deja ir kas vairāk nekā tikai kustība – tā attēlo notikumus, idejas, jūtas. Deja ir kā rakstiska valoda, tikai kustībā.

Lai arī dejas terapija kā nozare vēl nav guvusi pasaules atzinību un attīstās lēnām, tomēr jau ir veikti daži pētījumi par tās ietekmi uz cilvēku veselību. Marija Sofija Kiepe (*Marie-Sophie Kiepe*) izvērtējusi vairākus pētījumus, kas analizē dejas ietekmi uz fiziskajām un garīgajām slimībām. M. Kiepe iepazīstina ar 2007. gadā veiktu pētījumu, kurā noskaidrots, ka grupai, kas nodarbojusies ar Argentīnas tango, konstatētas labākas līdzsvara spējas nekā spēka un lokanības nodarbību grupai. Tāpat 2005. gadā veikta pētījumā secināts, ka pēc divpadsmit nedēļas ilgas deju terapijas pieaugušajiem ar depresiju ievērojami pieaugusi serotīna koncentrācija plazmā, samazinājies dopamīna limenis, kā arī samazinājusies smaguma sajūta. Tāpat dejas terapijai bijusi pozitīva ietekme darbā ar pacientiem, kuriem ir krūts vēzis. Secināts, ka dejas terapija labvēlīgi ietekmējusi viņu dzīves kvalitāti, sava ķermeņa tēlu un plecu rajona kustības. Balles dejas, piemēram, valsis un tango, attīstījušas koordināciju un līdzsvaru pacientiem ar Parkinsona slimību, kā arī veicinājušas sirdsdarbību pacientiem ar

sirds kaitēm³⁶. Tomēr jānorāda, ka konkrētie pētījumi nav pilnībā objektīvi, jo tajos piedalījušies salīdzinoši neliela grupa cilvēku (aptuveni 100–130 cilvēki), kā arī dejas terapijas ietekme uz veselību vērtēta īsā laika periodā, nevis ilgtermiņā.

Runājot par negatīvajiem dejas aspektiem, jānorāda, ka profesionāliem dejojotājiem un arī amatieriem, kuri deju vairākas reizes nedēļā, gūstot kādu traumu un tādējādi nespējot dejojot, mēdz veidoties "atsaukšanas" (*withdrawal*)³⁷ simptomi. Šis simptoms var izpausties kā pastiprināta nervozitāte, galvassāpes un pat depresija. Tāpat jānorāda, ka, piemēram, deja pāri nav piemērota visos gadījumos. Ir pētnieki, kuri to arī neatzīst par dejas terapijas veidu, jo tajā partneriem ir savstarpēji jāpielāgojas un tādējādi tiek ierobežotas katra cilvēka iespējas improvizēt, veidot savu horeogrāfiju. Tomēr to var izmantot, piemēram, darbā ar veselīgiem cilvēkiem vai pāru terapijā, bet no tās būtu jāizvairās darbā ar potenciāli emocionāli nelīdzsvarotiem cilvēkiem, piemēram, depresijas pacientiem. Tāpat pierādījies, ka bieži vien tādas balles dejas kā fokstrots, valsis, rumba, svings, ča-ča-ča un tango pacientus var nokaitināt un radīt nomāktības sajūtu³⁸. Autore uzskata, ka tas izskaidrojams ar to, ka šajos deju veidos ir jāapgūst konkrētas kustības un figūras.

2.4. Dejas terapijas norise

Neatkarīgi no tā, kāda ir pacienta problēma, dejas terapijas seansu veido četri posmi – "sagatavošanās fāze, inkubācijas posms, apgaismība un novērtēšana"³⁹. Sagatavošanās fāzē tiek izmantoti dažādi iesildošie vingrinājumi, savukārt inkubācijas fāzē koncentrējas uz relaksāciju. Apgaismības posmā notiek mācīšanās par katras kustības simbolismu un ietekmi. Nodarbība beidzas ar vērtēšanas procesu, kura laikā cilvēks atkal atbrīvojas un novērtē piedzīvoto.

Līdzīgi psihoterapijas seansi ar deju terapijas seansi parasti sākas ar sarunu, kuras laikā tiek pārrunāti pacienta, ģimenes vai grupas mērķi, rūpes un problēmas. Pēc sākotnējās sarunas atšķirībā no terapieti, kas problēmu risināšanai izmanto runāšanu, mākslas terapieti rosina savus pacientus izpausties un komunicēt radoši. Dejas terapijas gadījumā – izmantojot kustību. Citos mākslas terapijas virzienos pacientam var lūgt uzzīmēt kādu ideju, iejusties lomu spēlē, darboties ar figūrām smilšu kastē, aprakstīt savas emocijas īsā stāstā vai izpausties, spēlējot kādu mūzikas instrumentu. Tāpat sesijas sākumā tiek izmantota kāda iesildošā aktivitāte, piemēram, izstaipīšanās vai kādas vienkāršas kustības, kuru laikā pacientam ir iespēja relaksēties un pierast pie apstākļiem, bet terapietam – novērtēt pacienta garastāvokli un izvērtēt piemērotākās darba metodes. Turpinājumā atkarībā no izvēlēta deju veida notiek aktīvā darbība – dejošana. Tās laikā cilvēks mācās uztvert savu ķermeni, izrādīt emocijas, stāstīt stāstu. Visbeidzot terapeits un pacients atgriežas pie sarunas, kuras laikā pārrunā aktīvajā posmā pieredzēto un sajūto.

³² Rylatt, Paula. "The Benefits of Creative Therapy for People with Dementia", *Nursing Standard*, Academic Search Complete, <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22616268>

³³ Judith Lynne Hanna, "The Power of Dance: Health and Healing", *The Journal of Alternative and Complementary Medicine*, Volume 1, Number 4, 1995, 323, http://rachelot.weebly.com/uploads/3/9/2/6/392646/dance_reference.pdf

³⁴ Marie-Sophie Kiepe, "Effect of dance therapy and ballroom dances on physical and mental illnesses: A systemic review", *The Arts in Psychotherapy*, 39 (2012).

³⁵ Judith Lynne Hanna, "The Power of Dance: Health and Healing", *The Journal of Alternative and Complementary Medicine*, Volume 1, Number 4, 1995, 324, http://rachelot.weebly.com/uploads/3/9/2/6/392646/dance_reference.pdf

³⁶ Marie-Sophie Kiepe, "Effect of dance therapy and ballroom dances on physical and mental illnesses: A systemic review", *The Arts in Psychotherapy*, 39 (2012).

³⁷ Judith Lynne Hanna, "The Power of Dance: Health and Healing", *The Journal of Alternative and Complementary Medicine*, Volume 1, Number 4, 1995, 325, http://rachelot.weebly.com/uploads/3/9/2/6/392646/dance_reference.pdf

³⁸ Marie-Sophie Kiepe, "Effect of dance therapy and ballroom dances on physical and mental illnesses: A systemic review", *The Arts in Psychotherapy*, 39 (2012).

³⁹ *Eating Disorder Hope*, <http://www.eatingdisorderhope.com/treatment-for-eating-disorders/types-of-treatments/body-movement-dance-therapy#Types-of-Dance-Movement-Therapy>

2.5. Dažādi dejas terapijas veidi

Dejas terapijā tiek izmantoti dažādi deju veidi – sākot no modernās un klasiskās dejas līdz pat dažādu tautu dejām, balles dejas elementiem, aerobikai, linijdejām un citiem deju veidiem. Tomēr vairums pētnieku uzskata, ka dejas terapija pamatā attīstījusies no modernās dejas. Tas izskaidrojams ar to, ka, piemēram, balets, tautas un balles dejas ir tehniski sarežģītas, tajās bieži vien dejojājiem jau iepriekš ir noteiktas lomas un atrašanās vietas, kustības, kas jāatveido atkarībā no iecerētās horeogrāfijas. Savukārt modernā deja ir vairāk atvērta improvizācijai, eksperimentēšanai un cilvēka radošumam, tādējādi ļaujot pacientam brīvāk izpausties. Modernā deja balstīta uz dabisku ķermeņa kustību, kas ir brīva no jebkādām robežām, līdz ar to pacientam ir iespēja atvērties un izpausties tieši tik daudz, cik viņš vēlas un ir gatavs, un tas padara konkrēto deju personīgāku. Tā kā pastāv atšķirīgi viedokļi par to, vai visi deju veidi uzskatāmi par terapiju, darba turpinājumā tiks sniegts neliels ieskats par dažiem deju terapijas virzieniem.

Viens no deju terapijas veidiem ir mediatīvā 5 ritmu deja. Šie 5 ritmi ir: plūstošs, stakato (īss, aprauts ritms), haoss, liriskais un miers (klusums)⁴⁰. Šīs nodarbības laikā cilvēks iepazīstas ar atšķirīgu ritmu būtību, kustībām un to nozīmi, attīsta emocijas un izdejo sajūtas. Katram no ritmiem piemīt sava būtība, skaņa, kustība, nozīme un emocijas. Šajā nodarbībā cilvēks nemācās deju soļus, tā vietā caur intuitīvu ķermeņa valodu cilvēks sevi meklē kustības, kā izpaust savas emocijas, ko rada konkrētais ritms. Katrs cilvēks veido pats savu horeogrāfiju, un katru reizi tā ir atšķirīga. Viena no 5 ritmu dejas pamatlicējām, Gabriela Rota (*Gabrielle Roth*), to aizsākusī, nomainot ierastos deju soļus un pazīstamos ritmus pret improvizāciju pie bungu ritmiem. G. Rota skaidro, ka "slimība ir kūtrums. Kustība ir dziedēšana. Šamaniskais darbs skaidro dejušanu no iekšpuses. Ja ķermenis ir kustībā, notiks pārmaiņas. Cilvēkam ir lemts kustēties: no plūstošas kustības uz stakato, caur haosu liriskā un atpakaļ miera stāvoklī, no kā cēlušās visas kustības. Ļaujot sirdij kustēties, jārēķinās ar dažādām emocijām, kuras mainīs cilvēku. Asaras pārvēršas smaidos, dusmas apskāvienos... Gars kustībā tiek ārstēts, paplašināts, tas riņķo ārpus ķermeņa, vadot cilvēku cauri apziņas slāņiem, no kūtruma ekstāzē. Ļaujies garam, un tu tiks pārveidots"⁴¹. Šī dejas terapijas veida uzdevums ir iemācīt cilvēku radoši izpaust savas dusmas, savas vajības, emocijas, bažas un atklāt savas robežas, caur deju mainīt savu pasaules uztveri un personību.

Lai atklātu 5 ritmu dejas terapeitisko dabu, jāatsakās no visa ierastā – no fiziskā kūtruma, no saspringtiem muskuļiem, no emocionālās bagāžas, no pieņēmumiem, dogmām, attieksmes pret dažādiem jautājumiem. Katrs ritms ir kas vairāk par vienkāršu dejas improvizāciju. Nodarbība ir izstrādāta tā, lai katrs no ritmiem veicinātu atsevišķu psihiķa daļu atvēršanos. Piemēram, haosa ritmu G. Rota pielīdzina pubertātei⁴² ar tai raksturīgo trakumu, mainīgumu un nemieru. Katrs ritms simbolizē kādu no cilvēka emocionālajiem stāvokļiem. Plūstošais ritms cilvēku iemāca būt plūstošam savā ķermenī. Tas ir kā savienojums ar cilvēka iekšējo būtību. Cilvēks ieklausās savā būtībā, tādējādi ļaujot atvērties arī citiem ceļiem uz citām emocijām. Cilvēki, kuri ļaujas plūstošajam ritmam, ir "lokani, plastiski, pakļāvīgi un ļauj savām pēdām sevi vest turp, kur tās ved"⁴³. Stakato ritms tiek lietots, lai izmantotu nodarbības dalībnieku vīrišķo enerģiju. Stakato ritmam raksturīgi izteikti sitieni, tas ir spēcīgs un veicina saikni ar pārējo pasauli. G. Rota uzskata, ka "stakato ir vērti uz sirdi. Tas ir ritms, kas valda pār mūsu lineāro pasauli, pār mūsu cīnītāja garu, par pusi, kas izpaužas kā patiesība un skaidrība. Tā ir daļa, kas pastāv par to, kas mums rūp, ko mīlam un kurus mīlam. Stakato ir cilvēku plūstošās būtnes aizstāvis"⁴⁴. Cilvēki, kuri pilnībā ļāvušies stakato ritmam, ir tieši, skaidri, savienoti ar savu sirdi un nebaidās izpaust to, ko jūt. Neatkarīgi no tā, vai stakato tiek dejots individuāli vai grupā, tā vienmēr ir spēcīga pieredze. Haoss ļauj pilnībā atbrīvot ķermeni – vispirms tiek atbrīvota galva, tad mugurkauls, gurni, pēdas, kustībām kļūstot aizvien ātrākām un pārspējot domu ātrumu. "Haoss cilvēku ved ceļojumā no "es nevaru" uz "es to darišu". Šis ritms atbrīvo no visām idejām par to, kas esam, un sniedz pieredzi par to, kā ir būt pilnīgam, brīvam, intuitīvam un radošam"⁴⁵. Dejušanu haosa ritmā varētu raksturot kā izraušanos, nebaidīšanos no neparedzamā. Liriskais ritms ir kā pāreja, kas ļauj cilvēkam iziet no haosa ritma radītā emocionālā stāvokļa. G. Rota to raksturo kā "fizisku, enerģētisku, emocionālu un garīgu atdzimšanu"⁴⁶. Liriskais ritms cilvēku savieno ar viņa cilvēcīgo dabu, tas drīzāk ir stāvoklis, nevis ritms, jo var sevi ietvert jebkura iepriekš aprakstītā ritma maigāku formu. Tas cilvēkam ļauj sevi atklāt cieņu un godīgumu pašam pret sevi. Pēdējais no 5 ritmiem ir miera stāvoklis jeb klusums. Tomēr būtiski uzsvērt, ka miers nav tas pats, kas nekā nedarišana. Kā norāda G. Rota, "miers kustas, tas kustas mūsos un mums apkārt. Fiziski, miera dejā, mēs kustamies palēninājumā – kā neparedzami *Tai-Či* meistari"⁴⁷. Šajā posmā tiek aktivizēta kā

⁴⁰ What are the 5rhythms, 5Rhythms, <http://www.5rhythms.com/gabrielle-roths-5rhythms/what-are-the-5rhythms/>

⁴¹ Gabrielle Roth, In: Sarah Cook, Karen Ledger and Nadine Scott, *Dancing for Living. Women's experience of 5 Rhythms dance and the effects on their emotional wellbeing*, Sheffield: UK Advocacy Network, 2003, 3, http://www.mentalhealth.org.uk/content/assets/PDF/publications/dancing_for_living.pdf?view=Standard

⁴² Gabrielle Roth, *5 Rhythms of Gabrielle Roth in her own words*, <http://www.radiancedance5rhythms.com/articles-and-links/5RhythmsDancebyGabrielleRoth.pdf>

⁴³ What are the 5rhythms, 5Rhythms, <http://www.5rhythms.com/gabrielle-roths-5rhythms/what-are-the-5rhythms/>

⁴⁴ What are the 5rhythms, 5Rhythms, <http://www.5rhythms.com/gabrielle-roths-5rhythms/what-are-the-5rhythms/>

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Ibid.

sievišķā, tā arī vīrišķā cilvēka daba, tās abas saplūst vienā dejā. Beigās cilvēki nonāk sēdošā meditācijas pozā un visu iepriekšējo ritmu radītās sajūtas saplūst vienā – mierā. Salīdzinot ar ikdienas dzīvi, tiek skaidrots, ka šis stāvoklis ir piemērojams visām beigām, ar ko sastopamies savā ikdienā – dejas beigas, dienas, attiecību vai dzīves beigas. “Labas beigas nozīmē atbildības uzņemšanos par visu ceļojumu, gudrības iegūšanu no mūsu pieredzes, lai nākamo vilni vai apli varētu sākt tīri un nenesot līdzī pagātni”⁴⁸. Kaba Ananda (*Kabba Anand*), kas ilgstoši praktizē austrumu medicīnu, raksturojot 5 ritmu deju, to saista arī austrumu medicīnu un skaidro, ka tā atzīt kustību terapeitisko ietekmi uz ķermeni. Apzināta kustība veicina fizisko, emocionālo un garīgo enerģiju cirkulāciju. Tāpat austrumu medicīna atzīst arī emociju nozīmi, to, ka ir svarīgi atpazīt un atzīt savas patiesās emocijas dažādos dzīves apstākļos. K. Ananda norāda, ka 5 ritmu dejas laikā cilvēki labāk iepazīst paši sevi un citus. Viņaprāt, 5 ritmu deja atklāj trīs attiecību līmeņus – sākot ar uzmanību un interesi par savu deju, par savām sajūtām un kustībām. Kad cilvēks ir apradis ar sevi, viņš sāk izzināt attiecības ar citiem, tomēr nezaudējot saikni ar sevi. Šis līmenis sniedz izpratni par to, ka katrs cilvēks ir daļa no pasaules. Dejojot kopā, cilvēki iemācās būt toleranti viens pret otru, kā arī gūt un sniegt labumu sabiedrībai⁴⁹.

G. Rota uzsver: “Ritms ir patvērums, kustība ir zāles, un enerģija ir valoda.”⁵⁰

“Ja tu spēj staigāt, tad tu spēj dejot, ja tu spēj runāt, tu spēj dziedāt,”⁵¹ vēsta sens zimbabviešu teiciens, kas atspoguļo arī Āfrikas dziednieciskās dejas būtību. Āfrikā deja nenožīmē tikai kustību – tā ir dzīves svinēšana, un tai piemīt dziednieciskās spējas. Šīs dejas veids cēlies no afrikāņu ikdienas un dabā novērotajām kustībām. “Āfrikas cilšu iedzīvotāji izveidojuši specifiskas dejas, kurās apvienota dabas enerģija. Caur deju viņi kļūst par putniem, par vēju, par uguni un čūskām”⁵². Līdzīgi kā ar 5 ritmu deju, arī ar afrikāņu dziedniecisko deju var nodarboties jebkurš. Dejas pamatlēcēja *Wyoma* piedāvā sešus afrikāņu dejas veidus: “*Sowu* – dzīvības deja no Ganas, *Gbegbe* – aicinājums uz iztēli un spēku no Kotdivuāras, *Focodaba* – pēcīerosināšanas groza deja no Bambaras Gvinejā, *Umoya* – Dienvidāfrikas deja enerģijas piesaistīšanai no debesīm un zemes, *Nago* – Afro-Haiti karotāju deja, lai apstiprinātu savu varu un ipašumu, *Yonvalu* – čūsku dievības piesaukšanas deja”⁵³. Dienvidāfrikā, lai kļūtu par dziednieku, jāapgūst trīs ārstniecības pakāpes. Pirmā no tām ir zināšanas par augiem un to dziednieciskajām spējām. Otrā pakāpe tiek saukta par *vumis*, kas ir spēja meklēt ar prātu. Savukārt trešā ir dejojšana jeb *xentsa*⁵⁴. Šīs dejas veids, tāpat kā citi afrikāņu dejas veidi, ir piemērots kā jauniem, tā veciem, veseliem un slimiem vai fiziski ievainotiem cilvēkiem. *Xentsa* balstās uz sirdspukstiem, uz sirdspukstu spēju veicināt iekšēju mieru, mazināt nemieru un bažas. Pastāv uzskats, ka, praktizējot šo dejas veidu, iespējams nonākt meditatīvā stāvoklī,

kura laikā dejojotais savienojas ar saviem senčiem tā sauktā “upes pasaule” (“*river world*”)⁵⁵, nonāk pie atklāsmes vai atziņas, kurā dejojotais pēc tam dalās ar pārējiem dejojājiem vai sabiedrību. Darba autorei ir bijusi iespēja apmeklēt afrikāņu spēka deju, ko Latvijā piedāvā vairāki sporta klubi. Ja ierasti sporta klubā cilvēki pārvietojas sporta apavos un sporta tērpā, tad šajās nodarbībās dalībnieki tiek aicināti novilkt apavus, lai justu spēcīgāku saikni ar zemi (grīdu). Pēdās ir daudz jušanas receptoru un aktīvo punktu, kas nodrošina saikni ar dažādām ķermeņa daļām, līdz ar to arī izskaidrojama nepieciešamība dejojot basām kājām, tādējādi cilvēks ir jutīgāks un dejas laikā gūtās emocijas iespējams izjust spēcīgāk. Šīs nodarbības laikā tiek izmantoti afrikāņu mūzikas ritmi, kuros liels uzsvars ir tieši uz bungu ritmiem. Ir izstrādātas dažādas kustību kombinācijas (saules sveikšana līdzīgi kā jogā, laistišanās ar ūdeni, bungu ribināšana un citas), kas sasauca ar to, ka afrikāņu dejas izmanto kustības no cilvēku ikdienas dzīves un dabas parādībām. Tāda veida nodarbība sniedz ne tikai lielu fizisko slodzi (ar nosacījumu, ka cilvēks pilnībā atveras un ļaujas deju ritmiem), bet arī emocionālo pacēlumu un spriedzes noņemšanu.

Arī jogas deja var tikt pielietota terapeitiskos nolūkos. Dejas jogā jeb *Ashe Namaste* tiek skaidrots, ka deja ir disciplīna ar nodomu sasniegt augstākās zināšanas un mieru. Dejas terapeits un arī klients šajā gadījumā ir pilnveidojies jogs, kurš savu meistarību izpauž caur performanci, esot tādā kā transa stāvoklī⁵⁶. Arī 5 ritmu deja tiek runāts par transa stāvokli, kura laikā cilvēks sasniedz tādu emocionālu stāvokli, ka ir spējīgs ieskatīties savā dziļākajā būtībā un vienlaicīgi sevi vērot no malas. Jogi deju pielīdzina ekselencei un skaidro, ka tā ir dievbijīga un attīroša tāpat kā joga. Jogas deja ir cildena⁵⁷, tās laikā cilvēks izprot savu ķermeni un iemācās pasargāt to no ārējām ietekmēm. Darba autore piedalījusies *kundalini* jogas nodarbībā, kurā izmantota dejas joga. Ņemot vērā iepriekš minēto, autore saskatīja šajā nodarbībā līdzību ar 5 ritmu deju. Proti, nodarbība tika sākta ar meditēšanu, atbrīvošanos. Tam sekoja posms ar aktīvāku mūziku, kuras pavadījumā tiek atbrīvota galva, kakls, pleci, rokas. Nākamajā posmā nodarbības dalībnieki cēlās kājās, lai izkustinātu gurnus, muguras, kājas, visbeidzot iesaistot visu ķermeni. Šis posma pavadījums bija aktīvāka un ritmiskāka mūzika, kas veicinājusi arī enerģiskākas kustības un atklātākas emocijas. Pēdējais posms bija nomierināšanās posms, kurā dalībnieki atgriezās sēdus stāvoklī, ko vēlāk nomainīja guļus stāvoklis un pilnīga atslābināšanās. Autore secina, ka šī jogas nodarbība bijusi kā saīsināta 5 ritmu dejas versija, kurā arī izmantoti dažādi mūzikas ritmi – nodarbība sākta plūstoši, pārejot pie aktīvāka posma, ko iespējams pielīdzināt stakato vai haosa ritmam, un beigta miera stāvoklī.

3. DEJAS TERAPIJA LATVIJĀ

Latvijas Deju un kustību terapijas asociācija apvieno deju un kustību

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Kabba Anand, “Healing with Dance Through 5Rhythms”, *Accupuncture Today*, April, 2011., Vol.12, Issue 04, <http://www.acupuncturetoday.com/mpacms/at/article.php?id=32378>

⁵⁰ Gabrielle Roth, *5 Rhythms of Gabrielle Roth in her own words*, <http://www.radiatedance5rhythms.com/articles-and-links/5RhythmsDancebyGabrielleRoth.pdf>

⁵¹ *Traditional African Dance, Wyoma Dance and Holistic Therapy*, <http://www.wyomadance.com/teaching.html>

⁵² *African Healing Dance* Soundstrue.com, <http://www.soundstrue.com/shop/598/598.pd>

⁵³ Ibid.

⁵⁴ King, Anna, “Healing through dance. Anna King talks to traditional healer John Lockley about the healing power of dance”, *Galway Independent*, 12 January 2005, <http://www.african-shaman.com/wp-content/uploads/healing-through-dance.pdf>

⁵⁵ King, Anna, “Healing through dance. Anna King talks to traditional healer John Lockley about the healing power of dance”, *Galway Independent*, 12 January 2005, <http://www.african-shaman.com/wp-content/uploads/healing-through-dance.pdf>

⁵⁶ Asanarte. *Yoga and Dance Therapy*, http://www.yogadancetherapy.com/yoga_dance.php

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ Latvijas Deju un kustības terapijas asociācijas mājaslapa, <http://www.dkt.lv/lv/terapeiti/praktizejosie-deju-un-kustibu-terapeiti>

terapeitus, studentus un speciālistus. Šīs asociācijas mājaslapā esošā informācija liecina, ka Latvijā darbojas septiņpadsmit sertificēti un diplomēti dejas terapeiti⁵⁸. Pašlaik vienīgā augstākās izglītības iestāde, kas sagatavo mākslas terapeitus, ir Rīgas Stradiņa universitāte, kur iespējams specializēties četros mākslas terapiju virzienos. Dejas terapija ir cieši saistīta ar psiholoģiju, un dejas terapijas speciālistam vēlama iepriekšēja pieredze dejā. Tomēr, lai kļūtu par dejas terapeitu, obligāta prasība nav augstākā izglītība psiholoģijā vai horeogrāfijā.

Tāpat kā citviet pasaulē, arī Latvijā dejas terapiju lielākoties izmanto rehabilitācijā un psihoterapijā dziednieciskos nolūkos. Dejas terapijas nodarbības tiek piedāvātas gan rehabilitācijas centros un slimnīcās, gan atsevišķās privātp praksēs. Autore uzskata, ka dejas terapija Latvijā ar laiku gūs savu atpazīstamību un tiks novērtēta tās dziedējošās īpašības. Latvijā ir augsti attīstīta deju kustība (gan tautiskās dejas, gan klasiskā un modernā deja un citas), kas nozīmē to, ka cilvēki zina, kādas emocijas spēj sniegt deja. Nepieciešamības gadījumā cilvēki arī atklāj dejas terapiju un ļaujas sevis pilnveidošanai caur to.

SECINĀJUMI

Dejas terapija ir viens no mākslas terapiju veidiem. Māksla dziedniecībā izmantota jau kopš seniem laikiem, taču apzināta tās izmantošana tika uzsākta līdz ar psihoterapijas attīstību.

Dejas terapija ir iespēja caur fizisku darbību, caur kustību uzrunāt emocionālas tēmas – mazināt stresu, pieņemt savu izskatu, uzlabot savu pašapziņu, attīstīt komunikācijas prasmes. Dejas terapijas nolūks nav iegūt skaistu ķermeni vai dedzināt kalorijas, bet gan izveidot labvēlīgas attiecības ar savu ķermeni.

Dejas terapijas stūrakmens ir pieņēmums par ķermeņa un prāta savstarpējo saikni. Dejas terapija neārstē slimības kā tādas, bet gan dziedē slimību radītās sekas. Dejas terapijā slimība tiek uztverta kā pacienta reakcijas veids uz savu slimību, tas, kā reaģē viņa ģimene un apkārtnē sabiedrība. Tomēr būtiski uzsvērt, ka ar dejas terapiju nenodarbojas tikai slimi cilvēki vai cilvēki ar problēmām.

Lai arī ir dejas terapijā iespējams pielietot dažādus deju stilus, tomēr visas deju terapijas nodarbības vieno ietvars, kurā tās norisinās. Proti, ir pieņemts, ka nodarbība sastāv no četrām fāzēm, no kurām katrai ir savs mērķis – sagatavot klientu nodarbībai, atslābināties, aktīvi darboties dejojot, pārdomāt un pārrunāt pieredzēto ar terapeitu vai grupu, ja nodarbība norisinās grupā, kā arī noslēgt nodarbību ar atslābināšanos. Starp pētniekiem un speciālistiem ir izplatīta diskusija par to, vai visi deju stili ir pielietojami terapijā, jo tādas dejas kā, piemēram, balets, balles dejas vai tautiskās dejas, kur klientam jāapgūst konkrēti soļi un soļu kombinācijas, neļauj pilnībā atslēgties un improvizēt, līdz ar to varētu rasties jautājums par šo deju stilu dziedāšanas spējam. Tomēr pētījumi liecina, ka arī šie deju stili ir pielietojami terapijā. Vienīgi tādā gadījumā terapeitam jāpārliecinās, ka soļu apguve neapgrūtinās klientu un neradīs viņam nepatīkamas sajūtas. Šie deju stili arī pozitīvi ietekmē veselību – uzlabo atmiņu, socializēšanās spējas, kustību koordināciju.

Bieži vien speciālisti izmanto integrēto mākslas terapijas pieeju, apvienojot divas vai vairākas mākslas terapijas metodes.

Deja būtu jāuztver kā potenciāli spēcīgs, tomēr pagaidām līdz galam nenovērtēts un nepietiekami izpētīts līdzeklis cilvēku labsajūtas veicināšanai, novēršot slimības un veicinot dziedāšanu. Dejas terapijā ir būtiski izslēgt savus aizsargmehānismus, lai pilnībā ļautos

tās dziedinošajām spējām. Tādā ziņā pieaugušie varētu mācīties no maziem bērniem, kuri, līdz ko sāk slieties uz kājām, dzirdot mūzikas ritmus, ļaujas to varai un kustas absolūti dabiski, nedomājot par to, kā viņi izskatās no malas, ko domās citi un kā izskatās viņu augums. Darba sākumā tika izvirzīts mērķis noskaidrot, kāda ir dejas ietekme uz cilvēka vispārējo veselību un labsajūtu. Apkopojot visu iepriekš minēto, autore secina, ka deja uz vispārējo veselību atstāj pozitīvu iespaidu un dejas terapijai piemīt dziedinoša ietekme.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN INFORMATĪVO AVOTU SARAKSTS

Literatūra:

1. Alpert, Patricia T., *The Health Benefits of Dance*, In: *Home Health Care Management Practice* 2011 23: 155, originally published online 2 December 2010, <http://hmc.sagepub.com/content/23/2/155>
2. Anand, Kabba, "Healing with Dance Through 5Rhythms", *Accupuncture Today*, April, 2011., Vol.12, Issue 04, <http://www.acupuncturetoday.com/mpacms/at/article.php?id=32378>
3. Cook, Sarah, Ledger, Karen and Scott, Nadine, *Dancing for Living. Women's experience of 5 Rhythms dance and the effects on their emotional wellbeing*, Sheffield: UK Advocacy Network, 2003, http://www.mentalhealth.org.uk/content/assets/PDF/publications/dancing_for_living.pdf?view=Standard
4. Goodill, Sharon W., *An Introduction to medical Dance/Movement Therapy: Health Care in Motion* (London: Jessica Kingsley Publishers, 2005).
5. Hanna, Judith Lynne, "The Power of Dance: Health and Healing", *The Journal of Alternative and Complementary Medicine*, Volume 1, Number 4, 1995, http://rachelot.weebly.com/uploads/3/9/2/6/392646/dance_reference.pdf
6. Kiepe, Marie-Sophie, "Effect of dance therapy and ballroom dances on physical and mental illnesses: A systemic review", *The Arts in Psychotherapy*, 39 (2012).
7. King, Anna, "Healing through dance. Anna King talks to traditional healer John Lockley about the healing power of dance", *Galway Independent*, 12 January 2005, <http://www.african-shaman.com/wp-content/uploads/healing-through-dance.pdf>
8. Malchiodi, Cathy A. "Expressive Therapies. History, Theory, and Practice", *Expressive therapies*, New York: Guilford Publications, 2005.
9. Roth, Gabrielle, *5 Rhythms of Gabrielle Roth in her own words*, <http://www.radiatedance5rhythms.com/articles-and-links/5RhythmsDancebyGabrielleRoth.pdf>
10. Rylatt, Paula. "The Benefits of Creative Therapy for People with Dementia", *Nursing Standard, Academic Search Complete*, <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22616268>
11. Vega, Selene, "Dance Therapy Overview", *Spiritmoving.com*, 1992, <http://spiritmoving.com/wordpress/wp-content/uploads/Dance-Therapy-overview-19921.pdf>

Interneta resursi:

12. Latvijas deju un kustības terapijas asociācijas mājas lapa, <http://www.dkt.lv/lv>
13. Kas ir deju terapija?, Latvijas Avīze, https://www.youtube.com/watch?v=mK--iFFp_Vg
14. Nacionālais veselības centrs, <http://www.vmnvd.gov.lv>
15. Rīgas Stradiņa universitātes mājas lapa, <http://www.rsu.lv>
16. American Cancer Society, <http://www.cancer.org>
17. Asanarte. *Yoga and Dance Therapy*, <http://www.yogadancetherapy.com>
18. Curated Quotes, <http://www.curatedquotes.com/inspirational-quotes/dance/>
19. *Eating Disorder Hope*, <http://www.eatingdisorderhope.com>
20. Soundstrue.com, <http://www.soundstrue.com>
21. Wyoma Dance and Holistic Therapy, <http://www.wyomadance.com>
22. 5Rhythms, <http://www.5rhythms.com>

LATVIJAS VALSTS DZIMŠANAS DIENA!

Teksts: Kaiva Krastiņa fil!, daugaviete

Foto: com! Kaspars Filips Dobrovolksis, ventonus; Anda Jēkabsone

Lepnums, satraukums, gaidas, prieks un mazliet skumjas! Šis emociju kokteilis 18. novembra rītā pārņem tos, kam Latvijas vārds asinīs ierakstīts. Korporāciju biedriem ir skaidrs, ar ko sākas Latvijas dzimšanas dienas rīts. Ar došanos cauri vēl dusošai Rīgai, lai pulcētos pie Latvijas Universitātes, ar “Sveiki svētkos!”, ar rāmām čalām. Un, kad no visām pilsētas pusēm

krāsas nēsājošā tauta ir satecējusi pie savas Alma Mater, klusumā un cieņā simti un simti filistru, krāsnešu, fukšu un meiteņu dodas uz Brāļu kapiem, lai noliektu galvas pie Mātes Latvijas un godinātu tos bezbailīgos vīrus un puikas, kas atdeva savu dzīvību par valsts brīvību. Brīvību un valsti mums, mūsu bērniem un dzimtām, kur dzīvot, zelt un plaukt mūžam!

Korporanti pulcējas pie Alma Mater pirms gājiena.

Pa Brīvības ielu gājiena dalībnieki dodas uz Brāļu kapiem godināt Brīvības cīņās kritušos.

Ventonia comiltons ar Latvijas karogu, tam seko Studentu rotas karogs *Selsonia* pārstāvju rokās un P!K! prezidējošās korporācijas *Ventonia* trikolors.

Ikdienā pat nepamanām, cik mūsu ir daudz – gājiena sākums jau pazudis aiz līkuma, kamēr noslēgums vēl parāda godu Brīvības piemineklim.

S!P!K! prezidējošai korporācijai *Dzintra* seko pārējās studenšu korporācijas.

Katrs konvents šogad gājienu
pārstāvēts ar 20 līdz 70
dalībniekiem.

Šī semestra jubilāre *Imeria*.

Gājienu noslēdz akadēmiskās vienības.

Pie Rīgas Jaunās Svētās Ģertrūdes baznīcas gājiens nogriežas uz Cēsu ielas.

MĀCĪTĀJA FIL! MĀRA ĶIRSONA, VENTONUS UZRUNA

Praviētis Amoss dzird, ko Dievs, tas
Kungs, saka par tiem laikiem. Un man
liekas, tie laiki bija līdzīgi šiem laikiem!

"Es ienīstu jūsu svētku dienas un
neieredzu tās, un nevaru panest pat jūsu
sapulču smaku! (...) Bet lai tiesa plūst kā
straume un taisnība kā mūžīgs strauts!"

Kā ir Latvijā šodien ar taisnību?

Vai latvieši šodien grib dzirdēt, kā tad ir
ar viņiem?

Vai tas ir taisnīgi, vai tas ir godīgi, ka
burši dzied "tad asinis liešu...!", ja viņi
nav bijuši un arī tagad nav gatavi to
darīt?

Cik daudzi no jums esat savas asinis
lējuši, cik bijuši gatavi asinis liet
dzimtenes labā un, starp citu, vai dažās
devīzēs nav runa par tādām lietām kā
dzimtene, taisnība utt.?

Pacieliet rokas, kuri esat asinis lējuši
dzimtenes labā!

Cik daudzi esat dienējuši Latvijas
bruņotajos spēkos? Tas nozīmē, ka tu
esi gatavs savas asinis liet. Tādi kā,

Korāli dzied Prezidiju konventa vīru koris, diriģents fil! Arnis Paurs,
tervetus, kopā ar pūtēju kvartetu.

piemēram, Kārlis Līdaks.

Un citi? Pacieliet rokas!

Un es jau zinu, bija jau karjera utt.

Un kā tad ar zemessargiem? Tādi kā,
piemēram, Kārlis Kamradzis vai Mārtiņš
Tisenkopfs.

Un citi? Pacieliet rokas!

Zemessardzi jau var savienot ar karjeru!

Mani ļoti iepriecina tas, ka tie, kuŗi līdz
šim nav neko tādu darījuši, tagad redz
tādai rīcībai jēgu, pat nepieciešamību, jo
tas arī palīdzēs viņiem sadzīvot pašiem
ar sevi.

Starp tiem, kuŗi ir gatavi spert jaunus
soļus šinī virzienā, ir arī viena imeriete!

Vai atceraties dzeju "Kā cepuri vai kakla
autu var svētkos nēsāt arī tautu"?

Tie, kuŗi tā nedarīja, bija Studentu
rotā, Cēsu skolnieku rotā, un, starp citu,
jaunākais no tiem bija – cik gadu vecs?

Šiem ir jāpieskaita troickieši, Imantas
pulks, igauņi, leģionāri. Un gan jau jums
katram nāk prātā daudzi citi, kas iederas
šinī kategorijā!

Pagājušajā nedēļā sakarā ar Latvijas
Televīzijas 60 gadu jubileju es noskatījos
filmu "Mājup ar uzvaru".

Tas ir jauki un nemaz nav tik
grūti – uzvarēt kādu citu.

Bet kā ir uzvarēt pašam sevi?

Uzvarēt, pārvarēt to, kas mani
verdzina. Un tas bieži jo bieži esmu
es pats! Tie esam mēs paši!

Ar to, ka pārvaru pats sevi, es sevi
iegūstu! Mēs iegūstam paši sevi,
pārvarēdami sevi.

Ar to, ka es iesaistos kādā lietā, kas ir
lielāka par mani, lielāka par mums, es
kļūstu lielāks par to, kāds es biju.

Mēs kļūstam par cilvēkiem, kas ir lielāki
par tiem, kādi bijām!

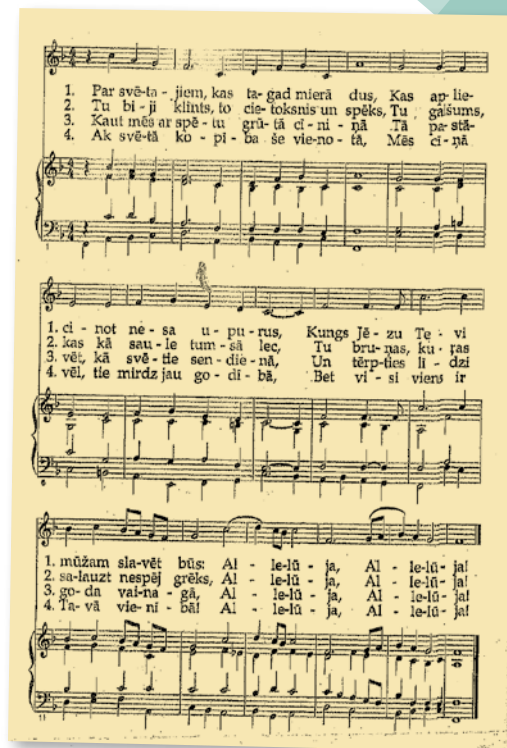
Pārstājot uzņemt galvenokārt selfiju un
tātad vairs neesot vienmēr bildes centrā,
es redzu sevi jaunā, lielākā kontekstā,
piedzīvoju jaunu "raison d'être" [iemeslu
eksistencei] pats sev!

Vai šis un tas, kas pēdējā laikā ir noticis
p!k! aprindās, neliecina, ka arī mūsu
aprindās ir iestājies selfiju laiks?

Apšaubāmi motīvi tiek slēpti zem it kā
cēliem motīviem!

Viens poļu rakstnieks nesen teica sakarā
ar Auschwitz-Birkenau: "Kad esmu
Aušvicā, es sāku skatīties uz pasauli un
pats uz savu dzīvi. Es sev atgādinu, kas
ir svarīgs un ko ir tik viegli aizmirst.
Nāves valstībā tu vari atrast dzīves jēgu.
Pasaules lielākajā kapsētā es zinu, kāpēc
es dzīvoju."

Vai es drikstu cerēt, ka arī tu kaut ko
līdzīgu piedzīvo un/vai piedzīvosi šorīt,
šeit?!

5. Un ceļš, kad saurs un cīņa līgstoša, Skar ausi tālā dziesmā uzvara,
Tad drosmes pilna top sirds gurstoša,
Allelūja, Allelūja!
6. Ak gaismas rītis, kas ievē dzīvībā, Kad līdzās svētie Tava godībā,
Mēs Tevi, Jēzu teiksim mūžībā!
Allelūja, Allelūja!

Nelielajā Mēness ielā soļu troksnis atbalsojas starp mājām un modina guļošos ļaudis.

Studentu rotas karogu nes Atsevišķās Studentu rotas korporācijas s/l oldermanis fil! Dzintars Dārziņš, Selonija.

Garais ceļš, agrā rīta stunda un ikreiz mīkļainie laika apstākļi nav šķērslis vecākiem filistriem ik gadu būt gājēju rindās.

Citiem šis ir pirmais gājiens.

Vecāki un jaunāki filistri, kas kavēti mērot garo ceļu.

Arī jaunā paaudze jāaudzina tradīciju garā.

*Kad manas Dzimtenes dārzos
Caur sniegu miķeļīši zied,
Stāv mana Tēvzeme vārtos,
Caur kuriem uz ziemu iet.
Kad manas Dzimtenes laukos
Vējš valsi sniegotu dej
Un slaidos karogu mastos
Sārtbaltas liesmas jau skrej,
Ir atkal novembra vidus,
Un laiku pieminam mēs,
Kad cauri tumsai, pret rītu
Bij' piedzimt Latvijai lemts.*

Inguna Būmane-Lūse

Akmenis, uz kā jūs stāvat, – jūsu,
Katra puķe, ko jūs redzat, – jūsu,
Koki, zāle, visa zeme – jūsu,
Debess augšā, telpa apkārt – jūsu
Tā kā acis, plecs un cietā plauksta,
Sūrsme, ko jūs savās sirdīs jūtat.
Tikai ticiet!

Aleksandrs Čaks "Mūžības skartie"

P!K! SENIORA COM! KRISTAPA ŠĒNFELDA, VENTONIA UZRUNA

Augsti godājamie rektori, akadēmisko
mūža organizāciju dalībnieki, dāmas un
kungi!

Es gribētu lūgt jūs pievērst uzmanību
dažiem uzvārdiem:

Voldemārs Atslēga

Jānis Bedrītis

Verners Ciguzis

Leonards Freimanis

Osvalds Krastiņš

Edgars Krieviņš

Jūlijs Pulehts

Arvīds Kārlis Putniņš

Vīlis Zeltiņš

Vecākais no viņiem bija tikai 20 gadus
vecs, jaunākajam – tikai 14...

Kā jau droši vien nojaušat, šie zēni nav
kādas korporācijas jaunākais fukšu coets,
lai gan es būtu neizsakāmi lepns katru no
viņiem saukt par savu brāli!

Šie zēni nekad neklūs vecāki, nepabeigs

skolu, nerasniegs savus sapņus,
un tas viss tikai tādēļ, ka viņi mīlēja
Latviju, gribēja redzēt to brīvu un
neatkarīgu,

tas viss tikai tādēļ, ka viņi atsaucās
vingrošanas skolotāja Alfrēda Lukstiņa
aicinājumam un pilnīgi brīvprātīgi devās
cīņā pret latviešu kaklakungiem un
paverdzinātājiem,

tas viss tikai tādēļ, ka viņi drosmīgā
cīņā par savas tautas brīvību atdeva
visdārgāko – savu dzīvību...

Šie Cēsu skolnieku rotas cīnītāji nebija
nekādi pašnāvnieki vai profesionāli
karavīri. Viņi bija zēni, jaunāki par
gandrīz katru no šodien te klātesošajiem.
Bet viņi nenobijās un cīnījās. Lai gan
viņiem nebija gandrīz nekādas iepriekšējas
militāras pieredzes, viņi nepameta kaujas
lauku un turpināja cīnīties arī tad, kad
viņu vidū bija pirmie kritušie.

Un te nu es gribētu lūgt katru no jums klusi

un patiesi, bez izlikšanās atbildēt sev:

– Ko es esmu gatavs šodien darīt, ja
situācija būtu līdzīga?

– Kāpēc es šodien esmu šurp atnācis?

Vai tāpēc, ka oldermanis vai audzinātāja
tā lika? Vai tāpēc, ka es nāku šeit pieminēt
kritušos karavīrus un pateikties Dievam,
ka man nav bijis jābūt viņu vietā?

Vai tomēr mēs te katru gadu 18. novembrī
nākam apliecināt savu gatavību
aizstāvēt Latviju, apliecināt, ka Latvijas
apdraudējuma gadījumā Studentu rotas
karogs nebūs aprakts dārzā zem ābeles vai
paņemts līdzī emigranta koferī, bet zem tā
pulcēsies visi konventi, ja vajadzēs – arī ar
ieročiem rokās.

Vīri!

Neesiet kurli un vāri,

Nelaidiet Daugavai pāri

Pat svešzemju biti vai spāri!

Klātesošos uzrunāja (no kreisās) S!P!K! t/l seniore com! Anna Antane, Dzintra, P!K! seniors com! Kristaps Šēnfelds, Ventonia, LU rektors profesors Mārcis Auziņš, RTU rektors profesors Leonīds Ribickis un LLU Konventa priekšsēdis profesors Voldemārs Bariss.

S!P!K! T/L SENIORES COM! ANNAS ANTANES, DZINTRA

Labrīt, akadēmiskā saime!

Par Latvijas karoga izcelsmi leģenda vēsta – tā sarkanā krāsa ir asinis, bet baltā radusies, kad kāds no drosmīgajiem senču karavīriem pasargājis karogu ar savu augumu. Atšķirībā no XX gadsimta sākuma šodienas debesīs nav sarkanas kara atblāzmas. Ir tikai baltā – jaunu puīšu un pieredzējušu vīru nosargātā brīvība.

Mēs šodien nācām šurp pa Brīvības ielu. Tad nogriezāmies pa Mēness ielu – Mēness latviešu mitoloģijā ir karavīru aizstāvis. Un visbeidzot mūsu ceļu rādīja Aizsaules iela, pateikdama priekšā – mēs nākam pie tiem, kas bija gatavi par savu zemi atdot savu dzīvi.

Taču šodien mēs nākam pieminēt šeit dusošo dzīves, jo idejas, par kurām viņi

nolika savu galvu, joprojām ir dzīvas. Mēs katrs esam šo ideju iemiesojums un tālāk nesējs.

Mēs nākam arī pie Mātes Latvijas, zem kuras kājām savulaik sabērts pa saujai zemes no katra Latvijas pagasta, gluži kā mēs šeit katru gadu – pa cilvēkam, pat vairākiem no katras puses.

Māte Latvija nav tikai mītisks tēls. Viņa ir katra māte, sieva, līgava, kas audzināja dēlus un atbalstīja vīrus, kuriem bija svarīgi pastāvēt par savu zemi. Māte Latvija šeit sargā mūžīgo uguni – reizē gan gādīgu pavadu, pie kura sildīties, gan atgādinājumu par to, kā mums jādeg par savu Latviju un tās krāsām. Tās nesam sevī, arī nepiespraustas pie mēteļa atloka. Tās ik dienu ir mūsu sirdīs, prātos, idejās un darbos.

Gājiena laikā klusējot pārdomājām arī, ko šogad esam darījuši Latvijas labā. Esmu pārliecināta: ja mēs katru rītu pieceltos ar domu – kā es šodien varu padarīt Latviju labāku? – iespējams, nākamgad katram solim no Latvijas Universitātes līdz šejieni pietiktu pa paveiktam darbam, ko atcerēties. Lai izdodas!

Dodoties pie Mātes Latvijas.

*Tu, mazā saule, kura saglabāta
No seniem laikiem, cik tavs zīmogs svēts!
Cik acs man tavu mirdzējumu skata,
Uz tālām dienām dvēle lidot mēdz.*

*Ak, Strēlnieki! Es jūtu svētu baismu,
Šo mazo zīmi atkal uzskatot.
Ar dievīgu un žilbinošu gaismu
Sāk zobens šis un saule uzliesmot.*

Jānis Akuraters

ATRAST SAVU LATVIJU TĒRBATĀ

Autore: fil! Ilze Borodkina, dzintra et indlaensis

Foto: no personīgā arhīva

Kopš esmu dzintra, 18. novembris, vismaz tā rīta puse, allaž bijis likumsakarīgi nemainīgs – ceļā uz Latvijas Universitātes galveno ēku sajūst, kā rīta tumsa lēnām pārtop rāmā rīta nokrēslā, tad kā sīkam pilienam akadēmiskās saimes strauvē vienmērīgā gaitā doties uz Brāļu kapiem, sastapt īstu gaismu, un, visbeidzot, ja laikapstākļi lutinājuši, pie Brāļu kapu mūžīgās uguns sasveicināties ar svētku rīta sauli – tikpat mūžīgu.

Taču šogad bija citādi – jau maijā, kad Tartu Universitātē sākās reģistrācija rudens semestra kursiem, tapa skaidrs, ka lekciju dēļ zīmīgajā dienā būšu otrpus Latvijas–Igaunijas robežai. Un lai arī tā būs Tērbata, kur lielā mērā aizsākusies gan latviskā pašapziņa, gan latviešu akadēmiskās organizācijas, tomēr ne Rīgā, ne pie Latvijas Universitātes, ne tur, kur parasti. Šī atklāsme prieku neraisīja.

Taču – jebkurā situācijā daudz lielāka jēga ir priecāties par to, kas ir, nekā bēdāties par to, kā nav. Arī šādā. Galu galā, piecdesmit garus gadus latvieši visā pasaulē prata svinēt Latvijas svētkus par spīti smagajam dzelzs priekškarā, kas šķīra no šīs zemes. Esot vien pārsimt kilometru un vienu nedēļu ārpus Rīgas, paziņot, ka tāpēc svētki iet gar degunu, būtu grēks. Šogad arī es mācījos svinēt to Latviju, kas nevis ieraugāma, saozāma, sagaršojama, izstaigājama, bet to ļoti savējo, kas allaž ir līdzī sirdī, lai cik tālu dotos. Un, ja tā pavisam godīgi, tagad, atskatoties uz veselu nedēļu ilgušo svinēšanu, gribu apgalvot – ikvienam vajadzētu 18. novembrī kādreiz sagaidīt otrpus robežai. Lai paskatītos no malas uz to, ko mili, un iemilētu vēl vairāk.

Protams, nevar noliegt – piederība akadēmiskajai pasaulei deva lielu artavu svētku sajūtās. *Dzintras* sadraudzības korporācija *Indla*, kas nu jau otro semestri ir arī mana korporācija, nebija trīsreiz jāpārlicina, ka 14. novembra tējas vakars – eksterns pasākums, uz kuru aicinātas visas akadēmiskās organizācijas, – rīkojams par Latvijas tēmu, jo atrodas tieši pa vidu zīmīgajiem datumiem – 11. un 18. novembrim.

Lekciju par latviešu tradīcijām un rakstu zīmēm apsolīja un nolasīja Ilze Zagorska, kura Tartu Universitātē pasniedz latviešu valodu un kultūru, bet mēs pēc trīsdienīgiem virtuves darbiem galdū varējām klāt pavisam latvisku – ar pelēkajiem zirņiem rādot Ziemassvētkus, ar trīs dienas iepriekš sietu sieru – Jāņus, ar sklandraušiem – skaidrojot, cik daudzveidīga var būt tradicionālā kultūra dažādos novados, bet, pīrāgus cepot, nobrīnīties, ka tepat kaimiņiem igauņiem tie ir teju neredzēta eksotika. Galu galā, galdā cēlām pat siltu, tikko no krāsns izņemtu klinģeri, ceptu pēc 1930. gadu “Mājas Viesī” atrastas receptes. Un dziesmas latviešu valodā skanēja ne mazāk braši kā latviešu konventos.

Vakars savu mērķi bija sasniedzis – no tā mājās devās priecīgi igauņi, kas ar labām atsauksmēm neskopojās ne nākamajā dienā, kad *Dzintras–Indlas* uzsāko stafeti ar burvīgu, daudzveidīgām prezentācijām bagātu konferenci pārņēma *Daugavietes–Filia Patriae* duets, ne arī vēl tagad, decembrī. Un katru reizi, dzirdot, ka vēl kādam Latvijas vakars ir palicis atmiņā stūrītī vai pat aizvedis līdz papildu literatūrai par vienu vai otru ar Latviju saistītu tēmu, paliek tā labi ap sirdi – man kā latvietei tajā vakarā

bija sajūta, ka ir izdevies ne tikai uzburt mazu Latvijas saliņu te, Igaunijas sirdī, bet arī iedot daļiņu no tās līdzī vakara viesiem.

Taču pat tik izdevies vakars tomēr nevarēja aizstāt gājienu no Latvijas Universitātes uz Brāļu kapiem. Un patiesībā – nevajadzēja arī. Kopš nejauši izlasīju, ka arī Tartu ir vieta, kur uz mūžu guldīti latviešu karavīri un ar viņiem kopā arī latviešu bēgļi, bija skaidrs, kas darāms 18. novembra rītā. Galu galā – Tartu Universitātei latviskās pašapziņas attīstībā ir bijusi tikpat ievērojama loma kā Latvijas Universitātei, kaut vai ar Valdemāra “latweetis” uz viņa istabas durvīm (šodien, starp citu, uzraksts “Latviete” rotā Ilzes Zagorskas kabinetu). Bridī, kad Tartu rātsnama pulkstenis sita astoto reizi, mēs četratā – divas dzintras, Ilze Zagorska un Lina, igauņiete, kas mācās latviešu valodu, – devāmies savā gājienā no Tartu Universitātes galvenās ēkas uz *Uus-Jaani* kapsētu.

Ejamā bija mazāk, nekā būtu Rīgā. Pa ceļam klusēšanas vietā skaidrojām Ilzei un Linai tradīcijas norisi Latvijā, tās būtību un vēsturi. Tā kā Ilze precīzi zināja, kur tieši atrodas mūsu galamērķis, to sasniedzām jau pēc pusstundas. Ilze stāstīja, ka pirms Tartu Latviešu biedrības un Baltijas aizsardzības koledžas puīšu kopīgi rīkotajām talkām bēgļu un karavīru kapos tie izskatījušies pavisam bēdīgi un nolaisti. Tagad – iztīrīti, sakopti, taču ne speciāli atjaunoti, spodrināti vai pulēti. Tāds pakāpenisks zāles laukums, kurā vietām redz pa vecam krustam vai piemineklim. Un tas likās tik ļoti pareizi – vēsturi varēja sajukt katrā gaisa malkā, ko vēsi saulainajā novembra rītā tur elpojām.

Nolikām ziedus, pārsietus ar lentīti Latvijas karoga krāsās. Aizdedzām svečītes. Nodziedājām himnu. Un pēkšņi aptvērām, ka tie, kas šeit dus, to droši vien bija dzirdējuši kā dziesmu, taču ne kā himnu. Šajos kapos dusošie te guldīti 1914.–1918. gadā, pirms Latvijas neatkarības pasludināšanas. Varbūt kādam no viņiem nekad prātā neienāca, ka reiz būs tāda valsts, kuru viņa tautieši sauks par savu, varbūt kādam tas palika nepiepildīts pārdrošs sapnis. Bet arī viņu dzīves bija saskaitāmie, kuru summa izrādījās Latvija.

Ar tādām pārdomām devāmies uz vēl vienu kapavietu, kuru bijām apņēmušās apmeklēt – pie Indriķa Zīles, pirmo četru Latviešu dziesmu svētku virsdiriģenta. Arī viņam aiznesām ziedus ar karogkrāsu lentīti, aizdedzām sveces, sakārtojām kāda vēl pirms mums atnestos Latvijas karodziņus, lai labāk redzami, un, solījumu pildot, nodevām letoņu sūtītos sveicienus. Saule pa to laiku jau bija labā gabalā, un likās, ka tā pat nedaudz silda par spīti vēlajam rudenim. Bet varbūt tā, kas sildīja, bija padarīta darba sajūta?

Vakarā, pārnākot no svinībām, kur Latvijas neatkarību svinēja tie Tartu Universitātes studenti – gan igauņi, gan citu tautību pārstāvji –, kas apgūst latviešu valodu vai pat tekoši runā tajā, nevilus pieķēru sevi atzīstamies – tik lepna par to, ka esmu latviete, vēl nekad nebiju jutusies. Un tik ļoti mīlējusi savu Latviju kā šajā nedēļā un arī pēc tās izskaņas – ne. Var jau būt, ka taisnība tiem, kas saka – mēs novērtējam to, pie kā nevaram tikt. Pat ja tā, novembra sākumā neticētu, ja kāds man teiktu, ka, 19. novembra rītā mostoties, būšu priecīga par to, ka neesmu bijusi un piedalījusies korporāciju 18. novembra gājienā.

PAR TĒVZEMI!

Autors: t/l seniors com! Haralds Dišereits, lettgallus
Foto: no Zemessardzes 54. Inženiertehniskā bataljona arhīva un interneta resursiem.

Pirms kāda laika vienā no konventa sēdēm mūsu fili! Santis Zauers uztājās ar verbumu, kurā pauda raizes par mūsu valsts gatavību sevi aizstāvēt hipotētiskajā stundā x, kad Latvijas suverenitāte būtu apdraudēta mūsu austrumu kaimiņu agresijas dēļ. Uz to reaģēja *Lettgallia* t/l oldermanis com! Armands Briedis, noorganizējot informatīvu lekciju, uz kuru pie mums C!Q! ieradās Zemessardzes Studentu bataljona komandieris pulkvežleitnants Māris Robežnieks, kas pastāstīja par dienestu Zemessardzē. Jāpiebilst, ka šajā literārajā vakarā piedalījās korp! *Latvia* pārstāvji, ar kuriem pēc lekcijas pārspriedām mūsu valsts aizsardzības jautājumus un kopīgi nodevāmies patriotiskiem kantiem.

Pēc šī jaukā vakara atsaucība no buršu vidus vēl nebija tāda, kādu gribētos, vēlmi dienēt zemessardzē izteica vien *lettgaļi*. Tomēr, laikam ejot, jautājums par buršu dalību Zemessardzes Studentu bataljonā aktualizējās, jo šādas informatīvās lekcijas bataljona pārstāvji noturēja arī pie *Lettonia* un *Selonija* konventiem, pēc kurām tad arī faktiski

sākām komplektēt buršus no visām Latvijas studentu korporācijām. Lielu ieguldījumu komunikācijas veicināšanā un visu konventu iesaistē deva fili! Andris Plūme, lettgallus, kurš aktīvi sazinājās ar visiem konventiem, aicinādams nepalikt malā un uzrunāt savus biedrus. Jāpiemin, ka sākotnējais mērķis mums bija savākt vismaz vienu vadu (32 cilvēki), taču divu nedēļu laikā interesi izrādīja vairāk nekā 60 buršu. Tas nozīmē, ka šobrīd pastāv reāla iespēja nokomplektēt divus buršu vadus.

Laikā, kad rakstu šīs rindas, jau puse no vairāk nekā 60 buršiem ir beiguši pirmszvērēta apmācības, kas noritēja 29. un 30. novembrī Studentu bataljona štābā. Pirmajā dienā mūs iepazīstināja ar normatīvo regulējumu un citām teorētiskajām zināšanām, savukārt otrajā dienā buršiem tika mācīta ierinda un soļošana ierindā. Otrai pusei buršu šīs apmācības notiks 13. un 14. decembrī, un jau 20. decembrī visi pulcēsimsies, lai dotu zvērestu un iegūtu dienesta pirmo pakāpi – zemessargs.

Zemessardzes 54. Inženiertehniskajā bataljonā ar štābu Ogrē korporanti jau paspējuši piedalīties lauka mācībās.

Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube:

“Jau vēsturiski Latvijas studentu korporācijas ir parādījušas, ka iet valstij palīgā, kad ir apdraudēta tās drošība. Velkot paralēles ar 1918. gada, arī šodien izglītotā un studējošā jaunatne ir pieņēmusi lēmumu nepalikt malā un iesaistīties pilsoņu valstiskās apziņas un valsts drošības stiprināšanā, to apliecinot ar brīvprātīgu iestāšanos Zemessardzē. Šis ir svarīgs lēmums, parādot savu pilsonisko gribu aizstāvēt valsti, ko kā komandieris augstu novērtēju. Zemessardzē jau šodien darbojas visu sabiedrības grupu un profesiju pārstāvji, un ir ļoti nepieciešams, lai Zemessardzes spējas stiprinātu kvalificēti un izglītoti speciālisti, kādi ir studentu korporāciju biedri. Izglītoti un gudrs personāls ir Zemessardzes pamats.”

Atsevišķi vēlos pieminēt, ka pārrunās ar Zemessardzes Studentu bataljona vadību ir panākta vienošanās par to, ka, izturot pamata apmācību, buršiem būs ļauts pielikt uzšuves ar savas korporācijas trikoloru, tādējādi mūs izceļot pārējo zemessargu vidū. Šādi Zemessardzes Studentu bataljona komandieris pauž attieksmi pret buršiem un to vēsturiskajām saitēm ar Atsevišķo studentu rotu. Tādēļ arī vēlos izmantot iespēju un aicināt ikkatru studentu un studenti pievienoties zemessargu rindām, jo tikai kopīgiem spēkiem mēs varēsim radīt būtiskas izmaiņas mūsu valsts aizsardzībā! Ja gadījumā esi izlēmis mums pievienoties – droši dod ziņu, kopā izdomāsim, kā vari pievienoties, lai kopīgi veiktu apmācības!

Nobeigumā vēlos teikt lielu paldies studentu korporāciju *Lettonia, Selonija, Lettgallia, Frat! Lettica, Latvia, Ventonia, Tervetia, Frat! Metropolitana, Frat! Vesthardiana, Frat! Academica, Vendia, Lacuania, Frat! Imantica, Gersicania* pārstāvjiem un, protams, *slk! Varavīksne* tautietei Annai Jaunslavietei par drosmi un uzdrīkstēšanos dienēt Zemessardzes Studentu bataljonā! Protams, ir ļoti daudz buršu no citiem konventiem, kuri jau dienē Zemessardzē, tādēļ vēlos pateikt lielu paldies arī tiem, kuri līdz šim jau ir uzdrīkstējušies ziedot savu brīvo laiku, lai veicinātu mūsu valsts aizsardzību! Šī ir tikai viena no reizēm, kad mēs katrs varam lepoties ar savu piederību studentu korporācijai un apzināties, ka burši ir patrioti ne tikai pie alus kausa, bet arī ir gatavi aizstāvēt savas valsts suverenitāti pat ar ieroci rokās!

Kopā mums izdosies! *Labour omnia vincit!*

STUDENŠU PREZIDIJU KONVENTAM – 90!

Autore: fil! Inese Tauriņa (Baļčūne), dzintra, S!P!K! s/l seniore (2004./2005. ak. gads)

Foto no studenšu korporācijas *Dzintra* arhīva

Ir pagājuši 90 gadi, kopš dibināts Studenšu prezidiju konvents. Tas notika 1924. gada 2. decembrī – sešus gadus pēc Latvijas valsts dibināšanas. Šodien mēs gribētu teikt “tikai”, bet toreiz studentes visdrīzāk teica – “jau” piecus gadus pēc Latvijas Augstskolas (Universitātes) dibināšanas, kas notika 1919. gada 28. septembrī.

Latvijas Augstskolas dibināšana latviešu sievietēm atvēra durvis uz akadēmisko izglītību savā zemē, un pirmo studentu skaitā tika uzņemti 30% sieviešu. Kad politiskā un sabiedriskā situācija tikko dibinātajā Latvijas valstī bija sakārtojusies, arī studentes varēja nodoties ne tikai studijām, bet arī sabiedriskajai dzīvei. Tā veidojās nepieciešamība pēc atsevišķas studenšu organizācijas, kur veidot sevi, rast draugus, kopīgiem spēkiem meklēt atbildes visam tam, ko universitāte nevarēja sniegt – augstskola deva zināšanas, bet nesagatavoja sabiedriskajam darbam.

Daudzi šajā laikā uzskatīja, ka sievietes galvenais uzdevums ir būt tikai labai sievai un mātei. Arī daudzi studenti domāja, ka studentes nespēj nodibināt pašas savu organizāciju, bet, ja nodibinātu, nespētu to vadīt tā, lai tā ilgstoši pastāvētu. Tomēr nacionāli domājošās studentes meklēja sev domubiedres, lai apvienotos organizācijā, kas jauno studenti sagatavotu akadēmiski izglītotas sievietes turpmākajam darbam un sabiedriskajai dzīvei. Pirmo studenšu korporāciju ceļa sākums nebija gluds – pirmajos gados bija jāuzklausā daudz kritikas un aizspriedumu.

Studenšu korporācija *Daugaviete* tika dibināta 1921. gadā, *Gundega* – 1923. gadā, *Dzintra* un *Imeria* – 1924. gadā. Un jau 1924. gadā bija nepieciešama organizācija, kas regulētu studenšu korporāciju savstarpējās attiecības, attiecības

ar Latvijas Augstskolu, Prezidiju konventu un plašāku sabiedrību. Ticot, ka vienībā ir spēks, šīs četras studenšu korporācijas dibina Studenšu prezidiju konventu.

S!P!K! statūti 1924. gada 2. decembrī tika apstiprināti pie Latvijas Augstskolas. Šis arī ir uzskatāms par S!P!K! dibināšanas datumu. S!P!K! ir studenšu korporāciju augstākais likumdošanas, pārvaldes un tiesas orgāns. Darbs pie S!P!K! veidošanas turpinājās vēl daudzus gadus, jo korporācijām bija jāvienojas par kopīgiem darbības principiem, jāizstrādā un jāpilnveido vienotas tradīcijas un komāns.

Studenšu korporācijām, kas dibinājās pēc Studenšu prezidiju konventa darbības sākuma, bija jāgarantē komāns pie kādas S!P!K! locekles. 1927. gada 17. februārī tika dibināta *Selga*, 22. martā – *Gaujmaliete*, 25. novembrī – *Varavīksne*. 1932. gada 17. janvāris ir krievu studenšu korporācijas *Sororitas Tatiana* dibināšanas datums. 1933. gada 8. maijā tika dibināta *Aurora*.

Ne tikai korporāciju, bet arī to locekļu skaitam pieaugot, S!P!K! izveidojās par spēcīgu organizāciju, kas 1939./1940. akadēmiskajā gadā apvienoja 9 korporācijas un 1370 locekles. No korporāciju locekļiem 63% bija Latvijas Universitātes absolventes.

Pagāja vairāk nekā 16 gadi neatlaidīgā darbā – S!P!K! izvērtās par spēcīgu organizāciju. Šī darbība nesaistījās vairs tikai ar pašu korporāciju interesēm vien, bet radās jauni sabiedriski pienākumi – līdzdarbība žurnālā *Universitas*, Latvijas Universitātes studentu padomē un tās dažādās komisijās, tāpat tika nodibināts S!P!K! koris, kam pat vairāki slaveni komponisti speciāli komponēja dziesmas. Šim ideāli iesāktajam kopīgajam darbam bija lemts īss mūžs dzimtenē – 1940. gada notikumi pārtrauca korporāciju darbību. Studenšu korporāciju locekles tika sašķeltas – viena daļa palika Latvijā, citas aizveda uz Sibīriju, citas devās bēgļu gaitās.

Korporāciju darbība tika atjaunota trimdā – Vācijā, kur pēc Otrā pasaules kara beigām atradās liels skaits latviešu. Korporāciju locekļu darbības centri veidojās Eslingenā un Pinnebergā. 1947. gada 11. martā pie Baltijas Universitātes Pinnebergā tika dibināta latviešu studenšu korporācija *Spidola*; 21. aprīlī – *Zinta*. Liels skaits latviešu no Vācijas dienvidu apgabaliem studēja Minhenes Universitātē. 1947. gada 2. septembrī Minhenē tika dibināta *Staburadze*.

Līdz 1948. gadam Eslingenā notika trīs neoficiālas S!P!K! sanāksmes, kurās dalībnieces apsvēra kopīgu tālāko rīcību. 1948. gada 27. augustā notika pirmā oficiālā visas S!P!K! trimdas saimes sanāksme Eslingenā, kurā piedalījās 66 locekles un bija pārstāvētas visas 9 korporācijas. Šajā

sanāksmē izstrādāja un pieņēma noteikumus S!P!K! darbībai Vācijā. Svarīgākais trimdas S!P!K! lēmums Vācijā bija trīs jauno latviešu studenšu korporāciju uzņemšana S!P!K! saimē. S!P!K! darbības periods Vācijā bija īss, tikai divi gadi – 1949./1950. gadā, vispārējās emigrācijas laikā, liels S!P!K! locekļu skaits devās uz Amerikas Savienotajām Valstīm un satikās Ņujorkā un tās apkārtnē. 1951. gada 26. aprīlī Ņujorkā tika sasaukta pirmā S!P!K! sēde, 9. jūnijā notika S!P!K! locekļu sanāksme. 1954. gada janvārī tika sasaukta prezidiju un pārstāvju sanāksme. Trimdas statūtu izstrādāšanai ievēlēja komisiju, un statūtus pieņēma 1954. gada 25. jūnijā – 14 gadus pēc S!P!K! slēgšanas Latvijā. Statūti ietvēra Latvijas S!P!K! principus. S!P!K! funkciju apvienot korporācijas un noteikt galvenos darbības principus papildināja mērķis veicināt brīvas un nacionālas Latvijas valsts atgūšanu, saglabāt un izkopt nacionālo apziņu, latviešu valodu, kultūru, zinātni, tradīcijas un uzturēt Latvijas korporāciju garu.

1953. gadā korporācijas sāka piesaistīt sev jaunas locekles. Līdz 1953. gadam bija uzņemtas 53 meitenes, 1956. gadā – 150, 1959. gadā jau ap 500 jauno locekļu. Korporantu skaits ārpus Latvijas turpināja strauji pieaugt. Korporācijas darbojās pēc Latvijas laikā iedibinātajiem pamatprincipiem, piemērojoties trimdas apstākļiem. Locekles bija izkaisītas pa visu brīvo pasauli, sazināšanās notika ar vēstulēm, aprakstiem, publikācijām, kopā sabraucot korporāciju jubilejās, lielos latviešu sarīkojumos. Tā pagāja 35 gadi.

20. gs. 80. gadu beigās līdz ar Padomju Savienības sabrukumu un Latvijas valsts neatkarības atgūšanu studentu un studenšu korporācijas sāka atjaunot savu darbību Latvijā – pēc 50 gadu pārtraukuma. S!P!K! uz pirmo kopīgo sēdi Latvijā sanāca 1990. gada 6. oktobrī Rīgā, Skolotāju namā. Ieradās 31 locekle no 8 studenšu korporācijām, kas bija atjaunojušas savu darbību – *Daugaviete, Gundega, Dzintra, Imeria, Selga, Gaujmaliete, Varavīksne, Sororitas Tatiana*. Balsojot nolēma, ka līdz ar minēto sanāksmi tiek atjaunota S!P!K! darbība Latvijā. Tātad – šoruden paiet ne tikai 90 gadi kopš S!P!K! dibināšanas, bet arī 34 gadi kopš darbības atjaunošanas Latvijā.

1992. gadā savu darbību atjaunoja *Aurora*. 1991. gadā darbību Latvijā uzsāka *Spīdola*, 1992. gadā – *Zinta*, 1993. gadā – *Staburadze*. Studenšu korporācija *Līga* S!P!K! pievienojās 1993. gadā. Sagaidot S!P!K! 90. gadadienu, noslēdzas arī sarežģīts s!k! *Līga* vēstures posms, kas iezīmēja S!P!K! darbības pēdējo desmitgadi. Pēc s!k! *Līga* likvidēšanās un atjaunošanās tā atkal ieguvusi pilntiesīgas S!P!K! locekles statusu, un šodien Studenšu prezidiju konvents atkal apvieno 13 korporācijas.

Laiki mainās, un mēs – līdz ar tiem. Bet nav mainījusies korporāciju ideja un darbības principi – tie saglabājušies cauri gadiem un iepriekš minētajiem notikumiem. Jo korporāciju mērķos un darbības principos ir iekļautas pāri laikiem stāvošas vērtības – saglabāt un izkopt tēvzemes mīlestību, Latvijas korporāciju garu, kā arī latviešu sievietes pašcieņu.

Darbojoties visas kopā, mēs cenšamies veicināt Latvijas valsts augšupeju, latviešu tradīciju, kultūras, zinātnes un gara dzīves saglabāšanu un attīstību. Lai tā notiek arī nākamajā gadā, nākamajos desmit un deviņdesmit gados!

Vivat, crescat, floreat Conventus Praesidii Studentium in aeternum!

IMERIA – VĒSTURES LĪKLOČOS

Autore: t/l vicesen taut! Madara Cimmermane, *Imeria*

Bija jauka maija pēcpusdiena, 1924. gada 17. maijs – visus svarīgos datumus Latvijas Universitātes profesors Roberts Mārtiņš Krimbergs vienmēr pierakstīja uz sienas. Arī šo, kurā viņa meita, medicīnas studente Margrieta Krimberga Brūvele, kopā ar studiju biedreni Annu Kalniņu nolēma, ka ir jau pēdējā kursā un par vecu, lai stātos Daugavietēs vai Gundegās un fuksētu. Drīz, 1924. gada maijā, nodibinājās arī studenšu korporācija *Dzintra*. Tomēr trīs konventi neko nevarēja iesākt – lai dibinātu S!P!K!, bija vajadzīga ceturrtā locekle, un abas draudzenes nolēma dibināt 4. vecāko studenšu korporāciju Latvijā – *Imeria*. Vēlāk profesors Krimbergs kļuva arī par *Imeria* goda filistru, jo tika novērtēts viņa ieguldījums un atbalsts korporācijas tapšanā un turpmākajā darbībā. Tā pagāja vasara, un rudens semestri profesors meitai atgādināja par ieceri. Tika savākts 12 jaunu un aktīvu studenšu pulciņš, kurā bija medicīnas, farmācijas, zobārstniecības, filoloģijas un jurisprudences studentes. Vislielāko palīdzību un padomu, kā konvents būtu jādibina, sniedza Annas brālis, talavietis. Talavieši un vēlāk arī sēji bija vislielākie palīgi *Imeria* dibināšanā.

Studenšu biedrība “Korporācija *Imeria*” (oficiālais nosaukums) tika apstiprināta Rīgas apgabaltiesā 1924. gada 19. novembrī, un šo dienu tad arī nolēma turpmāk uzskatīt par oficiālo *Imeria* dibināšanas dienu. Pats pirmais protokols gan tika parakstīts jau vasaras brīvlaikā, kad arī tika ievēlēts pirmais prezidijs. Nosaukumu ieteica dibinātāja Erna Vilde, un tas tika aizgūts no Livonijas Indriķa hronikā minētā Imeras apgabala Ziemeļvidzemē, kurā tecēja upīte Imera (vēlāk pārsaukta par Jumaru), kas atradies pie Zilā kalna un ietecējusi Gaujā. Šī upīte bijusi ziemā neaizsalstoša un vasarā neizžūstoša un tāda ir joprojām. Esam pašas vairākkārt apmeklējušas šo skaisto vietu un netālu svinējušas maijkomeršu. Dibinātājas izvēlējās šīs upītes nosaukumu, lai pierādītu, ka *Imeria* kā tobrīd jaunākā studenšu korporācija, lai arī maza būdama, tomēr ir neizsīkstoša, darbīga, mūžam kustībā esoša. Krāsu salikumu imerietes ar nodomu izvēlējās latvisku. Lai gan sākotnēji paredzētās krāsas bija brūns-zaļš-zelts, tomēr studentu korporācija *Philyronia* pasteidzās pirmā. Dibinātājas Annas Kalniņas atmiņas vēsta, ka ar filiroņiem attiecības izvērtās īpatnējas. Viņi imerietes vienmēr uzskatīja par saviem bērniem. Bet, ja mēs būtu bijušas pirmās, tad jau droši vien uzvestos tāpat. Imerietes zaļo krāsu nomainīja pret zilu, kas izrādījās ļoti pareizs lēmums.

Brūns raksturo Tēvzemes mīlestību. Brūnā krāsa allaž mums atgādina Latvijas laukus un āres, pa kurām staigājušas mūsu dibinātājas, staigājam mēs un, cerams, staigās vēl neskaitāmas imeriešu paaudzes!

Zilā krāsa imerietēm simbolizē izglītību. Mūžam zilas ir Latvijas debesis, uz ko arvien vēršam savus skatienus, līdzīgi kā uz

tiekšanos pēc izglītības arvien ir vērstas mūsu pūles. Jau mūsu dibinātājas tieši vai netieši apzinājās to, ka izglītība ir vienīgais kapitāls, ko nav iespējams atņemt.

Zelts simbolizē sievietes cieņu. Sievietes iespēju iegūt izglītību, ieņemt vietu sabiedrībā, reizē neaizmirstot arī par ģimenes pavadu.

Mūsu devīze “Viena par visām, un visas par vienu” liek mums atbalstīt vienu otru. Tam ir nozīme ne tikai mūsu internajā dzīvē, bet arī plašākā mērogā, jo, kopīgi darbojoties, ir vieglāk veikt nozīmīgus sabiedriskus darbus, kam arī mūsdienās būtu jābūt svarīgam korporācijas uzdevumam. Šī devīze ir ierakstīta visu imeriešu sirdīs un turējusi mūs stipras un vienotas visus šos gadus, lai kādās pasaules malās mēs būtu izkaisītas.

Un, protams, mūsu devīze “Tautietei – zinātnei”, kas patiesībā raksturo ikvienas korporācijas un akadēmiskas organizācijas

1943. gada 19. novembris – *Imeria* pēdējais komerš un atceres vakars *Lettonia C!Q!*

(foto: *Imeria* arhīva materiāli)

galvenos centienus. Kā nerakstītu likumu jeb devīzi dibinātājas noteica arī to, ka katrai imerietei jāciena un jāmīl sava tauta, nenicinot citas tautības.

Pirmais *Imeria* konventa dzīvoklis tika īrēts no Latvijas Šahistu biedrības, kas atradās Kalpaka bulvārī 4-1, ēkas 1. stāvā. Šajā dzīvoklī tika aizvadīti daudzi jo daudzi korporācijai *Imeria* nozīmīgi pasākumi. Pats pirmais saviesīgais pasākums bija Ziemassvētku eglīte 1925. gada sākumā. Imeriešu eglīšu vakari tolaik tika atspoguļoti presē, un kā tradīcija tie pastāv arī atjaunotajā *Imeria*, bet vairs ne tik grandiozi organizēti kā savulaik. Visi darbi *Imeria* konventā tika veikti pašu spēkiem, tādēļ ar samērā nelieliem izdevumiem imerietes parādījušas

labu gaumi galda klāšanā, ēdienu izkārtojumā un pasniegšanā. Imerietēm patika radīt skaistus svētkus. Eglišu vakaros starp viesiem ierasti bija daudzi mācībspēki, piemēram, prof. Zariņš, ģenerālis Sņikers un Vītols ar savām kundzēm, daudzi virsnieki formās, kuplā skaitā burši, starp kuriem, kā jau bija gaidāms, sēļu bija vairāk nekā no citiem konventiem kopā. Dāmas greznās balles kleitās, bet pašas namamātes – visas baltos tērpos, atstājot ļoti patīkamu iespaidu. Arī no citām studenšu korporācijām bijušas pārstāves, tikai no vecākās – Daugavietes – neesot manītas. Omulībā un jautrās dejās visi kavējās līdz rīta gaismai.

Kā tolaik iecienītākos imeriešu deju partnerus var minēt sēļus jeb studentu korporācijas *Selonija* pārstāvjus, kas tika dēvēti arī par “karaliskajiem draugiem”. Sevišķs notikums un satraukums ikreiz bijušas pirmās deju stundas ar šiem īpašajiem draugiem. Lai gan satraukumam vēl pievienojusies kautra atturība, tā parasti pazudusi, ieskanoties pirmajai valša taktij. Deju stundās tika apgūta tāda veca deja kā kadriļa jeb kadriljaks, kā arī Vīnes valsis, angļu valsis un fokstrots. Iegūtās iemaņas varēja izmantot skaistajās ballēs, uz kurām imerietes tika ielūgtas gan personīgi, gan caur saviem goda filistriem un *Imeria* konventu, piemēram, citu konventu jubilejas ballēs. Bijis pat tāds laiks, kad meitenēm, deju stundas izstaigājot, papēži gandrīz vai nodiluši, jo vienlaicīgi dejots ar trim konventiem un vēl Latvijas Karaskolas kadeti. Savās atmiņās kadets kaprālis Vilis Grāvičs atzīst, ka iespaidi par deju stundām ar imerietēm ir dzīvi, spilgti un neaizmirstami pat pēc 50 gadiem. Šie kopējie deju vakari skolas kadetiem bijusi patīkama izklaidēšanās pēc smagā dienas darba, kā arī iepazīšanās un sadraudzēšanās ar korporāciju dāmām. Pēc deju noslēguma balles seniori tika pasniegti karaskolas goda žetons kā pateicība un atzinība par laipnību, atsaucību un atbalstu skolas sabiedriskajai dzīvei.

Pats pirmais komersšs (majkomersšs) notika 1925. gada pavasarī Siguldā (Rakstnieku) pilī, klātesot vien dibinātājam un septiņām 1. coeta meitenēm, kuras *Imeria* tika uzņemtas ar lielu rūpību un izvēli, tādēļ pirmais coets tika uzskatīts gandrīz vai par līdzdibinātājam, jo palīdzēja izveidot *Imeria* par to, kas tā vēlāk kļuva. Iezīmējās arī pirmās majkomersša tradīcijas – balts svētku tērps, norises vieta ārpus Rīgas, kā arī nedaudz atbrīvotāka, tomēr svinīga un pacilāta noskaņojuma pilna atmosfēra. Savukārt dibināšanas komersšā svētku tērps tika noteikts melnā krāsā. Arī 1929. gadā majkomersšs tika rīkots Siguldā, turklāt šai pilsētā tas bijis ieplānots vienlaikus gan daugavietēm, gan imerietēm, gan dažiem studentu konventiem. Šodien periodikas arhīvā kādā no avīzēm varam lasīt: “‘Imerijas’ komersša bijusi sestd. Siguldā, un jāsaka, ka nu gan bija divi ‘ienaidnieki’ kopā: ‘Daugavietes’ un ‘Imierietes’, jo imerietēm liela piekrišana pie korporeļiem, un *Imerija* fuksītes ir nepārspējamās pārgalvības un asprātības.” Jau no pašas *Imeria* dibināšanas imerietes, pašām nezinot precīzu iemeslu, tika izslavētas par lepnām un bagātām, un tad arī viņas vēlējas sevi parādīt no labākās puses, kā arī to, ka nav jābūt “bagātām”, lai sarīkotu skaistu pasākumu, turklāt ar gaumi. Pēc kārtējā saviesīgā pasākuma kāds profesors esot teicis, ka neesot domājis, ka imerietes ir tik bagātas, tāpēc tagad būšot labi jāpadomā, vai piešķirt stipendijas, tādējādi patiesībā izsakot patīkamu komplimentu konventam.

Un tā, 1926. gadā *Imeria* otrā gada svētkus varēja svinēt ar atklāšanas vakaru, uz kuru ieradās S!P!K!, P!K! un mācībspēki. Par spīti lielajam uztraukumam par pasākuma norisi, kopumā viss izdevies ļoti labi, un pasākums slavēts. Latvijas Universitātes rektors, prof. Tentēla kungs, izteicies, ka šīs vakariņas esot bijušas labākas nekā iepriekšējā vakarā Prezidenta pilī, savukārt prof. Zariņš (tā laika Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultātes dekāns) izteicies, ka vēlētos redzēt savu meitu imeriešu pulkā, kas arī nākotnē esot piepildījies. Turklāt sevišķa piekrišana esot bijusi tā laika meitenēm un jauntautietēm, kuru stāja un uzvešanās tovakar bijusi priekšzīmīga.

PIRMĀ NOZĪMĪGĀ JUBILEJA UN ATVADAS!

Līdz pirmajai nozīmīgajai jubilejai, 1929. gada 19. novembrim, bija izveidots pirmais internais komāns, radītas komersša tradīcijas un sacerētas svētku dziesmas. Vārdu autore dziesmām bija 2. coeta imeriete, slavenā rakstniece Gunara Janovska sieva Rasma Breikšs-Janovska. Rasmai bija nedaudz pāri 20 gadiem, kad viņa piekrita uzrakstīt *Imeria* svētku dziesmām vārdus. Tolaik viņa vēl bija tautiete. Rasma pati apgalvoja, ka visas sarakstījusi vienā naktī, jo otrā dienā bijis pēdējais termiņš. Dziesmas tika rakstītas par godu *Imeria* 5 gadu jubilejas svinībām. Rasma smiedamās stāstījusi – viss bijis tik vēlū, ka neviens neuzdriktējies ne kritizēt, nedz ko labot. Kādā vēstulē Rasma vēlāk raksta: “Mīļās imerietes, ņemat par labu, kā tas vārdu sarindojums ir iznācis! Man jau nekas – es aiziešu mūžībā, bet Jums būs jādzied no paaudzes uz paaudzi – gadu simtiem...” Ja visas imerietes komersšos svētku dziesmas zināja no galvas, tad pati Rasma kā pa celmiem laužās, nevienai vārdus pati vairs neatcerējās. Un tikai pasmējās! Vēlākos laikos, kad Rasma kļuva par Anglijas kopas imerieti, nereti majkomershi tika svinēti tieši Rasmās lauku mājās, jo tie vienmēr bija pārdomāti un komisku izdarību pilni, tāpēc pulcēja imerietes arī no citām pasaules malām. Visjautrākās bija sagaidīšanas. Kādu reizi Rasma bija izdomājusi imerietes izjokot – lai nokļūtu līdz fermai, bija jāizbrauc cauri vairākiem vārtiem, Rasma visus vārtus bija aizsējusi, tāpēc pie katriem nācās apstāties un izkāpt no mašīnas, lai attaisītu. Reiz pēdējo vārtu priekšā bija izkārtā liela zivs asaka ar visu galvu un klāt pievienots uzraksts “Viss noēsts, komersšs beidzies, brauc mājās!” vai arī “Uz komersšu? Stop! Ieeja pret labprātīgiem ziedojumiem, sākot no 5 sterliņu mārciņām!”. Citu reizi zostēviņš palaists sētsvidū, kas bailīgākajām un spiedzīgākajām mēģināja knābt kājā. Imerietēm vienmēr ir patīcis kārtīgi paēst, tāpēc nereti pie maltīšu gatavošanas ķērās pati namamāte. Kādā komersšā viena filistre pat noteikusi: “Vai, jau atkal pie galda, vēl jau mutes nav apstājušās no iepriekšējās ēšanas!”

Kā tagad, tā arī tolaik konventi *Imeria* tika noturēti reizi nedēļā, tāpat ikkatru nedēļu notika arī literārie un dziesmu vakari, kuros piedalījās visas biedrenes. *Imeria* vēlējas savu darbību koordinēt nacionāli kulturālā garā, sekodama devīzēm: “Tautietei – zinātnei” un “Viena par visām, visas par vienu!”. Nacionālisms un tautiskais elements bija viens no imeriešu dzīves pamatprincipiem. *Imeria* valdīja uzskats, ka nedrīkst saraut savas saites ar tautu, tieši otrādi – latvju studējošajai jaunatnei ir jāiet tautas dzīvē un jāsmēļ no tautas bagātību apcirkņiem,

nesot saules gaismā aizmirstās kultūras vērtības. Visā savas darbības gaitā korporācija apņēmas pievērst (un to arī darīja) lielu vērību iekšējās dzīves izveidošanai, kurā dominēja divi galvenie principi: draudzība un noteiktība (disciplīna), lai tāda veidā izaudzinātu pašai izveidotās darbinieces, attīstot arī viņas sievietes pienākuma apziņu. Turklāt korporācijas uzdevums bija sekmēt arī interesi pret zinātnēm un mākslu. Līdz ar to tika iedibināta literāro vakaru tradīcija, lai vaicinātu pētniecību un tieksanos pēc izglītības visa mūža garumā.

Imeria kā viena no četrām pastāvošajām studenšu korporācijām 1924. gada 2. decembrī vienojās par Studenšu prezidiju konventa (S!P!K!) dibināšanu ar kopīgu mērķi – panākt studenšu korporāciju un to ārējo nozīmju oficiālu legalizēšanu. S!P!K! statūti 1927. gada 19. janvārī tika iesniegti LU padomē apstiprināšanai, un S!P!K! dibinātāju – visu četru korporāciju prezidiju – parakstus apstiprināja ar *Imeria*, tolaik prezidējošās korporācijas, zīmogu. Arī S!P!K! juridiskā adrese vienmēr ir bijusi un arhīvs vienmēr ir glabājies tieši *Imeria* konventa dzīvoklī.

Kalpaka bulvāra konventa dzīvoklis bija skaists un sevišķi nozīmīgs, un šajā mājā tad arī *Imeria* piedzīvoja savas skaistākās un traģiskākās dienas, kad atnāca t. s. Baigais gads (1940–1941) un par spīti visiem centieniem *Imeria* zaudēja skaistās mantas, arhīvus, emblēmas, kā arī filistres un tautietes, kuras tika aizrautas skarbā un nezināmā ceļā. Pāri palikušās pēc atbrīvošanas sapulcējās korp! *Lettonia* telpās, savā pirmajā komeršā pēc Baigā gada un vispār pirmajā komeršā, ko kāda latviešu korporācija uzdrošinājās noturēt vācu okupācijas laikā. Toreiz visas pirmo reizi sajutušas, cik nesaraucamām saitēm ir saistītas, ka nekāda sveša vara nespēj viņas iznīcināt. Šī kopības sajūta esot bijusi sevišķi stipra vācu okupācijas laikā, kad korporāciju darbība bija noliegta, un, lai gan *Imeria* savu darbību neatjaunoja iepriekšējā veidā, visas esot palikušas stipras un vienotas. Pirmie 15 gadi bija *Imeria* veidošanās un uzplaukuma laiks. *Imeria* netiecās pēc liela locekļu skaita un uzņēma tikai kandidātes, kas bija tuvas tās garam, tomēr līdz 1940. gadam uzticību *Imeria* krāsām jau bija solījušas 329 studentes, no kurām 120 jau bija Filistru biedrības locekles. Daudzas ieņēma atbildīgas vietas sabiedrībā un universitātē. *Imeria* konventa dzīve Latvijā bija ritējusi ļoti spraigi, studējošās imerietes bija arī čakli darbojušās koru padomē, Studenšu prezidiju konventā, universitātes korī, universitātes sportā, *Universitas* redakcijā un starptautiskās studenšu organizācijās, bet filistres veica atbildīgus darbus savās specialitātēs un sabiedriskajā laukā. 1943. gada 19. novembrī imerietes vēl pēdējoreiz pulcējušās uz nu jau bijušās korporācijas *Imeria* atceres vakaru studentu korporācijas *Lettonia* konventa namā, līdz ar to beidzoties *Imeria* saviesīgās dzīves norisēm šajā *Imeria* attīstībai tik nozīmīgajā periodā.

CEĻŠ LĪDZ 90 GADU JUBILEJAI

1990. gada 12. aprīlī, *Imeria* darbībai atjaunojoties, sanākšanas vietas tika mainītas it bieži: Latvijas Universitāte, Krišjāņa Barona memoriālais muzejs u. c., tomēr savu māju sajūtu svešās telpās ir grūti rast. Tāpēc patiesu prieku

visām imerietēm sagādāja Venecuēlas kopas imerietes fil! Valentīnas Vītols dāvinājums 1994. gada augustā – pašam savs dzīvoklis Pulkveža Brieža ielā 8-9. Dzīvokli sākās plaši remontdarbi, un pirmais konvents notika 1994. gada 18. septembrī. Pašlaik šis dzīvoklis kļuvis par mājām visām imerietēm – ne vien Latvijā, bet visā pasaulē dzīvojošajām, par vietu, kur allaž gaidīti tuvi un tāli ciemiņi. Jāpiemin, ka fil! Valentīna Vītols bija mūsu 2012. gadā uzņemta goda filistra, latviešu uzņēmēja un filantropa fil! Viļa Vītola, *frater vanenicus*, māte.

Vītola kungs deva iedvesmu tam, ko imerietes paveica 2014. gada 13. septembrī. Kādā pavasara pirmdienas satikšanās reizē fil! Anitai Straujumai ienāca prātā doma, ka *Imeriai* par godu savai 90 gadu jubilejai būtu jāpaveic kas liels un nebijis korporāciju vidū. Gluži kā mūsu dibinātājas uzdrīkstējās dibināt vēl vienu studenšu korporāciju, arī mēs uzdrīkstējāmies un pierādījām, ka mūsu idejas ir dzīvotspējīgas un īstenojamas. Tā tika izauklēta doma par akciju “Apjoz jūru”, ar kuru arī vēlējāmies pievērst sabiedrības uzmanību mūsu goda filistra izlolotajam projektam – Likteņdārzam. Ziedojumu akcija Likteņdārzam turpinājās līdz pat mūsu jubilejas svinībām novembrī. Vasara tika aizvadīta kopīgos treniņos, plānojot maršrutus, sadalot distances, apzvanot konventā sen neredzētas imerietes, radot īpašu akcijas logo, veidojot akcijas īpašos suvenīrus un kopā baudot idejas realizāciju soli pa solim. Un tad tas notika... skaistā rudens rītā plkst. 11.00 vienlaicīgi 83 imerietes, katra savā piejūras robežas galā, uzsāka savu distanci, lai kopā apjoztu visu Latvijas piejūras robežu – 498 kilometrus. Vecākā dalībniece teju svinēja 81. dzīves jubileju. Tās imerietes, kuras pie Baltijas jūras netika, savus kilometrus pieveica Parīzē, Briselē, Itālijas kalnos, Zagrebā, Melburnā, Sidnejā, Vašingtonā, Oregonā, Minesotā un citur

2014. gada 13. septembrī izturīgākās imerietes pulcējās pēcpasākumā *Imeria C!Q!* pagalmā.
(foto: fil! Atis Straujums, talavus)

pasaulē! Un tā mēs apliecinājām sev, ka viena no imeriešu prasmēm ir ar minimāliem ieguldījumiem, bet izteiktu gribasspēku un enerģijas atdevi veikt apbrīnojamus darbus!

taut! Gunas Pogas, imeriete veidotais akcijas logo.

Un mēs neapstāsimies!

Par *Imeria* tradīciju ir kļuvusi arī ziedojuma veikšana jubilejas gadā kādam nozīmīgam mērķim – šogad ar 2000 USD lielu ziedojumu atbalstījām Latvijas Universitātes ērģeļu restaurāciju. Jāpiemin, ka 2013. gada 26. septembrī LU rektors profesors Mārcis Auziņš, pasniedza *Imeria* mecenātu sudraba nozīmīti par vislielāko finansiālo ieguldījumu studenšu korporāciju vidū LU ērģeļu izveidošanā 1935. gadā. Tāpat arī jubilejā lūdzām sveicējus kā dāvanu mums veikt ziedojumu kādam no mums sirdij tuvajiem mērķiem – Likteņdārzam, LU ērģeļu restaurācijai vai Okupācijas muzeja izglītības programmai. Un paldies visiem, kas mūsu vēlmi palīdzēja īstenot! Mēs arī esam lepnas, ka pirms 2 gadiem mums izdevās īstenot ideju par *Imeria* stipendiju, kuru jau saņēmušas vairākas aktīvas imerietes, un arī jubilejā 3 tautietes saņēma īpašās *Imeria* dibinātājam veltītās piemiņas stipendijas. Mēs lepojamies ar ikvienu *Imeria* filistri, tautieti, jauntautieti un meiteni. Mūsu vidū ir ārstes, farmaceites, juristes, pasniedzējas, selekcionāre, Dziesmu svētku virsdiriģente un daudzu citu profesiju izcilas speciālistes.

Jubilejas nedēļa aizsākās 2014. gada 10. novembra vakarā ar eksternu literāro vakaru, kurā tika prezentēts meit! Anetes Veigules krāsu referāts “Studenšu korporācijas *Imeria*

2014. gada 15. novembrī *Imeria* 90 gadu jubilejas svētku akts LU Lielajā aulā. (foto: Dace Znotiņa)

izveide un saviesīgās dzīves norises pirms Otrā pasaules kara”. Sekojošā nedēļas nogale imerietēm bija piesātināta un

pasākumiem bagāta – devāmies uz svētku dievkalpojumu Rīgas Domā, gājienā līdz Brīvības piemineklim, noturējām svētku aktu LU Lielajā aulā un svinējām komersu.

Savukārt skaistā svētdienas vakarā plašā 243 dalībnieku (kā imeriešu, tā viesu) pulkā iemirdzējāmies atjaunotajā kultūras un atpūtas pilī “Ziemeļblāzma”, kur ar polonēzes un valša ritmiem atklājām un ar liksmām dejām un dziesmām muzikālo imeriešu pavadībā noslēdzām *Imeria* 90 gadu jubilejas balli. Kā katru gadu 18. novembra rītā devāmies gājienā, lai pēc tā kopīgi baudītu mūsu jauntautiešu sagatavotās brokastis un dalītos jubilejas iespaidos. Paldies ikvienai imerietei, paldies mūsu vīriem, draugiem, bērniem un visiem pārējiem, kuri mūs atbalstīja, kuri mums noticeja un palīdzēja īstenot ikvienu ideju, lai 90 gadu jubilejas laiks

2014. gada 16. novembrī *Imeria* 90 gadu jubilejas balle “Ziemeļblāzmā”. (foto: Dace Znotiņa)

būtu neaizmirstams!

Paldies arī mūsu krustmeitām – studenšu korporācijai *Selga* un *Sororitas Tatiana*, kurām esam komāna garantētājas, un mūsu sadraudzības korporācijām – studenšu korporācijai *Amicitia* Igaunijā, Tartu, un studentu nācijai *Pohjois-Pohjalainen Osakunta* Somijā – par kopīgajiem pasākumiem, atbalstu un draudzību mūža garumā!

Šobrīd S!P!K! atkal ir 13 studenšu korporācijas, to mērķi – izkopt pienākuma apziņu, godaprātu un savstarpējo draudzību. Lai to īstenotu, mums katrai ir jājūt savas izveles pareizība un piederība tieši pašas izvēlētajai korporācijai. Un, ja man kāds pajautātu, vai pirms 8 semestriem pieņemtais lēmums kļūt tieši par imerieti bija pareizs, tad es atbildētu ar skaļu un izteiksmīgu “JĀ!”.

Šajā jubilejas gadā vēlreiz apliecinājām vienu no *Imeria* devīzēm “Viena par visām, un visas par vienu”, vēlreiz sajūtām, ka piederība *Imeria* ir bijis viens no dzīves skaistākajiem lēmumiem un ka 90 gadi ir tikai sākums mūsu organizācijas in aeternum ceļā.

Vivat, crescat, floreat Imeria in aeternum!

SIEVIETE UN VARA: LĪDZTIESĪBA PASAULĒ UN LATVIJĀ

fil! Katrinas Kaktiņas, imeriete akadēmiskā runa *Imeria* 90 gadu jubilejas svētku aktā Latvijas Universitātes Lielajā aulā 2014. gada 15. novembrī

Šis stāsts ir par to, vai vienkārši un pašsaprotami ir sievietei stāvēt auditorijas priekšā, paust savas domas un vismaz tikt uzklausi, vai pat vēl vairāk – likt auditorijai domāt, aizdomāties, varbūt pat rīkoties. Būt liderei, kurā ieklausās. Šis stāsts ir par *Imeria* zelta krāsu jeb sievietes cieņu.

DZIMUMU LĪDZTIESĪBA UN FEMINISMS

Daudzās cilvēktiesību jomās sākotnēji tiek uzskatīts, ka sabiedrības grupa, kas cīnās par savām cilvēktiesībām, grib kaut ko vairāk, nekā ir citiem. Pašam neesot diskriminētam, cīņa tiek pārprasta un uzskatīta par pārspīlētu. Arī sieviešu cīņa par līdztiesību ir saskārusies ar daudziem stereotipiem un, jāatzīst, saskaras vēl šodien. Ir gan ļoti grūti runāt par šo tematu vispārināti, jo pasaulē ir vairāk nekā 190 valstis, katrā no tām ir atšķirīga problemātika. Citviet var šķist, ka cīņa par sieviešu tiesībām būt līdztiesīgai ar vīrieti ir beigusies, bet citviet tā vēl sper grīļīgus pirmos vai pēc kritiena jaunus, sāpīgus un bīstamus soļus. Taču vēl šodien var dzirdēt stereotipu par sievietēm-feministēm, kas grib līdzināties vīriešiem fiziski un noteikti ir PRET vīriešiem. Šeit jāatgādina pamatpatiesība – cīņa par cilvēktiesībām ir cīņa PAR, nevis cīņa pret kaut ko (izņemot diskrimināciju). Cīņa ir par būšanu līdztiesīgai – ar tādām pašām, ne lielākām un ne mazākām tiesībām. Cīņa par tādām pašām reālām iespējām, kas nebūtu tikai deklaratīvas. Saistībā ar cīņu par sieviešu līdztiesību pasaulē nevar nepieminēt Rietumu pasaules fenomenu – feminismu. Cīņa par sieviešu līdztiesību gan ir notikusi un notiek visā pasaulē, un pastāv teorija, ka jebkura sociāla kustība vai aktivitāte par sieviešu tiesībām ir saucama par feminismu. Feminismam diemžēl bieži tiek nepamatoti piešķirta ļoti negatīva, pat nicinoša nokrāsa.

Feminisms ir cīņa par vienādām politiskām, ekonomiskām, kultūras un sociālajām tiesībām sievietēm un vīriešiem. Tas iekļauj vēlmi pēc vienādām iespējām izglītībā un nodarbinātībā, cīņu par tiesībām vēlēties un būt ievēlētām, tiesībām slēgt līgumus un iegūt īpašumu, cīņu par savu neatkarību un, protams, cīņu par sievietes pašas noteikšanu par savu ķermeni, cīņu pret seksuālo vardarbību, t. sk. ģimenē, cīņu par vienādu darba

samaksu. Par šo un vēl daudz ko citu iestājas feminisms. Vai tas ir vairāk, nekā ir vīrietim, vai vairāk, nekā varētu vēlēties vīrietis?

Viena no pirmajām bija cīņa par vēlēšanu tiesībām. Pirmās tiesības vēlēties sievietēm piešķīra Jaunzēlande 1893. gadā, tolaik vēl kā Britu kolonija. Pašā Lielbritānijā vēlēšanu tiesības sievietēm tika piešķirtas tikai 1918. gadā, turklāt tikai sievietēm, kas bija sasniegušas vismaz 30 gadu vecumu un kurām piederēja nekustamais īpašums. Neiedomājami? Tāpat es ticu, ka daudzas citas lietas, kas šodien ir neiedomājamas, mūsu dzīves laikā kļūs pašsaprotamas.

Saskaņā ar Pasaules Bankas datiem praktiski visās pasaules valstīs sieviešu īpatsvars ir aptuveni 50% no iedzīvotājiem. Cik daudzām no šīm sievietēm ir tiesības un iespējas pieņemt lēmumus un noteikt gan savu, gan savas valsts vai pat plašāka reģiona likteni? Vai mēs, latvietes, kurām šī iespēja bijusi jau

FEMINISMS IR CĪŅA PRET VISU, KAS TIEK ATTAISNOTS AR VĀRDIEM “JO TU ESI SIEVIETE”

kopš valsts dibināšanas brīža, nevēlētos, lai tādas pašas tiesības un iespējas būtu ikvienai sievietei pasaulē? Vai mūsu, sieviešu, pārstāvim vēlētos amatos būtu jābūt proporcionāli sieviešu skaitam, jo īpaši jautājumos, kas skar mūs, respektīvi, it visos jautājumos?

Feminisma vēsturē mēs redzam parādāties daudzus sieviešu vārdus, un tas liek secināt, ka tieši sievietes pašas ir bijušas tās, kas par savām tiesībām ir cīnījušās, negaidot, kad to darīs kāds cits.

Es teiktu, ka feminisms ir cīņa pret visu, kas tiek attaisnots ar vārdiem “jo tu esi sieviete”. Manuprāt, šāds attaisnojums 21. gadsimtam nepiestāv tikpat ļoti kā otrs – “tāpēc, ka tu esi vīrietis”. Un, kamēr vien mūsu stereotipi un vārds “tradīcija” slēps domu “jo tu esi sieviete”, tikmēr feminisms savu darbu nebūs paveicis, jo tikmēr pastāvēs diskriminācija, kura kādam šķitis pieļaujama un kāds to pieļaus.

AKTUALITĀTES DZIMUMU LĪDZTIESĪBAS JAUTĀJUMOS PASAULĒ

Sievietes pārstāvība augstos amatos ir cieši saistīta ar izglītību, taču daudzās pasaules valstīs izglītības pieejamība sievietēm joprojām ir sapnis. Arī valsts attīstības līmenis tajā spēlē lomu, tāpat kā kara vai miera situācija. Pretēji dzejniekiem, par kuriem kļūst nostāsti, ka tikai badā, nabadzībā un ar salauztu sirdi tiem raisās iedvesma, sievietes attīstībai vajadzīgs miers, drošība, iespēja un tiesības izglītoties, kā arī apstākļi, kas ļautu veltīt laiku mācībām, nevis sevis un savas ģimenes nodrošināšanai vai arī pāragrām piespiedu laulībām.

Saskaņā ar Pasaules ekonomikas foruma datiem,

- ja meitene iegūst izglītību, viņai ir iespējas pārraut nabadzības loku vienas paaudzes laikā;
- no 130 miljoniem pasaules bērnu, kas neapmeklē skolu, 70% ir meitenes;
- no katriem 10% meiteņu, kas apmeklē skolu, valsts IKP pieaug par 3%².

Pasaulē neskaitāmas starptautiskās organizācijas un nevalstiskās organizācijas cīnās par sieviešu līdztiesību, risinot globālas vai lokālas problēmas, kas kavē sievietes izmantot tās iespējas, kas piešķirtas vīriešiem vai sievietēm citur pasaulē.

ANO nesen nodibināja iniciatīvu "He for She" jeb "Viņš viņai"³. Šī iniciatīva aicina vīriešus iesaistīties par sieviešu līdztiesību. Iniciatīva gan ir saskārusies ar pretrunīgu reakciju. Sākot no plašsaziņas līdzekļos milzīgu popularitāti guvušās britu aktrises Emmas Vatsones uzrunas ANO 2014. gada septembrī⁴, līdz pat skumjam secinājumam, ka joprojām ir nepieciešama skaistas un veiksmīgas baltas ādas krāsas slavenības iesaistīšanās, lai cīnītos par sieviešu tiesībām, lai gan, iespējams, vislielākā nevienlīdzība valda starp neizglītotām sievietēm un tajos pasaules reģionos, kur baltā ādas krāsa ir retums. Skumdina arī pats fakts, ka joprojām, 21. gadsimtā, sievietēm ir jāpierāda, kāpēc viņām pienākas tās pašas tiesības, kas vīrietim. Britu laikraksts "The Guardian" pēc Emmas Vatsones uzrunas rakstīja: "Tik ilgi, kamēr mēs žilbsim no kārtējās slavenības-feministes spozmes, mēs izvairāties skatīties uz reālām problēmām, ar kurām saskaras sievietes visā pasaulē, no grūtajām sarunām par atšķirību atalgojumā un pārāk biežajiem seksiskajiem tekstiem mūzikā, ko klausāties, par filmām, kuras sieviešu stāstus, ja vispār attēlo, tad dara to ļoti nabadzīgi. Mēs izvairāties runāt par ierobežoto

reproduktīvās veselības brīvību sievietēm un pārlikto seksuālo uzmākšanos un vardarbību, ar ko saskaras pārāk daudzas sievietes. Feminisms ir kaut kas, kam nevajadzētu pavadītošu reklāmas kampaņu. Idejai par to, ka sieviete pasaulē varētu pastāvēt tikpat brīva kā vīrietis, vajadzētu tikt pārdotai bez reklāmas"⁵.

Eiropas Padomes 2014. gada ziņojums par cilvēktiesībām Eiropā attiecībā uz dzimumu līdztiesību iezīmē trīs galvenās problēmas:

- ļoti plaši izplatīta vardarbība pret sievietēm,
- šķēršļi sieviešu pieejai taisnīgai tiesai,
- dzimumu stereotipi kā būtisks šķērslis dzimumu līdztiesībai Eiropā⁶.

Acīmredzot ar to, ko dara valstis un starpvalstu organizācijas, kurās joprojām sieviešu īpatsvars neatbilst reālo sieviešu īpatsvaru pasaulē, ir par maz. Un gluži kā 19. gadsimtā arī šodien sievietēm pašām, pat neesot parlamentos un valdībās, ir jācīnās. Un jācīnās par tām, kuras pašas par sevi cīnīties nespēj.

PRETĒJI DZEJNIEKIEM, PAR KURIEM
KLĪST NOSTĀSTI, KA TIKAI BADĀ,
NABADZĪBĀ UN AR SALAUZTU
SIRDĪ TIEM RAISĀS IEDVESMA,
SIEVIETES ATTĪSTĪBAI VAJADZĪGS
MIERS, DROŠĪBA, IESPĒJA UN
TIESĪBAS IZGLĪTOTIES, KĀ ARĪ
APSTĀKĻI, KAS ĻAUTU VELTĪT
LAIKU MĀCĪBĀM, NEVIS SEVIS UN
SAVAS ĢIMENES NODROŠINĀŠANAI
VAI ARĪ PĀRAGRĀM PIESPIEDU
LAULĪBĀM

Tādu piemēru, kad sievietes un vīrieši paši dod savu artavu šajā nebūt ne pabeigtajā cīņā, ir ļoti daudz, un es varu minēt tikai dažus.

Atsevišķi uzņēmumi ir pamanījuši sievietes pašapziņu iedragājošos stereotipus, kas nereti saistīti gan ar sievietes izskatu, gan uzvedību. Piemēram, "Pantene" zīmola reklāmas kampaņā⁷ tiek vizuāli attēlots – kas atļauts Jupiteram, nav atļauts vēršim. Sieviete kostīmā bieži tiek uztverta kā agresīva, kamēr vīrietis uzvalkā tādā pašā

² World Economic Forum. – Pieejams <https://twitter.com/wef/status/533031668920373249>

³ He for She. – Pieejams <http://www.heforshe.org/>

⁴ Emma Watson. He for She. – Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=qXqjTsa3g>

⁵ Gay R. "Emma Watson? Jennifer Lawrence? These aren't the feminists you're looking for." The Guardian. – Pieejams <http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/oct/10/-sp-jennifer-lawrence-emma-watson-feminists-celebrity>

⁶ State of Democracy, Human Rights and the Rule of Law in Europe. Report of the Secretary General of the Council of Europe (SG (2014) FINAL). – Pieejams <https://edoc.coe.int/en/fundamental-freedoms/5949-state-of-democracy-human-rights-and-the-rule-of-law-in-europe.html>

⁷ Pantene. Labels Against Women. ShineStrong. – Pieejams <https://www.youtube.com/watch?v=kOjNcZvwxJl>

situācijā tiks uztverts kā pārliecinošs; sievietē, kas ilgas stundas pavada darbā, tiek uztverta par egoisti, kamēr vīrietis – par centīgu; kamēr sieviete allaž uztraucas par savu izskatu pat tad, kad uztraukumam nav pamata (un visbiežāk nav), vīrietis jūtas pievilcīgs tāds, kāds pamostas no rīta. Reklāmas kampaņa aicina sievieti nepadoties šiem stereotipiem ceļā uz saviem mērķiem, neļaut tiem iedragāt savu pašapziņu.

Milzīgu popularitāti guvusi franču režisores Eleonoras Puriā īsfilma “Apspiestais vairākums”⁸, kas ataino tipiskas sieviešu diskriminācijas situācijas, samainot abus dzimumus lomām. Cik gan kariķēts un absurdi nereāls izskatās video, kurā seksuāla rakstura piezīmes tiek izteiktas vīrietim, kurā seksuāla vardarbība tiek vērstā pret vīrieti, kurā vīrietis ir tas, kam sieviete liek valkāt matus nosedzošu galvassegu, kurā vīrietis ir tas, ko sieviete apvaino pārāk īsu šortu vilkšanā, kas noteikti ir pie vainas īsfilma atainotajā grupveida izvarošanā. Ar šo īsfilmu ļoti asi tiek radīts priekšstats par diskrimināciju, ko tik daudzi sauc par izdomātu, pārspīlētu un neesošu. Pēc filmas režisore saņēmusi neskaitāmas agresīvas vēstules no vīriešiem, kas viņu nicinoši izsmej par gaušanos un tādējādi apliecina to, ka joprojām ir daudz darāmā sieviešu līdztiesības jautājumos.

Šie ir tikai daži no neskaitāmiem piemēriem, kā pati sabiedrība iesaistās stereotipu gāšanā, palīdzot sievietei celt pašapziņu un paverot ceļu uz izglītošanos un vadošiem amatiem.

Ja jums nešķiet, ka Latvijā vai citur pasaulē pastāv stereotipi, kas ierobežo gan pašu sievieti, gan to, kā viņa tiek uztverta sabiedrībā, – pamēģiniet vienkāršu vingrinājumu: ikreiz, kad skatāties reklāmas televīzijā, iedomājieties dzimumus mainītās lomās. Ikreiz, kad dzirdat komentārus par kādas sievietes-politiķes izskatu, iedomājieties, vai kas tāds varētu tikt teikts arī par vīrieti-politiķi? Ikreiz, kad atverat kādā interneta portālā sadaļu “Sievietēm”, pajautājiat sev, vai viss tur rakstītais tiešām ne fiziski, ne praktiski nevarētu tikpat labi tikt attiecināts uz vīriešiem? Ikreiz, kad reklamā redzat puskaulu sievieti izaicinošā pozā, iedomājieties tādā pašā pozā un izskatā vīrieti reklamējam tieši to pašu precī – vai iespējams? To, kā mūsu ikdienas stereotipi par sievietēm ietekmē mūsu stereotipus par sievietēm-vadītājām, sievietēm-uzņēmumu īpašniecēm un valsts vadītājām, nu jau katrs, šķiet, var iedomāties pats. Bet apskatīsim to, vērtējot stereotipus un realitāti Latvijā.

DZIMUMU LĪDZTIESĪBA LATVIJĀ ŠODIEN

2014. gada Pasaules ekonomikas foruma sniegtais “*Global Gender Gap Report*”⁹ jeb ziņojums par atšķirībām abu dzimumu tiesībās pasaulē Latviju ierindo 15. vietā no 111 valstīm. Latvijas stiprās puses – pieeja izglītībai un veselīgas dzīves ilgums. Attiecībā uz vienādām iespējām darba vidē Latvija ieņem 19. vietu pasaulē, bet attiecībā uz vienlīdzīgu atalgojumu – vairs tikai 55. vietu. Runājot par sieviešu īpatsvaru lēmumu pieņemšanā un vadošos amatos, mēs ieņemam 8. vietu pasaulē, bet attiecībā uz sieviešu pārstāvību parlamentā – vien 53. vietu. Interesanti, ka sieviešu-doktora grāda ieguvēju attiecība pret vīriešu-doktoriem gan ir 60 pret 40. Politiskajā pārstāvībā pēdējo 4 gadu laikā vērojama pozitīva tendence¹⁰.

Lasot Latvijas rādītājus, rodas liels lepnums – vēlēšanu tiesības kopš 1918. gada, bērna kopšanas atvaļinājums, pabalsti, sievietes reprodutīvās veselības tiesības, 92% sieviešu ir konts kādā finanšu institūcijā, kas rada finansiālu brīvību un iespējas, kuras tik daudzām sievietēm pasaulē nav pieejamas un vietām pat aizliegtas ar likumu.

Īpašu pētījumu par sievietēm politikā ir veikusi Parlaments savienība sadarbībā ar ANO¹¹. 2014. gada 1. janvāra datus Latvija pēc sieviešu-ministru skaita ierindota 26. vietā pasaulē, jo no 13 ministriem valdībā 4 bija ministres. Tas nozīmē, ka nākamajā gadā ar 3 ministriem jaunajā valdībā mūsu vieta šajā topā kritīs. Attiecībā uz sieviešu skaitu

DIEMŽĒL EIROPAS PADOMES ZIŅOJUMĀ MINĒTĀ EIROPAS PROBLĒMA – VARDARBĪBA PRET SIEVIETĒM – IR AKTUĀLA ARĪ LATVIJĀ

parlamentā mēs ieņemām 55. vietu pasaulē ar 25 sievietēm iepriekšējā parlamenta sasaukumā. Jaunajā Saeimā ir tikai 19 sievietes, tāpēc arī šo pozīciju zaudēsim. Saskaņā ar ANO datiem pasaulē vidējais rādītājs ir 21,8% sieviešu parlamentā.

Ziņojumā par dzimumu līdztiesību Eiropas Savienībā 2013. gadā¹² secināts: ja izmaiņas, kas vērstas uz dzimumu līdztiesības nodrošināšanu ES valstīs, turpināsies līdzšinējā tempā, var būt nepieciešami vairāk nekā 70 gadi, lai vienlīdzīgs atalgojums būtu realitāte. Sievietes stundā

⁸ Eleonore Pourriat. Oppresses Majority. – Pieejams <https://www.youtube.com/watch?v=V4UWxVvT1A>

⁹ Global Gender Gap Report 2014. World Economic Forum. – Pieejams <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2014/>

¹⁰ Global Gender Gap Report 2014. Latvia. – Pieejams <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2014/economics/#economy=LVA>

¹¹ Inter-Parliamentary Union. “UN Women. Women in Politics: 2014.” – Pieejams http://www.ipu.org/pdf/publications/wmnmap14_en.pdf

¹² Report on Progress on equality between women and men in 2013. – Pieejams: http://www.lm.gov.lv/upload/dzimumu_lidztiesiba/dokumenti_un_tiesibu_akti/141404_ikgade-jais_ek.pdf

pelna par 16% mazāk nekā vīrieši, dalībvalstu parlamentos sievietes veido vien 27% no to sastāva, un tikai 20% augstākā līmeņa akademiķu nav vīrieši.

“Ernst & Young” pētījums par talantu daudzveidību uzņēmumos atklāj, ka Latvija ierindojas starp veiksmīgākajām valstīm Eiropā dzimumu līdztiesības ziņā uzņēmumu vadības līmenī¹³. Latvija ar 29% sieviešu uzņēmumu valdēs būtiski apsteidz Lietuvu un Igauniju, kur attiecīgi uzņēmumu valdēs ir tikai 16% un 7% sieviešu. Turklāt Latvijas 29% ir augstākais rādītājs Eiropā starp valstīm, kurās nepastāv speciālas dzimumu pārstāvniecības kvotas. Augstāk par mums, topa 1. vietā, ir Islande ar

**SIEVIETĒM, KURAS IR CIETUŠAS
NO VARDARBĪBAS, KĀ ARĪ
SIEVIETĒM, KAS IR TIESISKI
NEAIZSARGĀTAS, JO DZĪVO
NEREĢISTRĒTĀS ATTIECĪBĀS,
IR IEVĒROJAMAS GRŪTĪBAS AR
LĪDZDALĪBU EKONOMISKAJĀ
LĒMUMU PIENĒMŠANĀ, UN TAS
RADA NOZĪMĪGUS ŠĶĒRŠĻUS VIŅU
PROFESIONĀLAJAI IZAUGSMEI**

48% sieviešu valdēs, taču aiz Latvijas ir tādas valstis kā Zviedrija, Dānija un Nīderlande. Tomēr Latvijas rādītājs (29%) joprojām neatspoguļo sieviešu lomu sabiedrībā un ekonomikā.

Sieviešu līdztiesībā attiecībā uz vadošiem amatiem gan privātajā, gan publiskajā sektorā uz pasaules fona Latvija ieņem augstu vietu un neizskatās slikti. Visas valsts augstākās amatpersonas ir vai ir bijušas sievietes: prezidente, ministru prezidente, Saeimas priekšsēdētāja un ārlietu ministre. Arī attiecībā uz sieviešu īpatsvaru uzņēmumu valdēs Latvija apsteidz daudzas valstis.

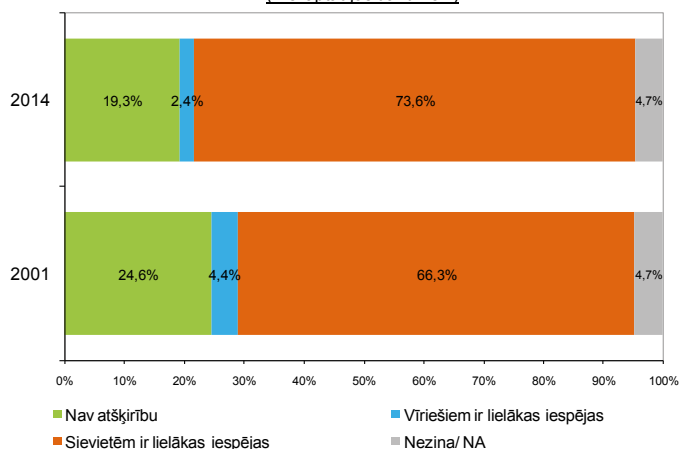
Diemžēl Eiropas Padomes ziņojumā minētā Eiropas problēma – vardarbība pret sievietēm – ir aktuāla arī Latvijā.

Resursu centra sievietēm “Marta” vadītāja Iluta Lāce stāsta: “Puse no sievietēm, kuras vērsas pēc palīdzības centrā “Marta”, ir nodarbinātas, trešdaļai ir augstākā izglītība un trešdaļai – vidējā speciālā izglītība. Sievietēm,

kuras ir cietušas no vardarbības, kā arī sievietēm, kas ir tiesiski neaizsargātas, jo dzīvo neregistrētās attiecībās, ir ievērojamas grūtības ar līdzdalību ekonomiskajā lēmumu pieņemšanā, un tas rada nozīmīgus šķēršļus viņu

Kuram no dzimumiem (vīriešiem vai sievietēm) ir lielāka iespēja nonākt šādā situācijā?

SASKARTIES AR VARDARBĪBU
(Visi aptaujas dalībnieki)

profesionālajai izaugsmei.”¹⁴

Cilvēktiesību aspektā mani vienmēr ir nodarbinājis jautājums – kam jābūt pirmajam, kurš sper soli tuvāk līdztiesībai – sabiedrībai vai likumdevējam? Latvijas likumos nav tiešas diskriminācijas attiecībā uz sievietēm.

**VAI LIKTENI NOSAKA
BIOLOĢISKAIS DZIMUMS?
JAUTĀJUMS, MANUPRĀT, PASAKA
VISU. VAI MŪSU LIKTENI DRĪKST
NOTEIKT KAUT KAS TĀDS, KO MĒS
NEIZVĒLAMIES?**

Bet, apskatot Sabiedrības integrācijas fonda (SIF) veikto pētījumu par sabiedrības attieksmi pret sievietēm vadošos amatos¹⁵, atklājas nepatīkami pārsteidzoši fakti, kas diemžēl liek domāt, ka Latvijas gadījumā tā nav sabiedrība, kas virza valsti tuvāk pilnīgai diskriminācijas izskaušanai, bet gan likumdevējs.

Ši gada oktobrī, kad noslēdzās SIF pētījums “Iedzīvotāju izpratne un attieksme pret dzimumu līdztiesības

¹³ EY: Eiropas kontekstā, Latvijā viens no augstākajiem sieviešu īpatsvaram uzņēmumu valdēs. LETA. – Pieejams: http://www.leta.lv/press_releases/EA36577B-2E3C-4D2B-BC5C-DE5D5940135A

¹⁴ Diskusija “Sievietes drošība – veiksmīgas karjeras pamats”. Resursu centrs sievietēm “Marta”. – Pieejams: <http://www.marta.lv/marta-runa/6-novembra--diskusija-sievietes-drosiba--veiksmigas-karjeras-pamats>

¹⁵ Aptaujas “Iedzīvotāju izpratne un attieksme pret dzimumu līdztiesības jautājumiem – 2014” dati. – Pieejams: http://www.sif.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=9407%3AAptaujas-%E2%80%9Eledzivotaju-izpratne-un-attieksme-pret-dzimumu-lidztiesibas-jautajumiem-2014-%E2%80%9D-dati&catid=14%3AJaunumi&Itemid=186&lang=lv

¹⁶ Izstādes “Sievietei būt” un informatīvās kampaņas “Līdzvērtīgas iespējas” noslēguma pasākums. – Pieejams <http://www.lma.lv/index.php?parent=4221>

jautājumiem”, notika diskusija, kurā viens no jautājumiem bija – vai likteni nosaka bioloģiskais dzimums¹⁶? Jautājums, manuprāt, pasaka visu. Vai mūsu likteni drikst noteikt kaut kas tāds, ko mēs neizvēlamies?

Pētījumā secināts: izglītību uzņēmējdarbības vadībā vairāk iegūst sievietes, bet uzņēmumus viņas dibina mazāk. 33,21% uzņēmumu Latvijā pieder sievietēm, un no visām uzņēmumu valdēs reģistrētajām amatpersonām 33,43% ir sievietes. Lai arī Latvijā sievietēm ir augstāks izglītības līmenis nekā vīriešiem (2012. gadā augstāko izglītību ieguva 67,5% sieviešu un tikai 32,5% vīriešu), vadošajos amatos ir vairāk vīriešu, arī jomās, kurās dominē sievietes (izglītība, pašvaldības, valsts pārvalde u. c.). Tendences rāda – jo augstāks vadības līmenis, jo mazāk tur sieviešu. Šāda situācija vedina domāt par “stikla griestiem”, kas nozīmē, ka dažādu apstākļu kopuma rezultātā sievietes nenokļūst līdz augstākās vadības līmenim¹⁷.

Cita problēma: tradicionālo lomu dominante un sabiedrības stereotipi. Jautājums – kā mainīt sabiedrības stereotipus? SIF projekta vadītāja Līga Vecā secina: pirmkārt, nereproducēt stereotipus. Piemēram, pašu sieviešu neiejaukšanās citu privātajā telpā, kad citā ģimenē tēvs paliek mājās ar bērnu – bieži tās ir pašas sievietes, kas par šādu praksi izsakās negatīvi. Nepārspīlēt ar izskata nozīmi, neieaudzināt bērnos standarta modeli. Otrkārt, rādīt pozitīvus piemērus – dibināt savus uzņēmumus, racionāli risināt darba-ģimenes dzīves savienojšanu. Treškārt, jo izglītotāka ir sieviete un jo augstāku amatu viņa ieņem, jo retāk viņa piekritīs, ka pastāv diskriminācija, vai arī nekavējoties uz to reaģēs, ja to pamanīs.

SIF pētījums liecina par to, ka mums vēl ir, kur tiekties – ikvienam un ikvienai no mums.

Gandrīz puse (47,3%) aptaujāto sieviešu ir pārliecinātas, ka viņu iespējas realizēt sevi saskaras ar dažādiem ierobežojumiem. Aptaujāto vīriešu auditorijā šis skaitlis ir ievērojami mazāks (26,8%).

Aptaujas anketā tika iekļauts arī provokatīvs apgalvojums: “Sievietes pašas ir vainīgas, ja pret viņām izturas kā pret zemākām būtnēm”. Vairākums sieviešu (55,2%) noraida šādu viedokli, bet vīriešu auditorijā 46,7% piekrīt šim izteikumam. Attieksme pret šo izteikumu, vērtējot 2001. gadā un 2014. gadā veiktos pētījumus, ir palikusi bez izmaiņām. Vīrieši biežāk nekā sievietes par iemeslu sieviešu zemajai pārstāvēniecībai vadošos amatos minēja “subjektīvus” faktorus – sievietēm biznesa vide nešķiet pievilcīga, viņas nevēlas uzņemties tik lielu atbildību utt., tātad – “sievietes pašas nevēlas iesaistīties”.

Jautājumos par dzimumu diskrimināciju darba dzīvē kopumā situācija ir mainījusies pozitīvā virzienā, ir būtiski pieaudzis to atbilde īpatsvars, kas apliecina dzimumu līdztiesību un vienādas iespējas kā sievietēm, tā vīriešiem.

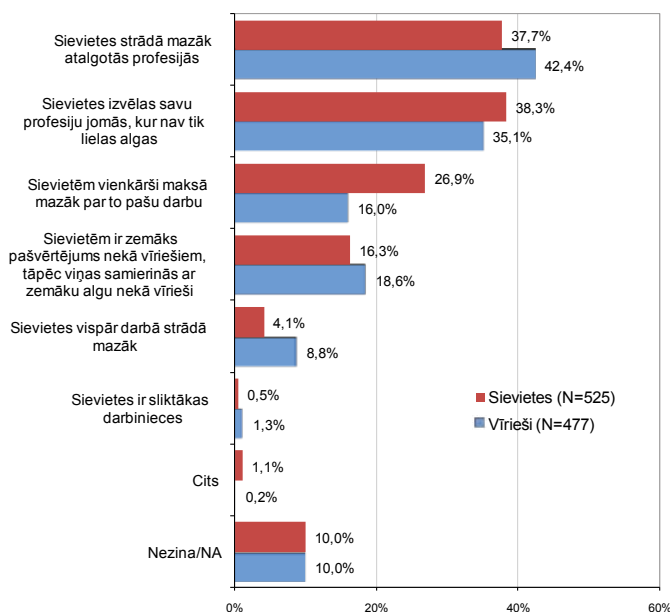
Tikmēr stereotips, kura ietekmē vīrietim tiek piedēvēts salīdzinoši lielāks ekonomiskais potenciāls nekā sievietei, vēl aizvien ieņem pietiekami stabilas pozīcijas vispārējā sabiedrības apziņā.

Arī biznesa vadības un ekonomikas studentu vidū uz pašnovērtējumu un nākotnes ambīcijām balstītais pretenziju līmenis viennozīmīgi bija augstāks puisiem:

- puisi karjeras plāni saistījās ar augstākā līmeņa menedžmentu un uzņēmējdarbību, kamēr meitenēm – vidējā līmeņa menedžmentu;
- vēlamās algas apmērs puisiem bija vidēji par 13% augstāks nekā meitenēm (puisi – 1478 eiro mēnesī, meitenes – 1299 eiro mēnesī).

Viskrasāk dzimumu nevienlīdzība izjūtama, runājot par darba atalgojumu – ir pieaudzis to respondentu skaits, kas uzskata, ka sievietei ir lielāks risks nonākt situācijā, kad par līdzvērtīga apjoma darbu viņa saņem zemāku atalgojumu nekā vīrietis. Kā galvenie iemesli, kas ietekmē atalgojuma atšķirības, visbiežāk (43,9%) tika minēts tas, ka sievietes vairāk nekā vīrieši baidās pazaudēt darba vietu, tāpēc baidās prasīt lielāku algu, kā arī tas, ka sievietes strādā mazāk atalgotās profesijās (40%), un tas, ka sievietes profesijas izvēlē priekšroku dod jomām, kurās nav tik lielas algas

Latvijā pēc statistikas datiem sievietes kopumā saņem par 17% mazāku atalgojumu nekā vīrieši. Tādējādi viņas saņem arī mazākas pensijas un ir pakļautas lielākam nabadzības riskam. Kādi, Jūsaprāt, ir iemesli šādai situācijai? (Visi respondenti: N=1002)

(36,8 %).

Interesants, bet riskants fakts: kopumā vairāk par pusi aptaujāto (67,4 %) piekrita izteikumam: “Tas ir pieņemami, ka vīrieši vadošajos amatos ir pārstāvēti vairāk nekā

¹⁷ Telefonsaruna ar projekta koordinatori Līgu Veco 22.10.2014; aptaujas “Iedzīvotāju izpratne un attieksme pret dzimumu līdztiesības jautājumiem – 2014” dati.

sievietes". Vīrieši biežāk nekā sievietes puda piekrišanu minētajam apgalvojumam (attiecīgi: 76,4% un 59,3%). Turklāt vērojama sakarība: jo augstāks vīriešu izglītības līmenis, jo biežāk izteikta piekrišana.

Kopumā, izvērtējot pētījuma gaitā iegūto informāciju, jāsecina, ka lielāko pienesumu sabiedrības priekšstatu maiņā sniedz pakāpeniskas izmaiņas pašu sieviešu uzskatos – vīriešu viedoklis bieži ir konservatīvāks. Risinājumi? Augstskolu studentu aptaujā iegūtie dati apliecina, ka sievietēm, lai gūtu panākumus, būtu vēlams ņemt vērā: jāklūst uzņēmīgākām, drosmīgākām, jālauž aplamie stereotipi par sievietēm-vadītājām.

Gan sievietēm, gan vīriešiem nozīmīgi faktori, kas palīdz veiksmīgi veidot un vadīt uzņēmumu, ir ģimenes sapratne un atbalsts, sakārtota ikdienas dzīve, kā arī draugu un sabiedrības atbalsts. Tomēr pētījuma rezultāti ļauj apgalvot, ka sievietēm šie faktori ir būtiskāki nekā vīriešiem.

Pārliecinošs vairākums pētījuma dalībnieku pauž uzskatu, ka "vīrietis ir tas, kuram ir jāuzņemas lielāka atbildība par ģimenes materiālo labklājību" (85,8%), stingri iedalot vīrietim galvenā ģimenes pelnītāja un nodrošinātāja lomu, savukārt sievietes pārziņā tiek atstātas rūpes par ģimenes un mājas dzīvi.

"Atrodoties augstā amatā, sieviete daudz zaudē no savas sievišķības" – šim izteikumam piekrita 44%, bet nepiekrita 48,8% visu aptaujas dalībnieku. Vai šis gadījumā nevarētu būt stereotips, kas netieši ietekmē viedokli par sieviešu spējām ieņemt vadošus amatus?

Iespējams, ka attieksmi pret sievietēm-vadītājām ietekmē arī stereotips (vai bīstama realitāte) par uzskatiem attiecībā uz to, kādus lēmumus sievietei ļauts pieņemt darbā un ģimenē. "Darbs, kurā jāpieņem atbildīgi lēmumi, ir vairāk piemērots vīriešiem nekā sievietēm" – vairākums vīriešu (61,4%) piekrita šim izteikumam, savukārt sieviešu auditorijā vairākumā gadījumu tas tika noraidīts (57,9% tam nepiekrit). Vairāk nekā 60% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju ģimeņu gan ikdienišķi, gan nozīmīgi lēmumi tiek pieņemti koleģiāli – to pieņemšanā vienlīdz piedalās gan sievietes, gan vīrieši. Tajā pašā laikā jānorāda, ka vīriešu auditorijai vairāk raksturīga nozīmīgu lēmumu pieņemšana, savukārt sievietēm – ikdienišķu lēmumu pieņemšana.

30,8% respondentu vīriešu iespējas uzsākt savu biznesu vērtēja kā augstākas, galvenokārt to pamatojot ar argumentu, ka ģimenēs visa atbildība par mājas rūpēm ir sievietes ziņā, vīriešiem nav tik lielu rūpju par mājas darbiem. Taču sievietes biežāk nekā vīrieši akcentēja sabiedrībā pastāvošo viedokli kā veicinošu faktoru: vīriešiem ir lielāks atbalsts no sabiedrības puses, sievietēm nav atbalsta no sabiedrības. Papildus tika uzsvērtas tādas vīriešu rakstura īpašības kā uzņēmība, mērķtiecīgums, drosmē (t. i., nav bailu riskēt). Savukārt vīrieši, izvērtējot savas iespējas, biežāk nekā sievietes uzsvēra to, ka vīriešiem kopumā ir stiprāks

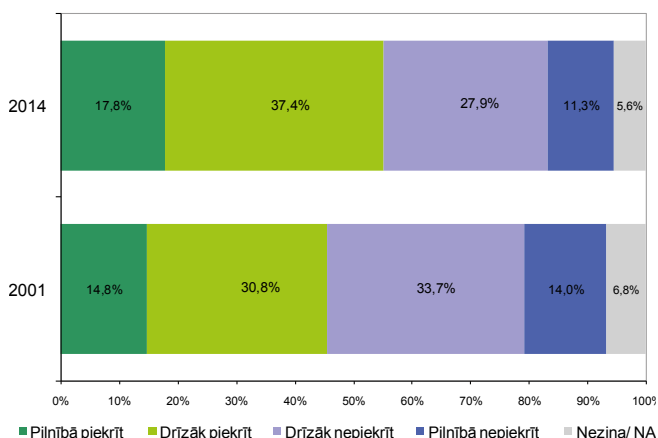
raksturs, loģiskā domāšana un spējas vadīt.

Pretēji 2001. gada rezultātiem, kad izteikums "Kopumā vīriešiem ir spēcīgāka loģika nekā sievietēm" galvenokārt tika noraidīts, šogad nedaudz vairāk kā puse (55,3%) aptaujas dalībnieku to atbalstīja, turklāt būtisks atbalstošo viedokļu pārsvars bija vērojams tieši aptaujāto vīriešu vidū – 68,6% tam piekrita, kamēr aptaujāto sieviešu vidū bija vērojams pretējs atbilstošs sadalījums – 50,4 % to noraidīja.

Ja varētu domāt, ka paaudžu nomaiņa nesis arī vēlamās pārmaiņas dzimumu diskriminācijas izskaušanā, tad atsevišķu jautājumu atbildes diemžēl par to neliecina, tieši otrādi – šokē. Kaut gan, iespējams, šokam nav pamata, jo jauno paaudzi jau audzina tā pati vecā paaudze ar saviem dzimumu stereotipiem. Studentu vidū uzskatu, ka vīriešiem esot spēcīgāka loģika nekā sievietēm, atbalstīja 80% puīšu, bet kategoriski noraidīja 74,6% meiteņu. Šāda viedokļu polarizācija, kas, visticamāk, netiek artikulēta ikdienas saskarsmē, no vienas puses, kalpo par spēcīgu konkurenci veicinošu faktoru, no otras, tas ar laiku var pārtapt par latentās dzimumu diskriminācijas instrumentu.

Šo stereotipu gan apgāz fakts, ka, analizējot savu motivāciju

Cik lielā mērā Jūs piekristat vai nepiekrītat sekojošam apgalvojumam?
Kopumā vīriešiem ir spēcīgāka loģika nekā sievietēm
(Visi aptaujas dalībnieki)

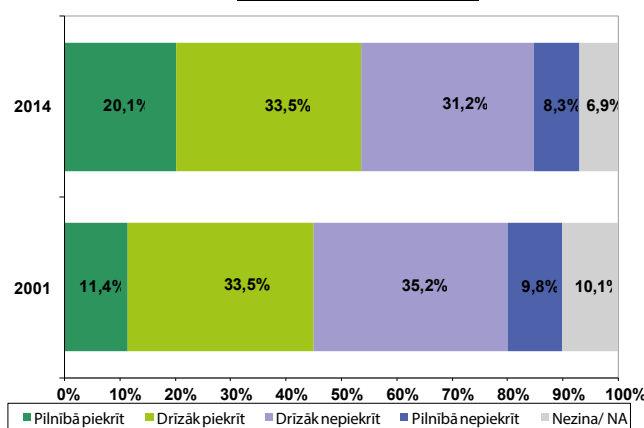
fakultātes izvēlei, daudz racionālākās ir meitenes, jo 34,5% no viņām savu fakultātes izvēli skaidroja ar to, ka viņām bija labas sekmes ar izvēlēto profesiju saistītajos priekšmetos. Puīšu vidū šis arguments svarīgs likās tikai 17,8% aptaujāto. Abu dzimumu pārstāvjiem ir vienlīdz lielas iespējas iegūt jebkuru profesionālo izglītību. Tomēr ir dzīvi daži triviāli stereotipi par sieviešu un vīriešu piemērotību kādās konkrētas izglītības apgūvei. Piemēram, matemātika, datorzinātnes un sports esot vairāk piemērots vīriešiem, kamēr mājturība, humanitārajās un sociālajās zinātnēs sekmīgākas varētu būt sievietes. Trīspadsmit gadu laikā vīriešu dominānce ir samazinājusies tādās dzīves sfērās un profesijās kā bankieris, politiķis, ministrs un liela uzņēmuma vadītājs. Dzimuma faktors kā kritērijs sekmīgai

karjerai šajās nozarēs ir zaudējis savu nozīmi. Savukārt sievietes caurmērā biežāk nekā vīrieši par šķērslī atzina rūpes par mājas darbiem, bērniem, ģimeni (salīdzinoši: 32,6% un 24,8%). Iespējams, šāds arguments sievietēm šķiet vispieņemamākais un labskanīgākais, kuru nav neērti paust, un tajā pašā laikā, viņuprāt, objektīvi pamatotākais. Tomēr šajā ziņā vērojamas arī pozitīvas tendences. Pēdējo

SATRAUCOŠI, KA, SALĪDZINOT 2001. GADĀ UN 2014. GADĀ VEIKTO PĒTĪJUMU REZULTĀTUS, ATKLĀJAS, KA GAN SIEVIEŠU, GAN VĪRIEŠU AUDITORIJĀ IR NOSTIPRINĀJIES VIEDOKLIS, KA VĪRIETIS TIEK VĒRTĒTS AUGSTĀK PAR SIEVIETI

gadu laikā būtiski ir pieaugusi arī vīrieša loma, dalot rūpes par mazu bērnu pieskatīšanu un audzināšanu. Šogad interese par iespēju izmantot 10 dienu atvaļinājumu tēviem bērna piedzimšanas gadījumā ir būtiski paaugstinājusies, un to vīriešu īpatsvars, kuri šo iespēju novērtēja kā "ļoti svarīgu", pēdējo trīspadsmit gadu laikā ir pieaudzis no 28,5% uz 41,5%. Satraucoši, ka, salīdzinot 2001. gadā un 2014. gadā veikto pētījumu rezultātus, atklājas, ka gan sieviešu, gan vīriešu auditorijā ir nostiprinājies viedoklis, ka vīrietis tiek vērtēts augstāk par sievieti.

Cik lielā mērā Jūs piekristat vai nepiekristat sekojošam apgalvojumam?
Vīrietis mūsu sabiedrībā tiek vērtēts augstāk nekā sieviete
(Visi aptaujas dalībnieki; N=1002)

2001. gadā šim viedoklim piekrita 52,5% aptaujāto sieviešu, tad 2014. gada aptaujā šis skaits ir pieaudzis līdz 58,1%. Līdzīga situācija ir aptaujāto vīriešu auditorijā, kur piekrišana šim izteikumam no 36,2% 2001. gadā ir pieaugusi līdz 48,6% 2014. gadā.

Ja sievietēm tiks dota iespēja iesaistīties darba tirgū un tiks

atbalstīta sievietes vēlme to darīt, nekavējot ar stereotipiem, tad arvien vairāk cilvēku, es uzsveru – cilvēku, iesaistīsies tajā, ko mēs atsvešināti saucam par ekonomiskās situācijas uzlabošanu. Ikviens sieviete, kura vēlas sevi profesionāli apliecināt, bet kurai atņemta šī iespēja, gremdē ekonomiku. Ja sievietes pašapziņa tiek grauta ar faktu, ka augstāku amatu iegūst kolēģis vīrietis, kaut gan sievietes kvalifikācija, izglītība un pieredze ir vismaz identiska, arī tas kavē iniciatīvu un līdz ar to ekonomikas attīstību.

Ikviens meitene, kurai mamma stāsta par to, cik svarīgi ir būt skaistai un tievai, nevis gudrai, neatkarīgai, uzņēmīgai un ar iniciatīvu apveltītai, ikviens mamma, kas vakarā, skatoties ziņas, kad runā Saeimas priekšsēdētāja vai Ministru prezidente, komentē viņas izskatu, nevis darbus, rada nepareizus priekšstatus un baro stereotipus. Arī Eiropas Padome savā 2014. gada ziņojumā par cilvēktiesībām uzsver, ka stereotipi kavē sieviešu izaugsmi. Lai gan Latvijā nav tiešas, likumos noteiktas diskriminācijas, pastāv reāla diskriminācija jeb, citiem vārdiem sakot, sievietēm ir tiesības, bet ir ierobežotas iespējas, un šīs iespējas ierobežo gan sieviešu ģimenes locekļi, gan citi sabiedrības locekļi, kas ar saviem stereotipiem noniecina, pat iedragā sievietes pašcieņu un ticību savām spējām. Tieši tāpat kā atšķiras

STEREOTIPI KAVĒ SIEVIEŠU IZAUGSMI. LAI GAN LATVIJĀ NAV TIEŠAS, LIKUMOS NOTEIKTAS DISKRIMINĀCIJAS, PASTĀV REĀLA DISKRIMINĀCIJA JEB, CITIEM VĀRDIEM SAKOT, SIEVIETĒM IR TIESĪBAS, BET IR IEROBEŽOTAS IESPĒJAS, UN ŠĪS IESPĒJAS IEROBEŽO GAN SIEVIEŠU ĢIMENES LOCEKĻI, GAN CITI SABIEDRĪBAS LOCEKĻI, KAS AR SAVIEM STEREOTIPIEM NONIECINA, PAT IEDRAGĀ SIEVIETES PAŠCIEŅU UN TICĪBU SAVĀM SPĒJĀM

vīrietis no sievietes, viena no otras atšķiras arī ikviens sieviete. Nononiecīnāsim simtiem faktoru, kas veido mūsu personības bez bioloģiskā dzimuma.

Ko varam darīt mēs, sievietes?

- Katrā konkrētajā gadījumā padomāt – ko šādā situācijā drikstētu darīt vīrietis? Kāpēc es to nedrīkstu darīt? Ja atbilde slēpjas tikai dzimumā, tad tā nedrīkst būt

atbilde, tā noteikti nav pareizā atbilde! Tev ir jābūt iespējai izvēlēties pašai un netikt par to nosodītai tikai ar argumentu "sievietes tā nedara".

- Mums, sievietēm, jābūt atbildīgām ne tikai par sevi, bet arī par tām, kuras par sevi kādu iemeslu dēļ nespēj pastāvēt. Ja mēs esam pozīcijā, kas ļauj pieņemt lēmumus, mums tie jāpieņem. Ja mēs esam pozīcijā, lai ļautu izvīrēt par lēmumu pieņēmēju citu sievieti, piemēram, pie vēlēšanu urnām, mums tas jā dara. Neviena cita to mūsu vietā nedarīs, un vēl jo mazāk – neviens cits.

Ko varētu darīt vīrieši? Iesaistīties!

AKTUĀLĀS LĪDZTIESĪBAS PROBLĒMAS STUDENŠU KORPORĀCIJĀS LATVIJĀ JEB TRADĪCIJAS UN VIENLĪDZĪBA

Un noslēgumā es jūs uzrunāju kā tādas valsts pārstāvjus, kuras valdību vada sieviete, valsts, kuras Saeimu vada sieviete, valsts, kuru vadījusi sieviete, – ja viņas būtu korporācijā, kurā vietā viņas ietu 18. novembra akadēmisko organizāciju gājienā uz Brāļu kapiem?

Vai tam būtu kāds objektīvs kritērijs, piemēram, vecākuma kārtība? Alfabētiskā kārtība? Tie, kas cīnījās par Latvijas neatkarību, un pēc tam – tie, kas necīnījās? Kāds ir kritērijs, kāpēc lai valsts vadītāja ietu kaut kur beigās? Es atbildēju – tāpēc, ka viņa ir sieviete, jo sākumā iet studentu korporācijas, bet studenšu korporācijas iet beigās. Noteikti te daudziem būtu ko teikt, izmantojot vārdus "vēsture" un "tradīcijas". Taču es vēlētos diskusiju ar vārdiem "līdztiesība", "vienādas iespējas", "vienādas tiesības", "objektīvi kritēriji", un es atsakos pieņemt vārdu savienojumu "jo tu esi studente, nevis students" jeb "jo tu esi sieviete". Jo vienīgā atšķirība starp korporācijām, kas iet vispirms, un korporācijām, kas iet pēc tam, ir dzimums. Mēs visi esam Latvijas patrioti, mēs visi esam studējuši vai studējam, mums visiem ir vai tūlīt, tūlīt būs augstākā izglītība, mūs visus vieno mūža draudzība ar savas korporācijas biedriem un biedrenēm. Mūs atšķir mūsu krāsas un mūsu devīzes, mūsu vārdi un mūsu karogi. Bet nekam citam nevajadzētu mūs atšķirt brīdī, kad apliecinām mīlestību, cieņu un lojalitāti savai dzimtenei.

Šodien mēs korporācijā sapulcinām gaišākās, gudrākās un spējīgākās dāmas ar visaugstākajiem akadēmiskajiem grādiem un sasniegumiem zinātnē un profesijās, lai... liegtu viņām vilkt bikses, jo "pirms 100 gadiem tā nebija pieņemts". Lai arī nebūs nevienas, kuras garderobē nav bikšu, un tās var tikt vilktas jebkurā no citām dienām gadā, kad nav jāliek cedras vai kad jāiet sakopt Lielos kapus. Ir skumji dzirdēt, ka laba kandidatūra amatam studenšu korporācijas prezidijā tiktu noraidīta arī tāpēc, ka potenciālā prezidija locekle nevalkā svārkus. Un šo lēmumu pieņem... citas sievietes! Mēs pulcinām korporācijās gudrākās un spējīgākās Latvijas

galvas, lai norādītu viņām viņu vietu... aizmugurē, kamēr pārējās 364 dienas gadā tieši šīs dāmas ir pašas pirmās, kas iet pa priekšu un ved citus.

Vai vārds "līdere" jums šodien asociējas ar sievieti, kura pakļaujas norādījumiem par biksēm un savu vietu vīrietim aiz muguras? Savs laiks svārkkiem, kad tā ir mūsu pašu izvēle, savs laiks vīrietim aiz muguras, kad pašas gribam tur paslēpties no vēja, un savs laiks izmantot savu intelektuālo potenciālu.

Tas, ka pastāv kāds likums, nenožīmē, ka tas ir labs likums un nav grozāms. Ikviens likums ir grozāms, Latvijas Satversme regulāri tiek grozīta. Mēs dzīvojam laikā, kad pašsaprotamas ir lietas, kas pirms 100 gadiem šķita neiedomājamās. Par vēlēšanu tiesībām 19. gs. beigās sieviešu vietā necīnījās vīrieši, sievietes pašas par sevi cīnījās. Nepieņemsim to, kas

MŪS ATŠĶIR MŪSU KRĀSAS UN
MŪSU DEVĪZES, MŪSU VAPENI
UN MŪSU KAROGI. BET NEKAM
CITAM NEVAJADZĒTU MŪS
ATŠĶIRT BRĪDĪ, KAD APLIECINĀM
MĪLESTĪBU, CIEŅU UN LOJALITĀTI
SAVAI DZIMTENEI

mums ir, par pašsaprotamu un nedomāsim, ka viegli un pašsaprotami mūsu rokās iekritis jebkuras citas izmaiņas, kuras pieprasa sievietes gods un cieņa, kas ietverta *Imeria* zelta krāsā.

Glūži kā franču režisorei, kas pēc savas īsfilmas par sieviešu diskrimināciju saņēma ļoti daudz negatīvu komentāru, arī manam stāstam noteikti kāds nepiekritīs. Kāds nepiekritīs, ka pastāv diskriminācija, kāds nepiekritīs, ka pastāv diskriminācija kādā no manis nosauktajām jomām vai sabiedrības grupām, kāds būs dusmīgs un piesauks vārdu "tradīcijas". Glūži kā režisore pēc šādu komentāru saņemšanas arī es varēšu secināt vienu – dāmas un kungi, tas tikai apliecina, ka mums vēl ir, pie kā strādāt!

Lai plaukst ikviens cilvēks mūsu sabiedrībā neatkarīgi no dzimuma,

lai zeļ ikviena korporācija, tradīcijas, skatot caur līdztiesības prizmu,

lai dzīvo, aug un zeļ arvien labāka Latvija, kas esam mēs paši,

lai mūžam visas trīs kopā pastāv *Imeria* krāsas: brūns – tēvzemes mīlestība, debeszils – tiekšanās uz zināšanām, zelts – sievietes cieņa.

Vivat, crescat, floreat Imeria in aeternum!

Juris Bļodnieks, sel., Pēteris Āns, terv., Egīls Otlāns, lett., Knuts Ozols, frat. lett., V!K! t/l seniors Jānis Grāmatiņš, tal., V!K! t/l viceseniors un sekretārs Kaspars Videnieks, tal., Valdis Krūmiņš, latv., Ivars Bērziņš, lett., Ilmārs Dambergs, frat. liv. Otrajā rindā no kreisās: Jānis Vītols, lett., Maigonis Krūmiņš, patr., Alberts Ozols, frat. lett., Alekss Israels, frat. lett., Benno Stāmurs, terv.

Trešajā rindā no kreisās: Jānis Apinis, lett., Egons Pļavnieks, lett., Andris Lūsis, lett., Māris Juberts, latv., Aldis Lapiņš, lett., Māris Gultnieks, lettg., Vitauts Hāzners, lettg., Aivars Osvalds, lett., Andrejs Baidiņš, frat. acad., Juris Ekšteins, tal., Oskars Pētersons, frat. curs., Kaspars Krēslis, lettg.

TRADĪCIJU SARGĀTĀJI

Autors: fil! Vilnis Baumanis, frater letticus

Vašingtonas konvents – korporāciju kopa, kas pulcina Vašingtonas, DC, apkārtnē dzīvojošos buršus – 2014. gada 31. oktobrī un 1. novembrī Rokvillē, MD, ar komeršu un dāmu vakaru atzīmēja savas pastāvēšanas 70. gadskārtu. Piektdienas vakarā 30 dalībnieki pacilātā noskaņā pulcējās svētku komeršā. Pie balti klāta galda Latviešu sabiedriskajā centrā, kur koši izcēlās trikolora saimes krāsas, t/l seniors fil!

Jānis Grāmatiņš, talavus, svētku runā uzsvēra Vašingtonas konvents kā akadēmiskas organizācijas nozīmi, kas gadu gaitā centusies saglabāt buršu tradīcijas, kā arī veicinājusi draudzību starp dažādu konventu locekļiem. Iztirzādams buršu saimes ideālus – tēvzemes mīlestību, godprātību, draudzību un toleranci – viņš apliecināja, ka šie mērķi joprojām ir vērtīgi un aktuāli.

Par organizācijas vēsturi pastāstīja ilggadējais magister cantandi, fil! Maigonis Krūmiņš, patrus. Vašingtonas konvents 1944. gada 30. oktobrī dibināja trīs filistri, kas jau agrāk bija nonākuši ASV galvaspilsētā: Merilendas universitātes profesors fil! Pēteris Lejiņš, lettonus, Latvijas sūtniecības diplomāts fil! Anatols Dinbergs, frater letticus, un ASV Kongresa bibliotēkas darbinieks fil! Rūdolfš Šmits, patrus, – visi trīs toreiz vēl gados jauni cilvēki. Viņus nomāca tā brīža kritiskais stāvoklis dzimtenē: sarkanarmijas rokās pirms dažām nedēļām bija kritusi Rīga, un kaŗa liesmās degošās Latvijas liktenis šķita apzīmogots. Likās arī skaidrs, ka pilnīgi apklusis jau 1940. gadā aizliegtās korp! – varbūt uz visiem laikiem. Tobrīd nezinādami, vai kādiem korporāciju saimes locekļiem izdosies no Latvijas izklūt, un juzdami, ka latviešu buršu sadzīves tradīcijas varētu būt nolemtas pilnīgai pazušānai, šie trīs filistri nolēma tikties kārtējās sanāksmēs – konventos – ar mērķi “sagrāt un paglabāt no aizmiršanas ziņas par LU Prezidiju Konventa korporāciju iekārtu, vēsturi un tradīcijām”. Par konventu senioru tika ievēlēts fil! Pēteris Lejiņš, lettonus. Sākotnēji viņi savai trijotnei deva visai izsmēlošu nosaukumu: “Latvijas Universitātes Prezidiju konventa filistru un komilitoņu konvents Vašingtonā, Amerikas Savienotajās Valstīs”, saīsinātā veidā – “konvents Vašingtonā”. Bet, kad vēlāk grupai pievienojās burši no citām pilsētām un sanāksmes tika rīkotas arī tur, tad pamazām ieviesās tagadējais nosaukums – “Vašingtonas konvents.”

Par to, cik nopietni šie trīs dibinātāji sekojuši savam nospraustajam mērķim, liecina rūpīgi rakstītie konventu protokoli. Katrā tikšanās reizē kāds nolasījis referātu par tradīcijām savā korporācijā. Pirmo referātu lasījis fil! Dinbergs, frater letticus par jaunu locekļu uzņemšanu *Fraternitas Lettica*. Seko priekšlasījumi par

fukšu bēgšanu un vispār par “zēnu gaitām konventā”. Tā kā trijātā nav iespējams sarīkot komeršus, tad katrs sīki izstāsta, kā tie svinēti viņa konventā. Katrs arī referē par sava konventa komānu, un tad visi kopīgi izstrādā Vašingtonas konventa Interno komānu un Alus komānu, ko pieņem trīs lasījumos. Kā jubilejā piezīmēja fil! Krūmiņš, patrus: “Vai trīs buršu savstarpējai sadzīvei būtu bijuši nepieciešami šie komāni? Protams – nē. Tas tika darīts, lai nākamajām paaudzēm atstātu liecību par latviešu buršu sadzīves paražām.” Komānos noteikts, ka konventi notiks reizi mēnesī, 10 reizes gadā, izlaižot vasaras mēnešus. No protokoliem redzams, ka pirmajos 20 gados šis noteikums tikpat kā precīzi izpildīts. Komānā paredzēti arī naudas sodi: 50 centi par ierašanos konventā pēc akadēmiskā ceturkšņa vai bez krāsām, un 5 centi par angļu vārdu lietošanu konventā. Noteikts arī, ka jaunuzņemtiem locekļiem, lai iegūtu balsstiesības, jānoliek komānu pārbaudījums, kā arī jānolasa konventa stingrajiem kritērijiem atbilstošs referāts.

1940. gadu beigās, Amerikā strauji ieplūstot bēgļiem no Vācijas un nodibinoties buršu grupām arī citās ASV pilsētās, Vašingtonas konvents iekļaujas latviešu korporāciju dzīvē, jau baudīdams zināmu prestižu. Līdz tam laikam locekļu skaits pieaudzis, jo konventā iestājušies arī vairāki Ņujorkā nonākušie burši – pats pirmais, jau 1947. gadā, dibinātājiem pievienojas Ņujorkas mācītājs fil! Richards Zariņš, lettonus. Arī Vašingtonā uz dzīvi apmetas jauni buršu saimes locekļi; Vašingtonas Konventu uzmeklē īpaši tie, kuŗu pašu konventiem tuvākā apkārtnē nav pietiekams locekļu skaits aktīvai sadzīvei. Kad 1950. gadā uz Ņujorku pārceļas Vācijā dibinātā Latvijas Korporāciju apvienība, par tās pirmo senioru tiek ievēlēts fil! Pēteris Lejiņš, lettonus. Jāpiezīmē, ka fil! Lejiņš 20. gs. 50. gadu sākumā ir viens no visredzamākajiem trimdas latviešiem, kas ilgus gadus vada Amerikas

Latviešu apvienību un vēlāk arī Pasaules brīvo latviešu apvienību. Līdztekus viņš turpina būt Vašingtonas konventa dvēsele, kas savas mājas lejasstāvā iekārto vāpēņiem greznotu konventa telpu, un savu viesmīlību nemazina, ja jautra sadzīve tur ielgst līdz pirmajiem gaiļiem.

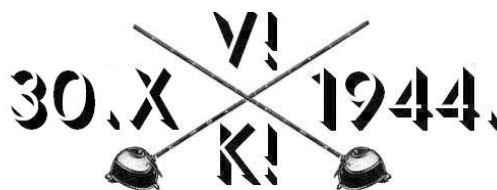
Locekļu skaitam vairojoties, 60. un 70. gados mazāk svarīgs kļūst sākotnējais mērķis – referātos apkopot liecības par buršu tradīcijām. Tās tagad tiek koptas draugu pulkā, ik mēnesi tiekoties konventos, kā arī divreiz gadā svinētos komeršos. 20 gadu jubilejas komeršā piedalās 30 Vašingtonas konventa locekļi. Dažkārt konventus joprojām papildina referāti, bet tematika ir plašāka – skarot nacionālos jautājumus un pasaules notikumus. Vašingtonas konventa locekļi rosīgi iesaistās vietējā sabiedriskā un nacionālpolitiskā darbā. Tiek nodibināts V!K! Stipendiju fonds, ar ko konvents atbalsta latviešu jauniešu izglītību – īpaši latvisko. Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas Stipendiju fonda atbalstu saņem vairāki studenti no Latvijas, kas mācās fil! Juŗa Viksniņa, frater metropolitanus vadītajās vasaras programmās ekonomikā, Džordža Taunas universitātē. Atgriezušies

dzimtenē, vairāki no viņiem kopā ar profesoru Viksniņu piedalās Latvijas

bankas un lata nostabilizēšanā.

Tagad Vašingtonas konventa kodolu veido bijušās trimdas otrās paaudzes sirmi filistri, kas turpina kopt dibinātāju nospraustās tradīcijas – gan vairs nepieprasot balsstiesību referātus, nedz arī iekasējot soda naudu par angļu valodas lietošanu. Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas Vašingtonas konventa dzīves rāmo plūdumu vairākkārt saviļņojuši jaunekļie burši no Latvijas. Kādu laiku seniora amatu pilda Latvijas vēstniecības militārie padomnieki: fil! Kārlis Līdaks, frater academucus, kas sparīgi veicina dziedāšanas tradīciju, un tāpat fil! Artis Tīrzmālis, frater cursicus, ar izteikti korektu flotes virsnieka stāju. Jāpiezīmē, ka dziesmas Vašingtonas konventā allaž skanējušas braši, un pat sākotnējie trīs dibinātāji savā pulciņā esot rīkojuši “dziesmu sanāksmes” – reizēm braukādami automašīnā pa lauku ceļiem, lai netraucētu kaimiņus. Šajā jubilejas reizē dziesmu garu nozīmīgi kāpināja īpaši šim gadījumam klajā laistā, glīti noformētā un Jelgavas tipogrāfijā iespiestā dziesmu grāmatiņa, ko svētku dalībnieki varēja paturēt par piemiņu.

Viena no sen ieviestām Vašingtonas konventa tradīcijām ir dāmu vakari. Ap 65 dalībnieki pavadīja romantiski skaistu vakaru “*Lakewood Country Club*” omulīgajās telpās, baudot svētku mielastu un dejas priekus.

Vašingtonas konvents šai jubilejai par godu ir izdevis dziesmu izlasi, kas 100 eksemplāros tika iespiesta Jelgavas tipogrāfijā un izpelnījās lielu piekrišanu no svētku komerša un dāmu vakara dalībniekiem un viesiem.

Pirmajā rindā no kreisās: Maigonis Krūmiņš, patr., Alekssis Israels, frat. lett., Grants Osvalds, lett., Alberts Ozols, frat. lett., Kārlis Jansons, lettg., Baiba Ozola, imeriete, Knuts Ozols, frat. lett.

Otrajā rindā no kreisās: Susan Lapiņa, Kathryn O'Rourke, Inga Francis, dzintra, Ināra Apine, dzintra, Vera Damberga, Libby Videniece, Dace Zalmane, dzintra, Dagnija Krēsliņa, daugaviete, Tija Krūmiņa, imeriete, Vija Bērziņa, imeriete, Zaiga Tuma, daugaviete, Dace Blaumane, daugaviete, Ariana Akkerman, Kathryn Āns, Mētra Pētersone, dzintra, Anda Pļavniece, daugaviete, Anita Tērauda, dzintra.

Trešajā rindā no kreisās: Richard Francis, Viesturs Timrots, Dāvids Zadvinskis, Inga Zadvinska, dzintra, priekšā Līze Zālīte, aizmugurē Jānis Apinis, lett., Anna Jansone, Anita Timrota, zinta, Lolita Bebre, daugaviete, Ilmārs Dambergs, frat. liv., Oskars Pētersons, frat. curs., Oskars Pētersons, Marisa Zalmane, dzintra, VIK! t/l seniors Jānis Grāmatiņš, tal., Jānis Bebris, frat. imant., Aldis Lapiņš, lett., Juris Ekšteins, tal., Skarleta Osvalda, selga, Aivars Osvalds, lett., Jānis Klimanis, lett., Mārīte Krūmiņa, dzintra, Astra Grīnvalde, daugaviete, Zane Ekšteina, imeriete, Ulvis Grīnvalds, Anita Juberte, dzintra, Barbara Videniece, Dace Klimane, daugaviete, Pēteris Videnieks, tal.

Ceturtajā rindā no kreisās: Nils Krūmiņš, latv., Ēriks Šulcs, Edvīns Tums, Aleksandrs Rāčenis, Valdis Krūmiņš, latv., Pēteris Āns, terv., VIK! t/l viceseniors un sekretārs Kaspars Videnieks, tal., Ivars Bērziņš, lett., Kaspars Krēsliņš, lettg., Egons Pļavnieks, lett., Vitauts Hāzners, lettg., Māris Juberts, latv.

“GAUDEAMUS XVII”

Teksts: fil! Kaiva Krastiņa, daugaviete

Foto: kolektīvu, personīgajiem, "Studijas parus" un IZM arhīva materiāliem.

Baltijas valstu studentu dziesmu un deju svētki ikreiz ir studentu "tautas" lielais notikums – dziedāšanas, dancošanas un atkalsatikšanās prieks. Šovasar arī vienas no Latvijas pērlēm Daugavpils iepazīšana. Pilsēta ar savu kolorītu pārsteidza ne vien viesus no Igaunijas un Lietuvas, bet arī Latvijas svētku dalībniekus.

Daugavpili starptautiskie 17. Baltijas valstu studentu dziesmu un deju svētki "Gaudeamus" notika no 27. līdz 29. Jūnijam. Tie kopā pulcēja ap četriem tūkstošiem dalībnieku – 1689 no Latvijas, 815 no Igaunijas un 1600 no Lietuvas. (<https://www.youtube.com/watch?v=xLN0HHcgX0I>) Viņu vidū arī studentu un studenšu korporāciju kolektīvi P!K!V!K! , S!P!K! koris, deju kolektīvs "Marmalē". Savukārt

S!P!K! koris.

Deju kolektīvs "Marmale".

"Gaudeamus" nacionālais koncerts.

Latvijas televīzijā viena no svētku tiešraižu un dienasgrāmatu vadītājām bija igauņu valodas zinātāja meit! Lauma Krūvēvere, daugaviete.

"Gaudeamus" vadītāji pirmā no labās – Lauma.

Prezidiju konventa vīru koris.

Marka Rotko centrā tajā pat laikā fil! Dmitrijs Ščegoļevs, frater arctus ar saviem kolēģiem no studijas "PARUS" veidoja Rotko centra multimediju vizualizāciju projektu, kas lieliski papildināja svētku atklāšanas koncertu.

FRATERNITAS METROPOLITANA ATKLĀTAIS ZOLĪTES TURNĪRS

Autors: t/l sekr! com! Aleksejs Bučinskis, fraternitas metropolitana

Foto: no personīgiem arhīviem

Zole ir Latvijā populāra kāršu spēle, ko parasti spēlē trīs cilvēki. Šo spēli var pieskaitīt pie latviešu tradīcijām, jo Latvijā tiek organizēti dažāda līmeņa zoles turnīri, ieskaitot Latvijas čempionātu. Izņēmums zoles turnīru organizēšanā nav arī studentu korporācijas. Tālajā 1997. gadā tika uzsākts *Fraternitas Metropolitana* atklātais zolītes turnīrs ar mērķi aizpildīt frāteru brīvo laiku ar prāta spējas attīstošu nodarbi. Tā šis turnīrs tika rīkots katru gadu līdz pat šim gadam – jau 18 sezonu. Turnīra sezona sastāv no 7 posmiem, katra mēneša pēdējā piektdienā tiekoties plkst. 19.00 *Frat! Metropolitana* C!Q! Kalpaka bulvārī 11, no septembra līdz aprīlim, izņemot decembri. Lai iemūžinātu sezonu uzvarētājus, tika izvēlēts zābaks kā ceļojošais zolītes kauss, uz kura tiek uzlīmētas plāksnes ar iegravētu sezonas uzvarētāja vārdu un korporāciju. Arī sezonas trīs labākie spēlētāji tiek apbalvoti ar glāzēm, kur iegravēts vārds un korporācija.

Tiesa gan, ne visas korporācijas ir pārstāvētas zolītes turnīrā. Regulāri posmu dalībnieki un cīnītāji par uzvaru ir korporāciju

Lettonia, *Tervetia*, *Beveronija* un *Fraternitas Metropolitana* pārstāvji, un dažos posmos konkurenci sastāda korporāciju *Lettgallia* un *Ventionia* pārstāvji. Pagājušā gada uzvarētājs ir fil! Sandijs Statkus, beveronus.

Fraternitas Metropolitana atklāta zolītes turnīrā var piedalīties gan studentu korporāciju krāsneši un krustdēli, gan studenšu korporāciju krāsneses un meitenes.

P!K! UZŅEMTIE BIEDRI 2014./2015. AKADĒMISKĀ GADA RUDENS SEMESTRĪ

LETTGALLIA

Dāvis Aukšmuksts, studē Banku augstskolā, studiju programmā "Finances".

Pauls Ančs, studē Latvijas Universitātē, Juridiskajā fakultātē tiesību zinātnes.

Rūdolf Krūmiņš, studē Rīgas Stradiņa universitātē, Farmācijas fakultātē.

TERVETIA

Andris Gūtmanis, studē Latvijas Universitātē, Vēstures un filozofijas fakultātē, filozofijas bakalaura studiju programmā.

FRATERNITAS LATAVIENSIS

Edgars Ginevičs, studē Latvijas Universitātē, Medicīnas fakultātē;

Jānis Bošs, studē Rīgas Ekonomikas Augstskolā, Ekonomika un biznesa administrēšana;

Krišjānis Beitāns, studē Rīgas Tehniskā Universitātē, Transporta un mašīnzinību fakultātē, Biomedicīnas un nanotehnoloģiju institūtā;

Elvijs Viļķels, studē Latvijas Universitātē, Datorikas fakultātē;

Toms Donerblics, studē Rīgas Tehniskā Universitātē, Datorzinātnes un informācijas tehnoloģijas fakultātē;

Aigars Šķiliņš, studē Rīgas Tehniskā Universitātē, Transporta un mašīnzinību fakultātē.

GERSICANIA

Georgs Kozulis, studē Rīgas Tehniskajā universitātē.

Emīls Lesiņš, studē Rīgas Tehniskajā universitātē.

Māris Grēniņš, studē Latvijas Universitātē.

FRATERNITAS VANENICA

Kaspars Ratseps, studē Rīgas Tehniskajā universitātē, Enerģētikas un elektrotehnikas fakultātē, 2. kursā.

Uģis Jankavs, studē Latvijas Universitātē, Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātē, 2. kursā.

Edgars Dūms, studē Latvijas Universitātē, Ekonomikas un vadības fakultātē, 1. kursā.

S!P!K! UZŅEMTĀS BIEDRENES 2014./2015. AKADĒMISKĀ GADA RUDENS SEMESTRĪ

DAUGAVIETE

Eva Odorska, studē Latvijas Universitātē, Vēstures un filozofijas fakultātē, 3. kursā.

Ieva Siksa, studē Latvijas Universitātē, Moderno valodu un biznesa studiju programmā, 3. kursā.

GUNDEGA

Ieva Dūrena, studē Rīgas Stradiņa universitātē medicīnu.

Līva Otvare, studē Vidzemes augstskolā informācijas tehnoloģijas.

Ruta Zīverte, studē Latvijas Universitātē informācijas pārvaldību.

Iveta Sproģe, studē Latvijas Universitātē ģeogrāfiju.

IMERIA

Anna Alvīne Vītola, studē ģeomātiku.

Santa Ulmane, studē jurisprudenci.

Viktorija Japiņa, studē medicīnu, vecmātes profesiju.

Agnese Raudova, studē jurisprudenci.

Kristīne Cīrule, studē inovācijas un produktu attīstību uzņēmējdarbībā.

Santa Andersona, studē bioloģiju.

GAUJMALIETE

Eliza Streile, studē angļu filoloģiju.

Marta Jasa, studē medicīnu.

Zane Ozolniece, studē medicīnu.

Māra Mežvēvere, studē medicīnu.

VARAVĪKSNE

Juta Zemlicka, studē Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijā par sākumskolas skolotāju ar tiesībām mācīt vienu priekšmetu pamatskolā.

Evita Feldentāle, studē Latvijas Universitātē, Vēstures un filozofijas fakultātē, vēstures bakalaura studiju programmā.

Rūta Kalniņa, studē Latvijas Lauksaimniecības universitātē, Vides un ūdenssaimniecības studiju programmā.

Linda Čīma, studē Latvijas Lauksaimniecības universitātē, Lauku inženieru fakultātē, būvniecības programmā.

SPĪDOLA

Dace Šulce, studē Latvijas Universitātē tiesību zinātnes, 1. kursā.

Zane Gavare, studē Latvijas Universitātē tiesību zinātnes, 1. kursā.

ZINTA

Ieva Bērziņa, studē Rīgas Starptautiskajā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskolā (RISEBA), audiovizuālās mediju mākslas bakalaura studiju programmā.

Zane Dzene, studē Rīgas Stradiņa universitātē, Rehabilitācijas fakultātē, fizioterapijas bakalaura studiju programmā.

Elīna Miļā, studē Rīgas Stradiņa universitātē, Eiropas studiju fakultātē, politikas un valsts pārvaldības bakalaura studiju programmā.

STABURADZE

Ginta Janoviča, studē vides pārvaldību.

Dārta Vīnkalne, studē pedagoģiju.

Egita Zukule, studējusi ekonomiku (studijas beigusi).

Zane Kirilova, studē ekonomiku.

Liene Muciņa, studē psiholoģiju.

MŪŽĪBĀ AIZGĀJUŠIE STUDENTU KORPORĀCIJU BIEDRI 2013./2014. AKADĒMISKAJĀ GADĀ

FRATERNITAS LATAVIENSIS

Fil! Jānis Bārs, uzņemts 1942 I sem! 29. c., miris 2015. gada 11. janvārī, guldīts Yorkas kapsētā, Toronto.

GERSICANIA

Fil! Zigurds Plūme, uzņemts 1993. gada rudenī 64.c, miris 23.04.2014., guldīts Meža kapos 2014. gada 26. aprīlī.

MŪŽĪBĀ AIZGĀJUŠĀS STUDENŠU KORPORĀCIJU BIEDRENS 2013./2014. AKADĒMISKAJĀ GADĀ

DAUGAVIETE

Fil! Klara Savicka, 04.06.2014., Toronto kopa

GUNDEGA

Fil! Fanija Matisa, 13.10.2014., Sietlas kopa

Fil! Indra Michalkovska, 13.10.2014., Sietlas kopa

IMERIA

Solveiga Drumvalds, 26.09.2013., Losandželosas kopa

Ieva Daukšs, 12.11.2013., Klivlendas kopa

Ligija Roze, 23.12.2013., Ņujorkas kopa

Rūta Jurisone, 30.12.2013., Portlandes/Sietlas kopa

Velta Ozoliņa, 16.04.2014., Vašingtonas kopa

Zenta Ulmanis, 15.05.2014., Anglijas kopa

Aija Medenis, 24.05.2014., Čikāgas kopa

GAUJMALIETE

Fil! Audriņa-Krieviņa, 08.10.2013., Ņujorkas kopa

Fil! Astrīda Smildziņa-Tērauda, 29.10.2013., Adelaidas kopa,

Ņujorkas kopa

Studenšu korporācijas *GAUJMALIETE* goda fil! Māris

Villerušs, 01.10.2014. Rīgā.

SPĪDOLA

fil! Īra Koka (dz. Sakne) (12.c.), 29.07.2013., Sidnejas kopa

dib! Malda Skaistkalns-Dzelzkalns (dz. Goba), 16.08.2013.,

Ņujorkas kopa

fil! Ilga Grant-Upesleja, (dz. Šmita) (1.c.), 04.09.2013., Ņujor-

kas kopa

dib! Nora Saletes, 02.2014., Toronto kopa

dib! Irija Matisone (dz. Akota), 03.2014., Melburnas kopa

fil! Tamāra Kalniņš (1.c.), 21.07.2014., Ņujorkas kopa

fil! Rasma Ence (dz. Betiņa) (5.c.), 03.10.2014., Ņujorkas kopa

fil! Ruta Treija (Višķere) (6.c.), 05.10.2014., Toronto kopa

ZINTA

fil! Skaidra Veiss, 10.03.2014., Austrālijā

fil! Velta Trencis-Ramoliņš, 09.05.2014., Bostonas kopa

fil! Ērika Pakalne, 13.07.2014., Austrālijā

STABURADZE

fil! Zigrīda Ziedone, 04.11.2013., ASV

fil! Ruta Vītols (Blosfelds), 25.04.2014., ASV

fil! Vanda Mikula, 25.06.2014., Austrālija

dib! fil! Mirdza Māliņa-Ūdenāne, 21.10.2014., ASV

RTU GADA JAUNAIS ZINĀTNIEKS

Fil! Andris Šutka, lettgallus 2006. II, ir RTU vadošais pētnieks, darbojas materiālnātnes nozarē, veiksmīgi pielietojot savas zināšanas ķīmijas un fizikas jomā. Fil! Andris Šutka saņēma titulu «RTU Gada jaunais zinātnieks 2014» par izcilu ieguldījumu zinātniskajā pētniecībā. RTU katru gadu piešķir titulu «RTU Gada jaunais zinātnieks» izcilākajam jaunajam zinātniekam (doktoram vecumā līdz 35 gadiem), kas veicis gan augsta līmeņa zinātnisko pētījumu, gan aktīvi darbojies akadēmiskā virzienā, gan spējis piesaistīt finansiālus līdzekļus. Fil! Andris Šutka šobrīd ir 28 gadus vecs, bet jau pirms diviem gadiem ieguvis doktora grādu ķīmijas inženierzinātnē, pēc grāda iegūšanas līdzdarbojies apjomīgos zinātniskajos projektos un izveidojis spēcīgu sadarbību ar Tartu Universitāti. Fil! Andris

Šutka Tartu gan lasījis pilnu lekciju kursu par metālu oksīdu materiāliem, gan darbojies zinātniskajā pētniecībā, to visu apvienojot ar zinātnisko darbu RTU. Pētniecībā Fil! Andris Šutka šobrīd visvairāk pievērsies viedo materiālu izstrādei vides attīrīšanas un enerģētikas jomu saistītos virzienos. Tie ir fotokatalizatori, kas spēj attīrīt ķīmiski vai bioloģiski piesārņotu ūdeni. Fotokatalizatori saules gaismā darbojas kā aktīva komponente piesārņotajā ūdenī, sadalot viedei kaitīgos ķīmiskos elementus tīrā ūdenī un CO₂. Fil! Andris Šutka pēta arī šo materiālu izmantošanu iespējas ūdens šķelšanā, iegūstot alternatīvu enerģijas avotu H₂. Bez šiem pētījumiem Fil! Andris Šutka pēta „gudro logu” izstrādes iespējas, kuri būtu pielietojami infrasarkanā starojuma caurlaidības regulēšanā, tādējādi ietaupot enerģiju, kas tiek paterēta, darbinot gaisa kondicionierus. Visi šie pētniecības virzieni saista zināšanas materiālu ķīmiskajā sintēzē, defektu ķīmijas inženierijā, cietvielu fizikā un fizikā. Kopumā Fil! Andris Šutka par viedo materiālu pētījumiem pēdējo gadu laikā publicējis 30 zinātniskās publikācijas augsta ranga starptautiski atzītos zinātniskajos žurnālos.

ROBOTU SMADZENES DĀMAS ROKĀS

Fil! Ilze Andersone ir varavīksne kopš 2006. gada rudens.

Dzimusi un uzaugusi Rīgā, strādā RTU Datorzinātnes un informācijas tehnoloģijas fakultātē par pētnieci. Bakalaura un maģistra darbus izstrādājusi par telpas izpēti daudzu robotu sistēmās.

2014. gada 8. septembrī ieguvusi inženierzinātņu doktora grādu informācijas tehnoloģijas nozarē, sistēmu analīzes, modelēšanas

un projektēšanas apakšnozarē, aizstāvēt disertāciju “Hibrīdas karšu apvienošanas metodes izstrādāšana un realizēšana”. Ilzes pētījumu intereses ietver robotu karšu sastādīšanu, daudzu robotu komandas un robotu navigāciju.

ĪSS PROMOCIJAS DARBA KOPSAVILKUMS

Autonomu mobilo robotu pētījumu motivācija ir robotu potenciālie pielietojuma veidi, kas ietver precīzo lauksaimniecību, telpu tīrīšanu, zāles pļaušanu u.c. Viena no problēmām karšu sastādīšanā ar daudzu robotu sistēmām ir karšu apvienošana – vairāku robotu lokālo karšu saplūdināšana vienotā globālā kartē. Promocijas darbā tiek piedāvāta jauna karšu apvienošanas metode pielietojumiem daudzu robotu sistēmās, kas apskata karšu sastādīšanu un apvienošanu autonomās daudzu robotu sistēmās, ņemot vērā gan karšu kopīgās daļas meklēšanas aspektus, gan arī karšu apvienošanas procesu karšu sastādīšanas laikā, īpaši padziļināti pievērsoties karšu apvienošanas atgriezeniskuma nodrošināšanai.

RŪGTS!

Laulību noslēgušie korporāciju biedri 2013./2014. akadēmiskajā gadā (līdz 2014. gada novembrim):

- Com! Māris Ķerselis, selonus un com! Elīna Ķersele (dz. Irbe), gundega salaulājās 2014.gada 27. septembrī Rīgas Vecajā Svētās Ģertrūdes baznīcā.
- Com! Jānis Krūmiņš, lettgallus un Ieva Gailīte, dzintra salaulājās 2013. gada 17. maijā.
- Com! Raitis Millers, gersicanus un fil! Iveta Millere, dzintra salaulājās 2013. gada 17. augustā.
- Com! Guntis Gailums, frater vanenicus un taut! Agnese Treinovska, daugaviete salaulājās 2014. gada 6. septembrī Rīgas Sāpju Dievmātes Romas katoļu baznīcā.
- Fil! Valters Rostoks, frater lataviensis un fil! Dace Rostoka (dzim. Čimoka), varavīksne salaulājās 2014. gada 21. jūnijā Mežaparka luterāņu baznīcā.
- Com! Kaspars Vārgulis, frater imanticus un meit! Mārīte Pumpure, spīdola salaulājās 2014. gada 18. oktobrī Dzintara kapelā, Staļģenes sv. J. Marijas ev. lut. baznīcas draudzes namā, Jelgavas novadā, Jaunsvirlaukas pagastā.
- z! Ingus Lonerts, latvia un taut! Sabīne Lonerte (dz. Ābelniece), spīdola salaulājās 2014. gada 15. augustā Ozolnieku novadā
- Com! Ilmārs Vaivods, lettgallus salaulājās ar Ievu Lasmani 2014. gada 25. oktobrī.
- Com! Sandis Beitiks, lettgallus salaulājās ar Janu Grīnbergu 2013. gada 31. augustā.
- Com! Arvīds Jēgers, lettgallus salaulājās ar Alisi Zandi 2013. gada 26. jūlijā.
- Fil! Andris Šutka, lettgallus salaulājās ar Annu Putniņu 2013. gada 13. jūlijā.
- Com! Miks Lūsītis, vendus salaulājās ar Rūtu Lūsīti 2014. gada augustā Rīgas Krusta baznīcā.
- Fil! Jānis Kolosovskis, gersicanus salaulājās ar Irēni Kolosovsku 2014.gada vasarā.
- Com! Arnis Ļeļš, gersicanus salaulājās ar Lindu Brizgu-Ļeļu 2014. gada 19. aprīlī.
- Com! Atis Artmanis, frater vanenicus salaulājās ar Ievu Breidaku 2014. gada 15. augustā Saulkrastu dzimtsarakstu nodaļā.
- Taut! Eva Onzule (dzim. Panasjuka), daugaviete salaulājās ar Reini Onzulu 2014. gada 18.jūlijā.
- Taut! Elīna Skudra (dzim. Briede), daugaviete salaulājās ar Jūrģi Skudru 2014. gada 5. jūlijā.
- Taut! Anna Briede (dzim. Fiļipoviča), daugaviete salaulājās ar Edgaru Briedi 2014.gada vasarā
- Inese Saldābola (dzim. Pelnēna), imeriete salaulājās ar Raivi Saldābolu 2014. gada 4. jūlijā Rīgā.
- Ligita Bordāne (dzim. Perlbahe), imeriete salaulājās ar Tomu Bordānu 2014. gada 6. septembrī Rīgā.
- Fil! Inga Ose (dzim. Indriksone), varavīksne salaulājās ar Gati Osi 2014.gada 13. jūnijā Rīgā, Pārdaugavas dzimtsarakstu nodaļā.
- Taut! Rūta Reine, varavīksne salaulājās ar Daini Skuteli 2014. gada 3. augustā Daugavpils Dievmātes Romas katoļu baznīcā.
- Fil! Inese Damberga (dzim. Ozoliņa), varavīksne salaulājās ar Edgaru Dambergu 2014.gada 14. septembrī Rīgas Sv. Jāņa baznīcā.
- Taut! Līga Loza (dzim. Beidiņa), varavīksne salaulājās ar Juri Lozu 13. decembrī Talsu dzimtsarakstu nodaļā.
- Meit! Astra Ārne, varavīksne salaulājās ar Juri Šļipecki 18. janvārī Vecpiebalgas muižā (Inešu pilī).
- Taut! Līga Ermane (dz. Gūtmane), spīdola salaulājās ar Kristapu Ermani 2014. gada 24. maijā Carnikavas novadā.
- Taut! Santa Šmite (dz. Buholce), spīdola salaulājās ar Ričardu Šmitu 2014. gada 28. jūnijā Gāršenes Evaņģēliski luteriskajā baznīcā, Aknīstes novada Gāršenes pagastā.
- Taut! Ance Sniķere (dz. Valģe), staburadze salaulājās ar Rolandu Sniķeri 2014. gada 19. jūlijā Ieriķu dzirnavās.
- Taut! Rūta Vīloka (dz. Makovska), staburadze salaulājās ar Džastinu Vīloku 2014. gada 2. augustā Madonas novada Jaunkalsnavā.
- Meit! Kristīna Raibarte (dz. Laizāne), staburadze salaulājās ar Rihardu Raibartu 2014. gada 1. augustā Mežotnes pilī.

Turpinot "Draudzīgā aicinājuma" iniciatīvu, mudinām dāvināt UNIVERSITAS savai skolai.

Par šo iespēju interesēties savās korporācijās.

ALBUM FRATRUM ACADEMICORUM 1925-2015

Atzīmējot studentu korporācijas *Fraternitas Academica* 90. gadadienu 2015. gada 4. februārī, studentu korporācijas *Fraternitas Academica* Filistru biedrība 30 eksemplāros izdod "Album Fratrum Academicorum 1925 - 2015" – fil! Kārļa Līdaka, 1991. II, sastādītās, precizētās un papildinātās 2005. gadā izdotās *Fraternitas Academica*’s vēstures un biedru biogrāfiskās enciklopēdijas izdevumu (639 lpp.).

Daudzas ziņas, salīdzinājumā ar konventa 80 gadu jubilejas enciklopēdijas izdevumu, ir izdevies precizēt un papildināt, izmantojot sociālos medijus, internetā atrodamo pasaules zemju dažādu valsts, pašvaldību un atsevišķu organizāciju digitalizētos personu datus; vairākus "baltos plankumus" ir palīdzējuši aizpildīt Latvijas Valsts vēstures archīva fondos glabātie *Fraternitas Academica*’s aktīvā konventa un Filistru biedrības dokumenti, it īpaši 1927 - 1940 zēnu dežūru grāmatas, kā arī Latvijas Nacionālās bibliotēkas digitālajā bibliotēkā www.periodika.lv pieejamie materiāli, un Periodikas lasītavā caurlūkotie laikraksta "Rīgas Balss" nekroloģi.

Paldies visiem, kas atbalstījuši šī papildinātā albuma izdošanu.

Vivat, crescat, floreat Fraternitas Academica in saecula saeculorum!

Studentu korporācijas *Fraternitas Academica* Filistru biedrība

Zīmējis Didzis Paeglis

LKA interns izdevums

Žurnāla veidošanā piedalījušies:
redaktore fil! Kaiva Krastiņa, daugaviete

redkolēģija:
fil! Dmitrijs Trofimovs, frater arctus
fil! Elviss Strazdiņš, latvus
fil! Māris Matrevics, frater metropolitanus
com! Oless Hristenko, frater lataviensis
fil! Inese Tauriņa, dzintra
taut! Madara Cimmermane, imeriete
fil! Elīna Šmite, imeriete
com! Sandra Grigorjeva, gundega

ziņas no konventiem apkopojusi
taut! Agnese Gailuma, daugaviete

korektore:
fil! Ieva Rozenberga, daugaviete, Rasma Priekule
maketētāja: Rita Kalniņa
karikatūrists: Didzis Paeglis

Žurnāla drukātais izdevums iznāk ar Jelgavas tipogrāfijas atbalstu

Par iespēju saņemt žurnālu interesēties
savās korporācijās vai rakstīt:
e-pasts: universitas@pk.lv
adrese: Aldaru iela 7, Rīga, LV - 1050
tīmekļvietne: pk.lv/universitas

UNIVERSITAS

